

Diagnoza problemów uzależnień i innych zagrożeń społecznych miasta Łomża

Łomża 2016

CDP

Centrum Działań Profilaktycznych

ul. Krakowska 37A, 32-420 Gdów

Kontakt: tel.: 12-251-61-04

Spis treści

1. Wprowadzenie do badania.....	3
2. Metryka miasta.....	4
A. O mieście	4
B. Dane	11
3. Metodologia badania dorosłych	21
4. Diagnoza dorosłych	21
A. Opis badanej próby	21
B. Postrzeganie problemów społecznych przez dorosłych mieszkańców Łomży	22
C. Problem bezrobocia i wykluczenia społecznego	23
D. Problem alkoholowy	28
E. Problem narkotykowy	38
F. Zjawisko przemocy	41
G. Cyberprzemoc	50
H. Hazard	52
I. Podsumowanie i wnioski	55
5. Metodologia badania – młodzież i dzieci	56
6. Dzieci i młodzież.....	57
A. Opis badanej próby	57
B. Ogólna dynamika problemów społecznych, dostępności używek i udziału w szkoleniach profilaktycznych	58
C. Problem alkoholowy z perspektywy dzieci i młodzieży.....	67
D. Problem nikotynowy z perspektywy dzieci i młodzieży	76
E. Problem narkotykowy z perspektywy dzieci i młodzieży	82
F. Problem dopalaczy z perspektywy dzieci i młodzieży	87
G. Problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży	90
H. Korzystanie z komputera i zagrożenie przemocą w Internecie.....	98
I. Podsumowanie i wnioski	100
7. Punkty sprzedaży	105
A. Opis badanej próby	105
B. Wyniki badania	106
C. Wnioski	116
8. Podsumowanie diagnozy, wskazania do dalszych działań	118

1. Wprowadzenie do badania

W celu przeprowadzenia diagnozy przeprowadzono badanie ankietowe, które objęło dorosłych, młodzież, dzieci oraz sprzedawców zamieszkujących miasto Łomża.

Celem przeprowadzonych badań była przede wszystkim analiza wybranych problemów społecznych, występujących na terenie miasta. Badany obszar dotyczył kwestii takich jak:

- Skali problemów alkoholowych wśród osób dorosłych i młodzieży, dynamika spożycia
- Poglądy i postawy wobec alkoholu
- Spożycie alkoholu
- Skuteczność oddziaływań profilaktyczno-leczniczych
- Przemoc domowa i szkolna
- Problem narkotykowy i dopalaczy
- Wiedza dotycząca zagrożeń płynących z użytkowania komputera (cyberprzemoc)
- Praca środowiskowej świetlicy opiekuńczej

Dane zostały zebrane w czerwcu 2016r., co pozwoliło na zrealizowanie łącznie 1207 ankiet. Zróżnicowany dobór próby do badania pozwolił na pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie miasta Łomża, uzyskanie informacji oraz opinii z różnych środowisk.

Uzyskane dzięki badaniu dane pozwoliły na diagnozę problemów społecznych, ich oszacowania oraz charakterystykę z perspektywy osób dorosłych, dzieci i młodzieży oraz świetlicy środowiskowej. Pod kątem analiz w kwestionariuszu uwzględniono kwestie dotyczące sytuacji społeczno – demograficznej badanych osób, które mogą wpływać na zróżnicowanie opinii na temat badanych problemów – za takie zmienne uznano przede wszystkim wykształcenie (wiek) oraz płeć.

Analiza oraz interpretacja danych zostały podzielone na części, które odpowiadają poszczególnym badanym grupom oraz problemom społecznym. Raport ma charakter diagnozy.

2. Metryka Miasta

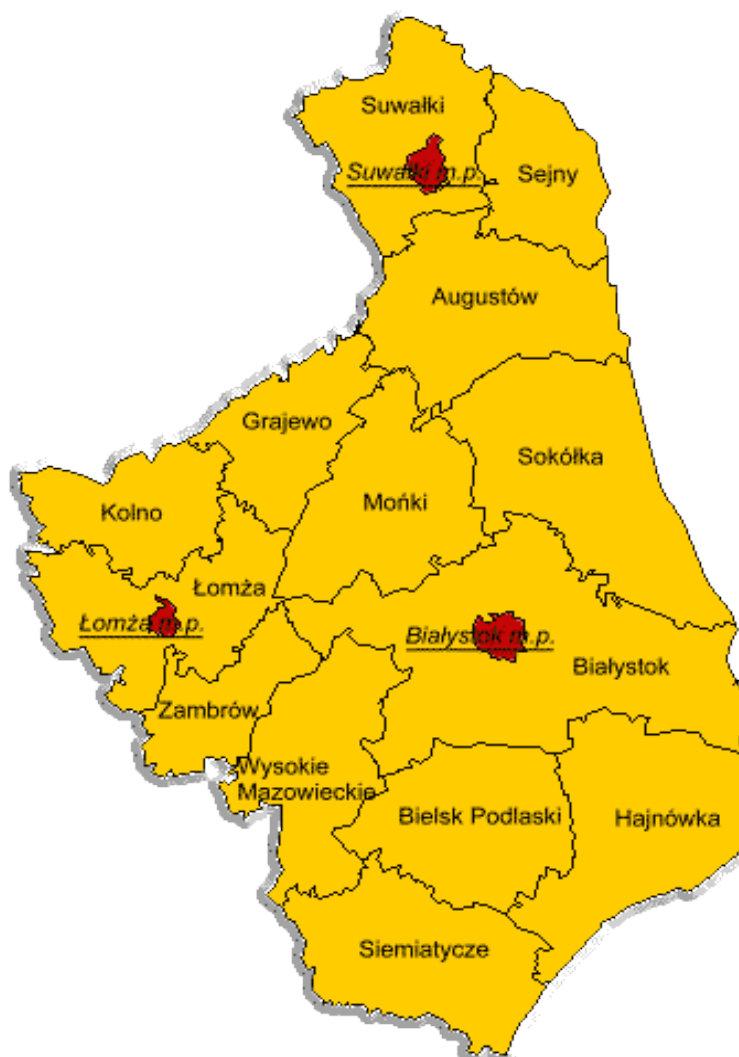
A. O Mieście

Łomża-miasto na prawach powiatu w północno-wschodniej Polsce, w województwie podlaskim, nad rzeką Narew. Miasto zlokalizowane jest na historycznym Mazowszu, stolica dawnej ziemi łomżyńskiej. Łomża to główny ośrodek gospodarczy, edukacyjny i kulturowy ziemi łomżyńskiej oraz trzecie co do wielkości miasto województwa podlaskiego.

Miasto królewskie Korony Królestwa Polskiego w województwie mazowieckim. W latach 1975–1998 była stolicą województwa łomżyńskiego. Od 1 stycznia 1999 roku jest siedzibą powiatu łomżyńskiego. Od 28 października 1925 jest także stolicą diecezji łomżyńskiej Kościoła rzymskokatolickiego.

Położenie:

Łomża jest położona w środkowym biegu Narwi na Nizinie Mazowieckiej na wysokości ok. 125 m n.p.m. w północnej części Międzyrzecza Łomżyńskiego. Miasto leży na wzgórzach morenowych, obejmujących wysoką, lewobrzeżną skarpe pradoliny Narwi.

Łomża położona jest na terenie Zielonych Płuc Polski. W sąsiedztwie miasta znajduje się Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi (na wschód), rezerwat przyrody „Rycerski Kierz” (na zachód) oraz Czerwony Bór (na południe). W pobliżu, ok. 25 km na północny wschód, zlokalizowany jest Biebrzański Park Narodowy, a ok. 20 km na północny zachód Puszcza Kurpiowska. Przez miasto przepływają dwa ciek: rzeka Narew oraz Łomżyczka.

Dane demograficzne:

Struktura demograficzna mieszkańców Łomży według danych z 31 grudnia 2014 przedstawia się następująco:

W 2014 roku miasto Łomża zamieszkiwało 62 779 osób, w tym 52% (32 614) stanowiły kobiety, a 48% (30 165) mężczyźni. Pod względem ilości mieszkańców miasto Łomża plasuje się na 3 miejscu w województwie podlaskim. Przyrost naturalny w 2014 roku był dodatni i wynosił 1,64 na 1000 mieszkańców, saldo migracji wynosiło -126 oraz odnotowano zawarcie 322 małżeństw.

W mieście znajdują się:

Nazwa szkoły/placówki	Adres	adres e-mail	nr kier. 86
PRZEDSZKOLA PUBLICZNE			
Przedszkole Publiczne Nr 1 w Łomży	18-400 Łomża ul. Wyzwolenia 1	jedyneczka1@onet.eu	tel./fax. 2162250
Przedszkole Publiczne Nr 2 w Łomży	18-400 Łomża ul. Polowa 57b	przedszkole2lomza@op.pl	tel./fax. 2162925
Przedszkole Publiczne Nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi i Miejski Żłobek Nr 2 w Łomży	18-400 Łomża ul. Spółdzielcza 8	przedszkole4lomza@op.pl	tel./fax. 2183977
Przedszkole Publiczne Nr 5 w Łomży	18-400 Łomża ul. W. Sikorskiego 216	przedszkole.5.lomza@interia.pl	tel./fax. 2182236
Przedszkole Publiczne Nr 8 i Miejski Żłobek Nr 1 w Łomży	18-400 Łomża ul. Studencka 13	p.p.8@neostrada.pl	tel./fax. 2169541
Przedszkole Publiczne Nr 9 w Łomży	18-400 Łomża ul. B. Prusa 11a	przedszkole9lomza@op.pl	tel./fax. 2188293
Przedszkole Publiczne Nr 10 w Łomży	18-400 Łomża ul. Księżnej Anny 12	przedszkole10lomza@interia.eu	tel./fax. 2188484
Przedszkole Publiczne Nr 14 w Łomży	18-400 Łomża ul. H. Kołłątaja 8	dyrektor@przedszkole14.lomza.pl	tel./fax. 2188552
Przedszkole Publiczne Nr 15 w Łomży	18-400 Łomża ul. H. Kołłątaja 10	przedszkole_nr_15@interia.pl	tel./fax. 2189119
SZKOŁY PODSTAWOWE			
Szkoła Podstawowa Nr 2 w Łomży im. Władysława Broniewskiego	18-400 Łomża ul. Piękna 2	sp2lomza@poczta.onet.pl	tel./fax. 2164008
Szkoła Podstawowa Nr 4 w Łomży im. Generała Władysława Andersa	18-400 Łomża ul. Kierzkowa 7	lomzasp4@wp.pl	tel./fax. 2162752
Szkoła Podstawowa Nr 5 w Łomży im. Stanisława Staszica	18-400 Łomża ul. Polna 40a	sp5_lomza@interklasa.pl	tel.2162038 fax.2166232
Szkoła Podstawowa Nr 7 w Łomży im. Adama Mickiewicza	18-400 Łomża ul. A. Mickiewicza 6	sp7lom@o2.pl	tel./fax. 2185043

Szkoła Podstawowa Nr 9 w Łomży	18-400 Łomża ul. Księżnej Anny 18	pocztalomza@vp.pl	tel. 2188246 fax.2186145
Szkoła Podstawowa Nr 10 w Łomży im. Jana Pawła II	18-400 Łomża ul. J. Niemcewicza 17	sekretariat@sp10lomza.pl	tel./fax. 2189010
PUBLICZNE GIMNAZJA			
Publiczne Gimnazjum Nr 1 w Łomży im. Noblistów Polskich	18-400 Łomża ul. W. Reymonta 9	pg1lomza@szkola.wp.pl	tel./fax. 2184439
Publiczne Gimnazjum Nr 2 w Łomży im. Jana Pawła II	18-400 Łomża ul. J. Niemcewicza 17	pg2lomza@interia.pl	tel./fax. 4735943
Publiczne Gimnazjum Nr 3 w Łomży im. 33 Pułku Piechoty (w Zespole Szkół Drzewnych i Gimnazjalnych)	18-400 Łomża ul. M. Skłodowskiej - Curie 5	sekretariatzsdig@gmail.com	tel. 2150342 fax. 2150214
Publiczne Gimnazjum Nr 6 w Łomży (w Zespole Szkół Ogólnokształcących)	18-400 Łomża ul. Bernatowicza 4	pierwszelo@umlomza.internetdsl.pl	tel. 2163717 fax. 2166236
Publiczne Gimnazjum Nr 8 w Łomży im. Księcia Mazowieckiego Janusza I	18-400 Łomża ul. Księżnej Anny 18	pg8lomza@wp.pl	tel./fax. 2187974
SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE			
Zespół Szkół Ogólnokształcących w Łomży im. Tadeusza Kościuszki W skład Zespołu wchodzi Publiczne Gimnazjum Nr 6	18-400 Łomża ul. Bernatowicza 4	pierwszelo@umlomza.internetdsl .pl	tel. 2163717 fax. 2166236
II Liceum Ogólnokształcące w Łomży im. Marii Konopnickiej	18-400 Łomża ul. Plac Kościuszki 3	2lolomza@onet.eu	tel./fax. 2162750
III Liceum Ogólnokształcące w Łomży im. Żołnierzy Obwodu Łomżyńskiego Armii Krajowej	18-400 Łomża ul. Senatorska 13	lo3lomza@neostrada.pl	tel./fax. 2166720

<p>Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących Nr 4 w Łomży</p> <p>im. Marii Skłodowskiej -Curie</p> <p>W skład Zespołu wchodzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - IV Liceum Ogólnokształcące - Technikum Nr 4 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 4 	<p>18-400 Łomża</p> <p>ul. Zielona 21</p>	<p>zstio4@poczta.onet.pl</p>	<p>tel. 2165218</p> <p>fax. 2165219</p>
<p>Zespół Szkół Mechanicznych i Ogólnokształcących Nr 5 w Łomży</p> <p>im. Marszałka Józefa Piłsudskiego</p> <p>W skład Zespołu wchodzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - V Liceum Ogólnokształcące - Technikum Nr 5 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 5 	<p>18-400 Łomża</p> <p>ul. Przykoszarowa 22</p>	<p>zsmiolomza@epf.pl</p>	<p>tel./fax. 2186239</p>
<p>Zespół Szkół Ekonomicznych i Ogólnokształcących Nr 6</p> <p>W skład Zespołu wchodzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - VI Liceum Ogólnokształcące - Technikum Nr 6 	<p>18-400 Łomża</p> <p>ul. M. Kopernika 16</p>	<p>zselomza@poczta.onet.pl</p>	<p>tel./fax. 2166263</p>
<p>Zespół Szkół Weterynaryjnych i Ogólnokształcących Nr 7</p> <p>W skład Zespołu wchodzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - VII Liceum Ogólnokształcące - Technikum Nr 7 im. Ludwika Bojanusa - Policealna Szkoła Zawodowa Nr 1 	<p>18-400 Łomża</p> <p>ul. St. Konwy 11</p>	<p>sekwet@wp.pl</p>	<p>tel./fax. 2162015</p>
<p>Zespół Szkół Specjalnych</p> <p>W skład Zespołu wchodzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 8 - Publiczne Gimnazjum Specjalne Nr 7 - Szkoła Przystosowująca do Pracy Nr 1 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 8 - Filia Szkoły Podstawowej przy ZOZ 	<p>18-400 Łomża</p> <p>ul. Nowogrodzka 4</p>	<p>sp8@o2.pl</p>	<p>tel./fax. 2165764</p>

Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy w Łomży (przy Zespole Szkół Specjalnych Nr 8)	18-400 Łomża ul. Studencka 13		tel./fax. 2115206
Zespół Szkół Drzewnych i Gimnazjalnych w Łomży W skład Zespołu wchodzi: - Publiczne Gimnazjum Nr 3 im. 33 Pułku Piechoty - Technikum Nr 9 im. Komisji Edukacji Narodowej - Szkoła Policealna Nr 3 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa	18-400 Łomża ul. M. Skłodowskiej - Curie 5	sekretariatzsdig@gmail.com	tel. 2150342 fax. 2150214
Zespół Centrów Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego w Łomży W skład Zespołu wchodzi: - I Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych - Szkoła Policealna dla Dorosłych Nr 1	18-400 Łomża ul. Przykoszarowa 22	info@lomza.ckp.pl	tel. 2182790 fax. 2190769
Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży	18-400 Łomża, ul. Akademicka 14	sekretariat@pwsip.edu.pl	tel. 215 59 53
Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego	18-400 Łomża, ul. Krzywe Koło 9	dziekanat@lomza.janski.edu.pl	tel.: 216 70 50
Wyższa Szkoła Agrobiznesu w Łomży	18-400 Łomża, ul. Studencka 19, 18-402	www.wsa.edu.pl	tel.: 216 94 97
Wyższa Szkoła Zawodowa Ochrony Zdrowia TWP w Łomży	18-400 Łomża, ul. A. Mickiewicza 59	twp@twp.lomza.pl	tel.: 216 45 62
Wyższe Seminarium Duchowne im. Papieża Jana Pawła II w Łomży	18-400 Łomża, Plac Papieża Jana Pawła II 1	wsdrektor@gmail.com	tel.: 216 54 91

B. Dane

Na terenie miasta Łomża zlokalizowanych jest ogółem 185 punktów sprzedaży napojów alkoholowych. W tym:

- a) Do spożycia poza miejscem sprzedaży: ogółem 122 (kryteria wg zawartości alkoholu)
  - Do 4,5 % - 74
  - Od 4,5% do 18% - 47
  - Powyżej 18 % - 48
- b) Do spożycia w miejscu sprzedaży: ogółem 63 (kryteria wg zawartości alkoholu)
  - Do 4,5 % - 62
  - Od 4,5% do 18% - 25
  - Powyżej 18% - 34

Na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych przypada 339 mieszkańców miasta.

Pomoc Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomży.

Instytucją odpowiedzialną za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta Łomża jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Z jego pomocy korzysta znacząca ilość rodzin w mieście. W roku 2013 ze świadczeń skorzystało 1451 rodzin (rodzin korzystających ze świadczeń z powodu problemów uzależnień było 54), w roku 2014 było to 1732 rodzin (rodzin korzystających ze świadczeń z powodu problemów uzależnień było 61) natomiast w 2015 roku liczba rodzin korzystających ze świadczeń wyniosła 1673 (rodzin korzystających ze świadczeń z powodu problemów uzależnień było 37).

Rodzaje pomocy udzielanej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomży.

2013:

Liczba osób korzystających ze świadczeń: 1451

- Świadczenia rzeczowe dla osób: 488
- Świadczenia pieniężne dla osób: 126
- Świadczenie porady dla osób: 1373

2014:

Liczba osób korzystających ze świadczeń: 1732

- Świadczenia rzeczowe dla osób: 1094
- Świadczenia pieniężne dla osób: 1575
- Świadczenie porady dla osób: 1774

2015:

Liczba osób korzystających ze świadczeń: 1673

- Świadczenia rzeczowe dla osób: 1096
- Świadczenia pieniężne dla osób: 1495
- Świadczenie porady dla osób: 1578
-

W poniższej tabeli została zamieszczona statystyka dotycząca powodów przyznawania pomocy społecznej w mieście Łomża.

Najwięcej osób potrzebujących pomocy to osoby, które określały, jako powód przyznawania pomocy- ubóstwo. Kolejno najczęściej pomocy udzielano osobom bezrobotnym, niepełnosprawnym, dotkniętym długotrwałą chorobą, z powodu bezradności opiekunów/wychowawców oraz bezdomnych.

Powody przyznawania pomocy społecznej	2013 rok	2014 rok	2015 rok
Niepełnosprawność	424	475	505
Bezrobocie	1077	1014	939
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
Ubóstwo	1440	1393	1172
Bezradność opiekunów/wychowawców	173	188	204
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	414	380	356
Alkoholizm	54	61	37
Bezdomność	20	31	31
łącznie	1451	1732	1673

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową:

2013

- Pracuje 257
- Pracuje dorywczo 329
- Nie pracuje 480
- Studiuje 54
- Na rencie 150
- Na emeryturze 152
- Na zasiłku dla bezrobotnych 63
- Bezrobotny bez prawa do zasiłku 1014
- Inne (dodatek mieszkaniowy) 179

2014

- Pracuje 264
- Pracuje dorywczo 253
- Nie pracuje 517
- Studiuje 62
- Na rencie 95
- Na emeryturze 101

- Na zasiłku dla bezrobotnych 30
- Bezrobotny bez prawa do zasiłku 984
- Inne (dodatek mieszkaniowy) 189

2015

- Pracuje 274
- Pracuje dorywczo 267
- Nie pracuje 512
- Studiuje 64
- Na rencie 194
- Na emeryturze 154
- Na zasiłku dla bezrobotnych 24
- Bezrobotny bez prawa do zasiłku 915
- Inne (dodatek mieszkaniowy) 154

Informacje dotyczące liczby pacjentów korzystających ze świadczeń w placówkach WOPiTU

Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia

Dane dotyczące pacjentów z problemem alkoholowym z terenu miasta Łomża

ROK	Liczba Pacjentów Ogółem	Liczba Pacjentów z Łomży	W TYM z ogólnej liczby zarejestrowanych			Z ROZPOZNANIEM	
			Zgłaszający się Pierwszy raz	Do 19 Roku życia	Kobiety	F10.1 (picie ryzykowne / szkodliwe)	F10.2 Uzależnienie od alkoholu
2012	318	80	247	2	53	3	208
2013	493	118	413	60	63	23	309
2014	511	95	442	6	78	5	332
2015	459	100	442	11	66	6	368

Działania w związku z procedurą „Niebieskich Kart”

2013 Sporządzono (ogółem wniosków 148) w tym :

- Skierowano do Ośrodków Pomocy Społecznej 148
- Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych 0
- Sądów i prokuratury 87
- Innych instytucji i organizacji 148

2014 Sporządzono (ogółem wniosków 179) w tym :

- Skierowano do Ośrodków Pomocy Społecznej 179
- Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych 16
- Sądów i prokuratury 77
- Innych instytucji i organizacji 179

2015 Sporządzono (ogółem wniosków 192) w tym :

- Skierowano do Ośrodków Pomocy Społecznej 192
- Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych 8
- Sądów i prokuratury 61
- Innych instytucji i organizacji 192

Działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Podczas posiedzeń plenarnych MKRPA :

a) opiniowała sprawozdania z realizacji „ Łomżyńskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Patologii Społecznych ” za lata 2012 rok, za 2013 rok, za 2014 rok.

b) opiniowała projekt „ Łomżyńskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Patologii Społecznych ” na rok 2014 i na rok 2015 oraz projekt „Łomżyńskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Innych Uzależnień na 2016 rok”,

c) opiniowała wnioski Centrum Obsługi Przedsiębiorców Urzędu Miejskiego w Łomży o wydanie opinii o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych w oparciu o obowiązujące przepisy ustawy o wychowaniu

Poniżej tabela przedstawia działalność Komisji na przestrzeni ostatnich trzech lat:

L.P	Dane dotyczące posiedzeń plenarnych MKRPA w Łomży (posiedzenia plenarne odbywają się w obecności co najmniej połowy składu Komisji)	2013 rok	2014 rok	2015 rok
1	Liczba członków MKRPA	13	13	12
2	Liczba posiedzeń plenarnych	37	37	38
3	Liczba zaopiniowanych wniosków Centrum Obsługi Przedsiębiorców Urzędu Miejskiego w Łomży o wydanie opinii o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych w oparciu o obowiązujące przepisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz Uchwał Rady Miejskiej Łomży	118	82	113
4	Liczba wykonanych oględzin	118	82	113
5	Liczba wydanych postanowień ogółem	171	133	172
	a) liczba wydanych postanowień dotyczących zezwoleń jednorazowych	4	3	2
	b) liczba wydanych postanowień dotyczących sprzedaży napojów alkoholowych (sklepy)	119	67	127
	c) liczba wydanych postanowień dotyczących sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (gastronomia)	48	63	43
	d) liczba wydanych postanowień negatywnych	2	1	1

Kontrole punktów sprzedaży, sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

Zgodnie z „Zasadami Ograniczenia Dostępności Napojów Alkoholowych” (Załącznik do Uchwały w sprawie „ Łomżyńskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Patologii Społecznych ” na 2012 rok, na 2013 rok, na 2014 rok) , kontroli podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych, dokonują upoważnieni przez Prezydenta Miasta Łomży: pracownicy Urzędu Miejskiego, Straż Miejska i członkowie MKRPA w Łomży.

Członkowie MKRPA dokonywali kontroli po godz.16,00, w godzinach wieczornych. Protokoły z kontroli, są przekazane do Centrum Obsługi Przedsiębiorców Urzędu Miejskiego w Łomży, gdzie są wydawane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Centrum Obsługi Przedsiębiorców Urzędu Miejskiego w Łomży, w przypadku uchybień stwierdzonych podczas kontroli, podejmuje stosowne działania.

Kontrole punktów sprzedaży, sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Łomży	2013 rok	2014 rok	2015 rok
Liczba przeprowadzonych kontroli przez MKRPA w Łomży	288	288	299

Liczba nowych wniosków o skierowanie na leczenie odwykowe złożone do MKRPA:

- 2013: 47
- 2014: 52
- 2015: 32

Liczba osób z którymi przeprowadzono rozmowy w sprawach o leczenie odwykowe *(podczas posiedzeń)*

- 2013: 267
- 2014: 330
- 2015: 204

Liczba posiedzeń podczas których przeprowadzono rozmowy w sprawach o leczenie odwykowe

- 2013: 17
- 2014: 21
- 2015: 16

Liczba wniosków skierowanych na badanie przez biegłego w przedmiocie uzależnienia od alkoholu

- 2013: 8
- 2014: 44
- 2015: 19

Liczba wniosków skierowanych do Sądu o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu

- 2013: 0
- 2014: 44
- 2015: 17

Liczba spraw zawieszonych w związku podjęciem dobrowolnego leczenia odwykowego

- 2013: 8
- 2014: 0
- 2015: 7

Liczba spraw umorzonych

- 2013: 7
- 2014: 18
- 2015: 6

Na terenie miasta Łomża działają:

Grupy samopomocowe:

- AA (dla osób uzależnionych)- 4
- AI- Anon (dla osób współuzależnionych)- 1

Świetlice:

- Ilość placówek- 4 świetlice opiekuńczo – wychowawcze, 3 świetlice socjoterapeutyczne
- Ilość dzieci- 357
- Dzieci z rodzin alkoholowych- 236
- Liczba wychowawców- 14

Punkt Konsultacyjno – Informacyjny Przeciw Przemocy w rodzinie (Ośrodek Interwencji Kryzysowej)

- a) 2013
  - Liczba rodzin korzystająca z pomocy Punktu 282
  - Rodziny z problemem alkoholowym 137
- b) 2014
  - Liczba rodzin korzystająca z pomocy Punktu 351
  - Rodziny z problemem alkoholowym 167
- c) 2015
  - Liczba rodzin korzystająca z pomocy Punktu 298
  - Rodziny z problemem alkoholowym 83.

Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne, jakie miały miejsce w mieście Łomża to:

1. Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla młodzieży :

a) 2013 -

Długofalowe programy profilaktyczne, warsztaty, szkolenia, prelekcje
W 2013 roku w ramach Łomżyńskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Patologii Społecznej dofinansowano 59 programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży z terenu miasta Łomży

- Ilość osób uczestniczących (9.572) :
  - ❖ Uczniów 8.997
  - ❖ Nauczycieli 175
  - ❖ Rodziców 400

b) 2014 –

W 2014 roku w ramach Łomżyńskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Patologii Społecznej dofinansowano 64 programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży z terenu miasta Łomży

- Ilość osób uczestniczących (10.500)
  - ❖ Uczniów 10.000
  - ❖ Nauczycieli 100
  - ❖ Rodziców 400

c) 2015 -

W 2015 roku w ramach Łomżyńskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Patologii Społecznej dofinansowano 65 programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży z terenu miasta Łomży

- Ilość osób uczestniczących : (11.025)
  - ❖ Uczniów 10.000
  - ❖ Nauczycieli 225
  - ❖ Rodziców 800

Inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży np.:

a) 2013 np.:

- Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznym dla dzieci i rodzin z problemem alkoholowym (ilość osób 242)

- Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób 176)
- Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowane i realizowane przez młodzież , skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (ilość osób 150)
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach Łomżyńskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Patologii Społecznej (ilość osób 827)
- Inne: audycje radiowe, cykl artykułów prasowych o tematyce dotyczącej problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, koncerty profilaktyczne dla dzieci i młodzieży (mieszkańcy miasta Łomża)

b) 2014 np.:

- Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznym dla dzieci i rodzin z problemem alkoholowym (ilość osób 40)
- Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób 827)
- Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowane i realizowane przez młodzież , skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (ilość osób 161)
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach Łomżyńskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Patologii Społecznej (ilość osób 964)
- Inne: audycje radiowe, telewizyjne, cykl artykułów prasowych o tematyce dotyczącej problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, udział młodzieży w Ogólnopolskim Wydarzeniu Przystanek PAT (mieszkańcy miasta Łomża)

c) 2015 np.:

- Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznym dla dzieci i rodzin z problemem alkoholowym (ilość osób 528)
- Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób 864)
- Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowane i realizowane przez młodzież , skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (ilość osób 432)
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach Łomżyńskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Patologii Społecznej (ilość osób 1.145)
- Inne: audycje radiowe, cykl artykułów prasowych o tematyce dotyczącej problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie (mieszkańcy miasta Łomża)

Statystyki policji

Rodzaj przestępstwa/wykroczenia pod wpływem środków odurzających:

a) Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości:

2013	278
2014	243
2015	206

b) Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po spożyciu alkoholu:

2013	157
2014	100
2015	112

c) Zakłócenie porządku publicznego:

2013	151
2014	155
2015	87

d) Liczba wypadków pod wpływem alkoholu:

2013	7
2014	9
2015	12

Przestępstwa na terenie Miasta Łomża:

	2013	2014	2015
Kradzież z włamaniem	Wszczęte: 241 Stwierdzone: 238	Wszczęte: 167 Stwierdzone: 200	Wszczęte: 178 Stwierdzone: 171
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	-	-	-
Bójka i pobicie	Wszczęte: 22	Wszczęte: 33	Wszczęte: 18

	Stwierdzone: 14	Stwierdzone: 26	Stwierdzone: 20
Uszkodzenie mienia	Wszczęte: 218 Stwierdzone: 200	Wszczęte: 168 Stwierdzone: 152	Wszczęte: 124 Stwierdzone: 104
Kradzież	Wszczęte: 389 Stwierdzone: 367	Wszczęte: 378 Stwierdzone: 375	Wszczęte: 315 Stwierdzone: 301

Najczęściej popełnianym, sklasyfikowanym przestępstwem na terenie Miasta jest kradzież mienia. Drugim przestępstwem pod względem częstotliwości jest kradzież z włamaniem. Trzecim pod względem częstotliwości występowania przestępstwem na terenie miasta Łomża jest uszkodzenie mienia. Jednak od 2013 roku częstotliwość występowania tego przestępstwa spada.

Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową:

2013:

- Liczba ofiar przemocy w rodzinie (ogółem 469) w tym:
  - Kobiety: 238
  - Mężczyźni: 69
  - Małoletni ogółem: 161
- Liczba sprawców przemocy domowej (ogółem 206) w tym:
  - Kobiety: 8
  - Mężczyźni: 198
- Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu (ogółem 94) w tym:
  - Kobiety: 0
  - Mężczyźni: 94
  - Nieletni: 0

2014:

- Liczba ofiar przemocy w rodzinie (ogółem 479) w tym:
  - Kobiety: 276
  - Mężczyźni: 54
  - Małoletni ogółem: 149
- Liczba sprawców przemocy domowej (ogółem 266) w tym:
  - Kobiety: 18
  - Mężczyźni: 247
  - Nieletni: 1
- Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu (ogółem 136) w tym:

- Kobiety: 6
- Mężczyźni: 130
- Nieletni: 0

2015:

- Liczba ofiar przemocy w rodzinie (ogółem 415) w tym:
  - Kobiety: 319
  - Mężczyźni: 47
  - Małoletni ogółem: 49
- Liczba sprawców przemocy domowej (ogółem 361) w tym:
  - Kobiety: 20
  - Mężczyźni: 341
  - Nieletni: 0
- Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu (ogółem 184) w tym:
  - Kobiety: 3
  - Mężczyźni: 181
  - Nieletni: 0

1. Wybrane problemy klientów Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Łomży

Lp.	Problemy klientów	2013	2014	2015
1	przemoc w rodzinie	236	262	169
2	problem alkoholowy w rodzinie	229	182	105
3	inne uzależnienie w rodzinie(narkotyki, hazard)	4	9	13
4	problem alkoholowy własny	33	21	16
5	problem z innym uzależnieniem własnym (narkotyki, hazard)	0	4	4
6	bezdomność	0	7	6

2. Powody udzielenia schronienia w hostelu Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Łomży

Lp.	Powody pobytu w hostelu Ośrodka	2013	2014	2015
1	doznawanie przemocy domowej	20	15	24
2	konflikty rodzinne/małżeńskie	0	0	8

4	bezdomność	0	7	4
5	przemoc ze strony osób obcych	0	0	4
6	trudne warunki mieszkaniowe	0	2	0

3. Metodologia badania dorosłych

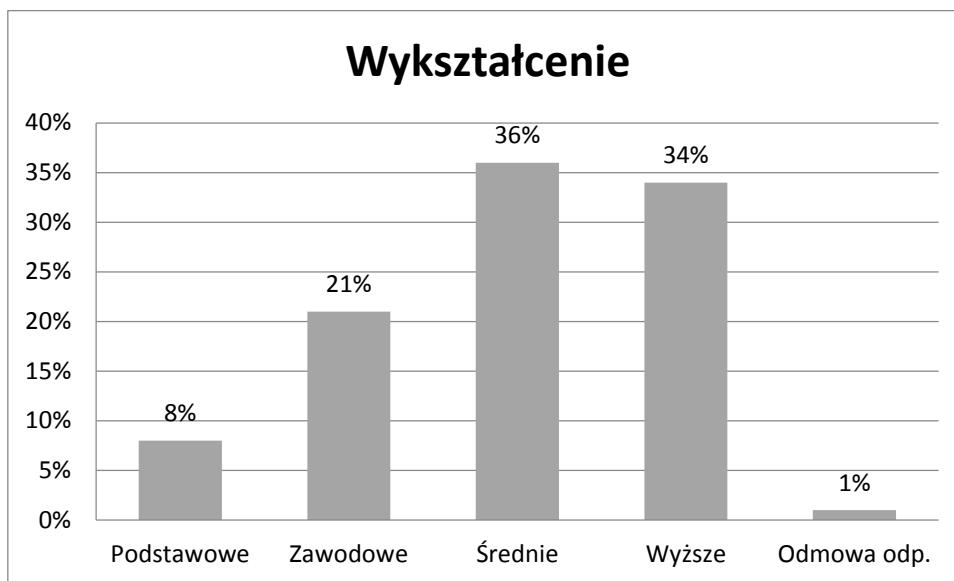
Badanie diagnozujące problemy uzależnień na terenie Miasta Łomża zostało przeprowadzone zgodnie z metodologią ilościową, przy użyciu papierowego kwestionariusza. Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań, z czym wiązał się przede wszystkim sposób realizacji badania i proces zbierania danych. Głównym celem badania było poznanie opinii oraz postaw względem wybranych problemów społecznych: problemu alkoholowego, narkotykowego, hazardu oraz zjawiska przemocy, co pozwoliło na diagnozę tych zjawisk w środowisku mieszkańców.

Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy, a ewentualne dysproporcje (maksymalnie +/-2%) związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych.

4. Diagnoza dorosłych

A. Opis badanej próby

W anonimowym badaniu ankietowym przeprowadzonym na terenie Miasta Łomża wzięło udział 256 osób, w tym 144 kobiety i 112 mężczyzn. Wśród ankietowanych osób 8% posiadało wykształcenie podstawowe, 21% zawodowe, 36% średnie, 34% wykształcenie wyższe, natomiast 1% ankietowanych odmówiło odpowiedzi na to pytanie.

Wyk.4.A.1. Wykształcenie.

B. Postrzeganie problemów społecznych przez dorosłych mieszkańców Łomży.

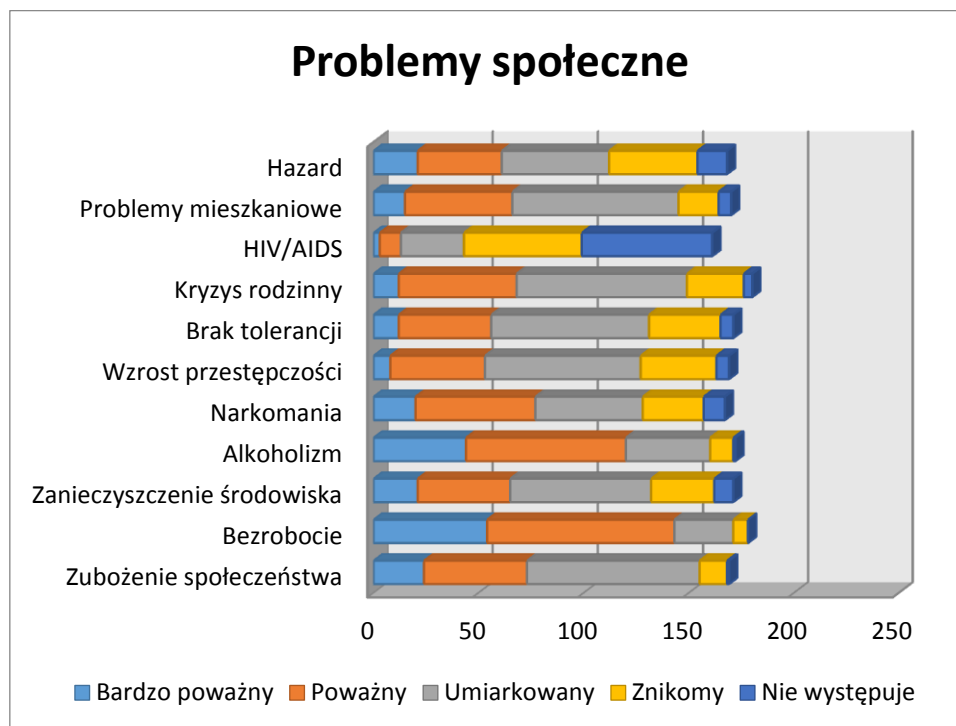
Pierwszą badaną sprawą w diagnozie było postrzeganie problemów społecznych. W pytaniu mieszkańcy mogli oznaczyć wagę występujących problemów.

Za zdecydowanie najpoważniejszy problem mieszkańcy uznali bezrobocie. Wskazuje na to 82% ankietowanych (zsumowane odpowiedzi „bardzo poważne” oraz „poważne”).

69% respondentów podkreśliła również wagę problemu alkoholizmu.

Na uwagę zasługuje też problem narkomani. 44% dostrzega w nim zagrożenie dla mieszkańców. Ankietowani dostrzegają także poważny problem, jakim jest ubóstwo społeczeństwa (42%). Stosunkowo duża liczba mieszkańców uznała kryzys rodzinny i zanieczyszczenie środowiska za zjawiska bardzo poważne lub poważne.

Szczegóły obrazuje poniższe zestawienie.

Wyk. 4.B.1. Postrzeganie wybranych problemów społecznych

Omawiane kwestie zostały poruszone w badaniach „Problemy alkoholowe na tle innych problemów społecznych”, przeprowadzonych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W skali całego kraju na pierwsze miejsce wysuwa się problem bezrobocia, kolejno spadek stopy życiowej, przemoc i agresja na ulicach, picie alkoholu przez młodzież oraz alkoholizm. Według badań ubóstwo społeczne pozytywnie koreluje ze wzrostem spożywania alkoholu. Trudności w znalezieniu zatrudnienia, problemy wynikające z nadużywania alkoholu, narkomania oraz ubóstwo społeczne powinny skupić na sobie uwagę władz, ponieważ w tych obszarach są największe oczekiwania mieszkańców w związku z podjęciem określonych działań.

Wysoka pozycja zjawiska alkoholizmu i narkomanii jednoznacznie wskazuje priorytetowy kierunek działań, jaki powinien zająć samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

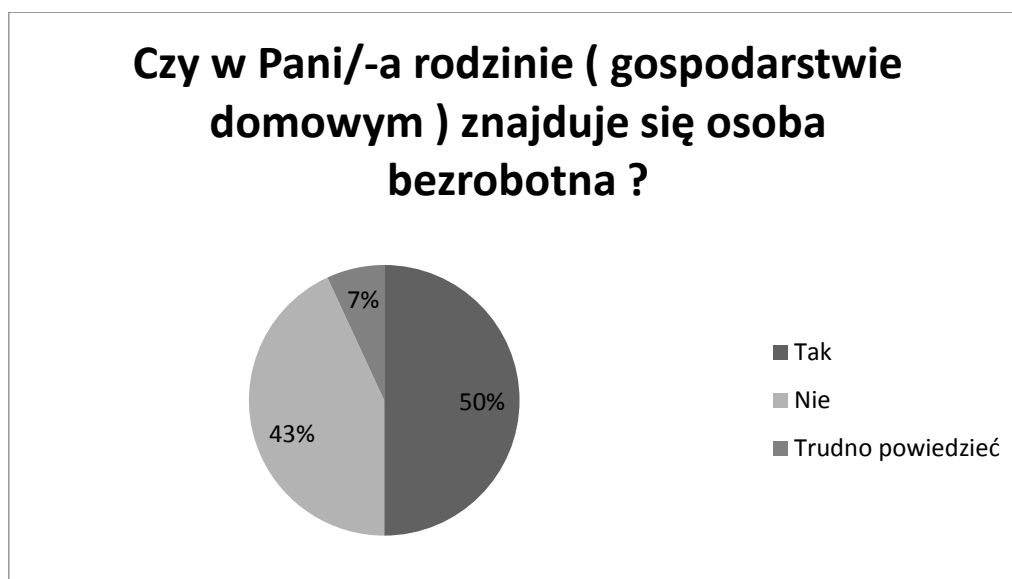
C. Problem bezrobocia i wykluczenia społecznego

Kolejna pula pytań dotyczyła bezrobocia. Bezrobocie jest zjawiskiem trudnym do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego (jawnego), ujmując w ten sposób tylko część osób pozostających bez pracy. Bezrobocie przyczynia się do występowania wielu negatywnych zjawisk społecznych w życiu osób nieposiadających stałej pracy. Poważnym skutkiem

bezrobocia jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania patologii społecznych. Brak perspektyw zatrudnienia, szczególnie w przypadku bezrobotnych długoterminowych, powoduje degradację pozycji społecznej tych osób. Budzi obawy o własny los i możliwości przetrwania całej rodziny, a także odbija się negatywnie na samopoczuciu i stanie zdrowia bezrobotnego. Długotrwałe bezrobocie często prowadzi do ubóstwa i marginalizacji społecznej.

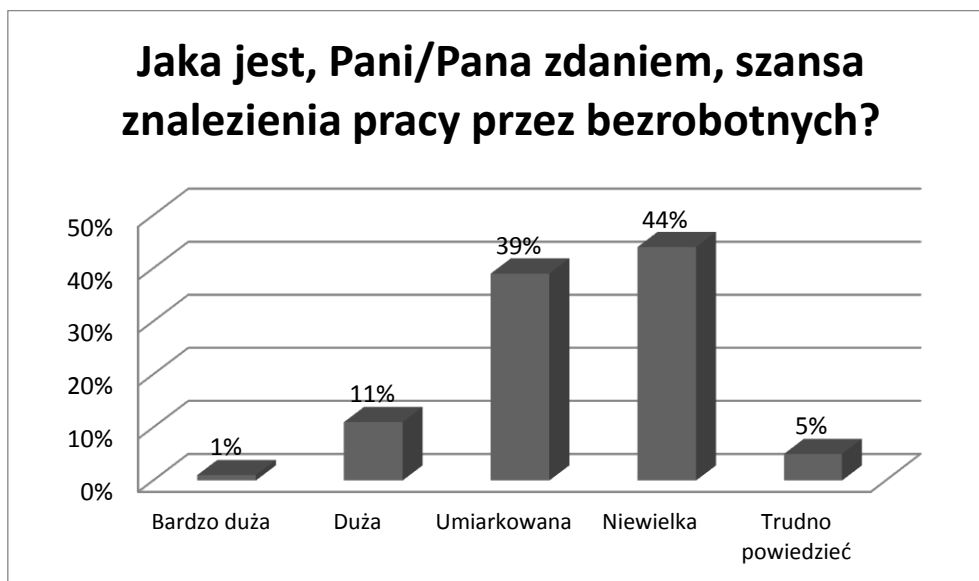
Mieszkańcom zostały zadane pytania dotyczące tego negatywnego zjawiska. Badanie CBOS z 2013 roku na temat bezrobocia pokazało, że 46% respondentów doświadczyło w przeszłości lub obecnie doświadcza bezrobocia (15% Polaków uznaje się za bezrobotnych), jest to wzrost o 5% w porównaniu z badaniem z 2011 roku.

Ankietowani odpowiadali na pytanie, czy w ich gospodarstwie domowym znajduje się osoba bezrobotna. Okazało się, że 50% mieszkańców przyznaje, że jest taka osoba. 43% ankietowanych twierdzi, że w ich domu nie ma takiej osoby.

Wyk. 4.C.1. Czy w Pani/-a rodzinie (gospodarstwie domowym) znajduje się osoba bezrobotna?

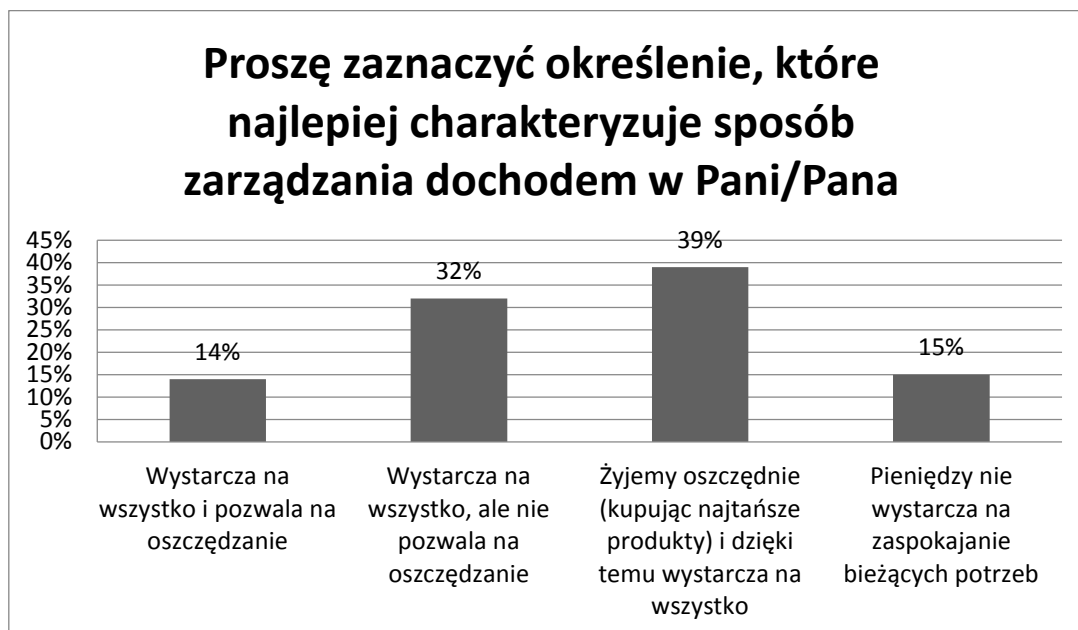
Największy odsetek, bo aż 44% ankietowanych wskazało, że szansa na znalezienie pracy przez bezrobotnych jest niewielka. 39% mieszkańców miasta uważa, że szansa na znalezienie pracy przez osoby bezrobotne jest umiarkowana a 11%, że duża.

Wyk.4.C.2. Jaka jest, Pani/Pana zdaniem, szansa znalezienia pracy przez bezrobotnych?

Respondenci zostali poproszeni o scharakteryzowanie sposobu zarządzania dochodem w swoim gospodarstwie domowym. 32% mieszkańców zadeklarowało, że funduszy wystarcza im na bieżące wydatki, lecz niestety nie pozwala to na jakiegokolwiek oszczędzanie. Aż 39% ankietowanych żyje bardzo oszczędnie, kupując najtańsze produkty, dzięki czemu pieniędzy wystarcza na wszystko. 15% ankietowanych przyznało, że ich sytuacja materialna jest bardzo ciężka i nie wystarcza im pieniędzy na zaspokajanie bieżących potrzeb.

Jest także grupa mieszkańców, którym nie brakuje środków do życia i mogą pozwolić sobie na oszczędzanie (14%).

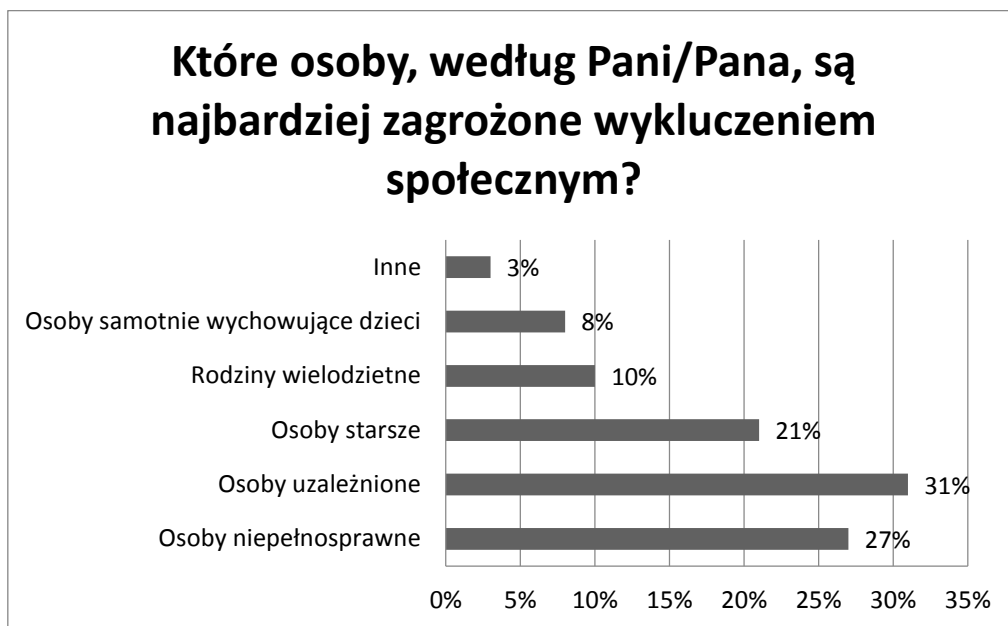

Wyk.4.C.3. Proszę zaznaczyć określenie, które najlepiej charakteryzuje sposób zarządzania dochodem w Pani/Pana gospodarstwie domowym.

Warto pamiętać, że osoby trwale ubogie cechuje poczucie bezradności, bezsilności oraz zepchnięcia na margines. W takich rodzinach może istnieć przyzwolenie na łamanie norm społecznych, mogą występować liczne konflikty i napięcia między członkami rodziny, jak również przemoc. Utrwalanie się biedy powoduje zmianę stylu życia rodziny oraz przyczynia się do powstania wielu niekorzystnych zjawisk, jak: zaniedbania w opiece i wychowaniu dzieci, alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość.

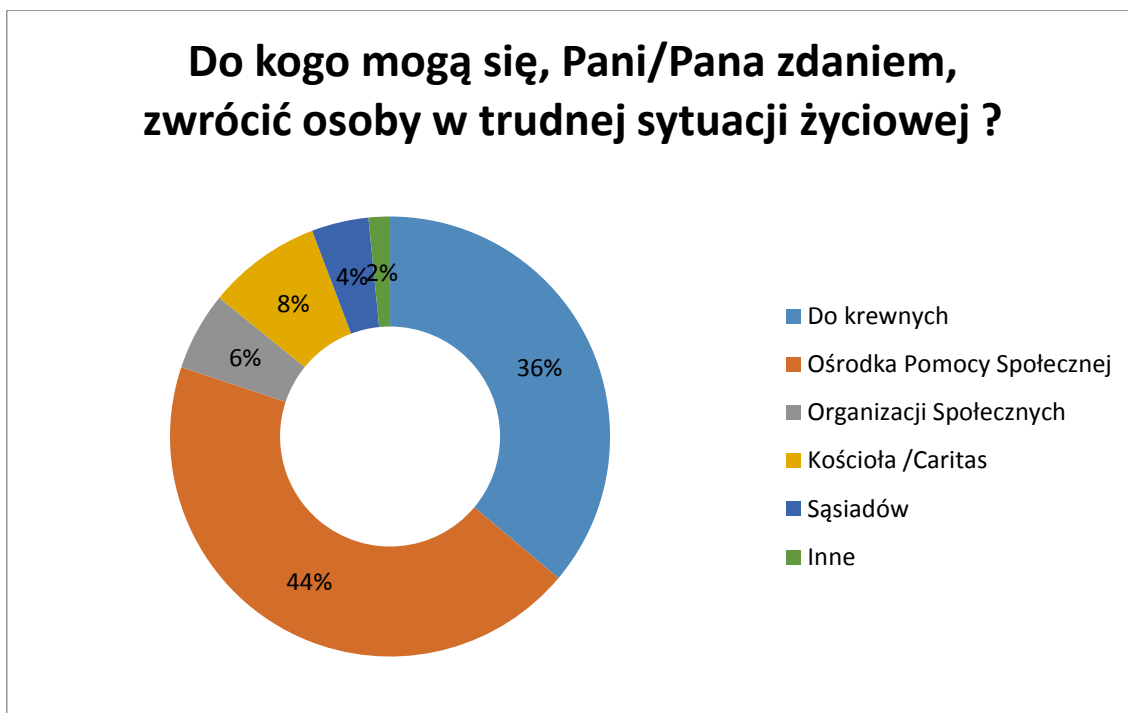
Kolejne pytanie odnosiło się do tego, które osoby według respondentów najbardziej narażone są na wykluczenie społeczne. Zdaniem badanych najbardziej narażone na wykluczenie społeczne są osoby uzależnione (31%), na drugim miejscu są to osoby niepełnosprawne (27%). 21% respondentów wskazało na osoby starsze. Rodziny wielodzietne (10%) oraz osoby samotnie wychowujące dzieci (8%), według badanych również narażone są na wykluczenie społeczne.

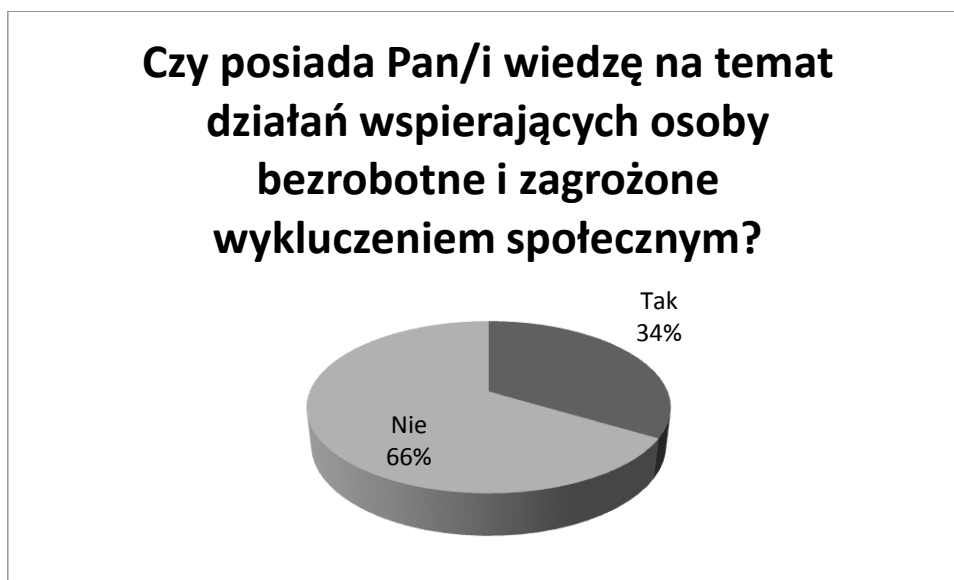
Wyk.: 4.C.4. Które osoby, według Pani/Pana są najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym?

Osoby, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej, według badanych mieszkańców Miasta, najczęściej mogą liczyć na pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej. Wartość tej instytucji dostrzega aż 44% ankietowanych. Świadczy to o dużym zaufaniu do tego typu instytucji. 36% ankietowanych w trudnej sytuacji życiowej zwróciłoby się po pomoc do krewnych. Do innych organizacji społecznych, Kościoła/Caritas, sąsiadów czy innych zwróciłoby się 20% mieszkańców.

Wyk.4.C.5. Do kogo mogą się, Pani/Pana zdaniem, zwrócić osoby w trudnej sytuacji życiowej?

Ostatnim pytaniem z zakresu problemu bezrobocia i wykluczenia społecznego było pytanie odnośnie wiedzy respondentów na temat działań wspierających osoby bezrobotne i zagrożone wykluczeniem społecznym. Aż 66% respondentów nie wie jak władze lokalne wspierają takie osoby, natomiast 34% ankietowanych ma wiedzę na ten temat.

Wyk. 4.C.6. Czy posiada Pan/i wiedzę na temat działań wspierających osoby bezrobotne i zagrożone wykluczeniem społecznym?

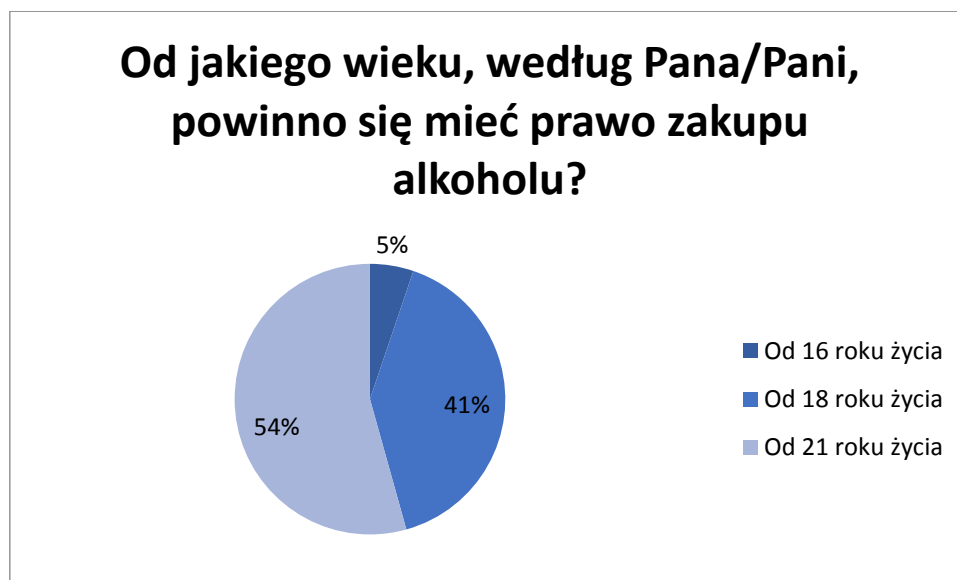
D. Problem alkoholowy

W Łomży problem alkoholizmu jest jednym z czołowych problemów społecznych. Niewłaściwe spożywanie alkoholu może mieć negatywny wpływ zarówno na środowisko rodzinne, dotykając poszczególnych członków rodziny, jak i na środowisko społeczne, przyczyniając się do zmniejszenia poczucia bezpieczeństwa i komfortu mieszkańców. Należy również zwrócić uwagę na problem alkoholizmu w kwestii rodzicielskiej.

W badaniach interesowało nas kilka zagadnień:

- ✓ jaka jest wiedza i stosunek mieszkańców do alkoholu,
- ✓ czy w środowisku lokalnym występują zagrożenia (bójki, wandalizm) związane z nadmiernym spożywaniem alkoholu,
- ✓ czy respondenci widzą jakieś zmiany dotyczące alkoholu na przestrzeni ostatnich 10 lat oraz czy posiadają wiedzę o działaniach władz związanych z tym zagadnieniem.

Na początku mieszkańcy zostali zapytani, od jakiego wieku powinno się sprzedawać alkohol. 41% badanych uważa, że powinno się sprzedawać alkohol od 18 roku życia. Kolejna grupa mieszkańców jest zdania, aby podnieść granicę wieku do 21 (54%). A tylko 5% przebadanych uważa, że 16-latkowie również powinni mieć prawo do zakupu alkoholu.

Wyk.4.D.1. Od jakiego wieku powinno się mieć prawo zakupu alkoholu?

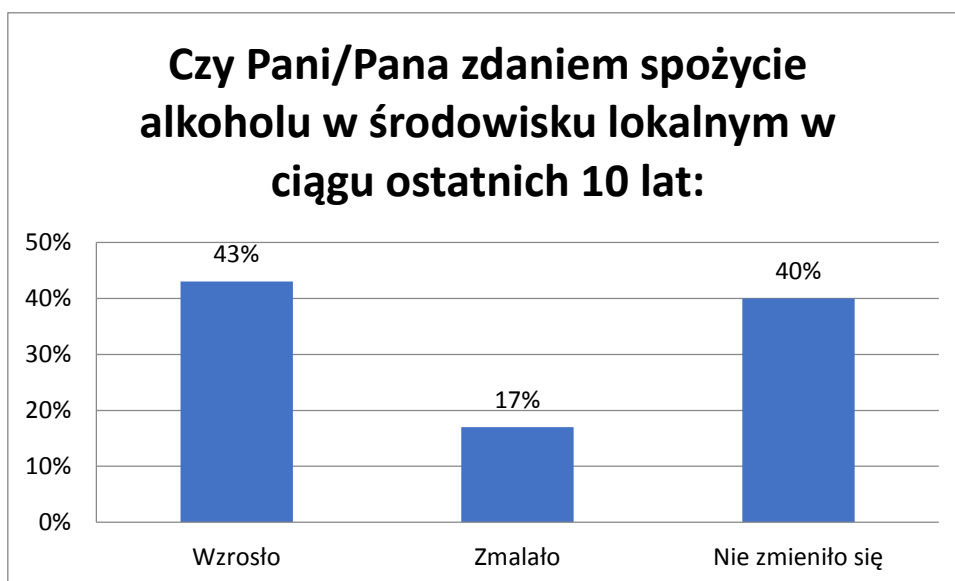
Zapytaliśmy również mieszkańców miasta, czy uznają alkohol zawarty w piwie lub winie za mniej szkodliwy niż ten zawarty w wódce. 24% badanych stwierdziło, że alkohol zawarty w piwie/winie jest mniej szkodliwy, 76% uznało go za tak samo szkodliwy.

Oczywiście alkohol jest tą samą substancją, bez znaczenia, w jakim napoju się znajduje. Różnice polegają jedynie na jego stężeniu w poszczególnych napojach. Opinie stwierdzające, że alkohol znajdujący się w wódce jest bardziej groźny od tego zawartego w piwie lub winie, wskazują na brak świadomości istniejących zagrożeń wynikających ze spożywania jakiegokolwiek formy napojów procentowych. Pozytywną informacją jest fakt, że aż 81% badanych osób posiada realną świadomość zagrożeń. Jest to wynik wyższy od wyników badań ogólnopolskich.

Wyk.4.D.2. Czy uważa Pan/i, że alkohol zawarty w winie/piwie jest mniej szkodliwy niż ten w wódce?

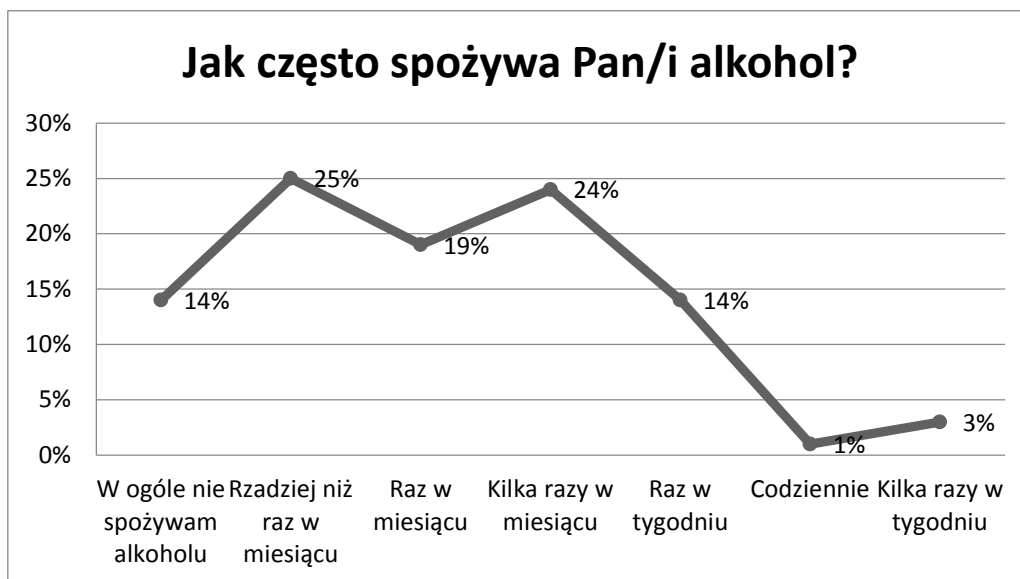
W badaniu interesowało nas również, czy respondenci zauważyli zmiany w obyczajowości spożywania alkoholu w swoim środowisku. 43% badanych stwierdziło, że zdecydowanie spożycie wzrosło, 40% badanych nie zauważa zmian na przestrzeni ostatnich 10 lat, a zaledwie 17% badanych uważa, że spożycie zmalało.

Wyk.4.D.3. Czy Pani/Pana zdaniem spożycie alkoholu w środowisku lokalnym w ciągu ostatnich 10 lat?

Kolejne pytanie dotyczyło częstotliwości spożywania alkoholu przez respondentów. 14% mieszkańców przyznało, że nie spożywa alkoholu, 25% badanych mieszkańców miasta pije alkohol okazjonalnie (rzadziej niż raz w miesiącu). Ponadto 19% badanych pije alkohol średnio raz w

miesiącu, 24% badanych – kilka razy w miesiącu. 14% badanych spożywa napoje alkoholowe raz w tygodniu, 3% mieszkańców więcej niż raz w tygodniu, a tylko 1% pije alkohol codziennie.

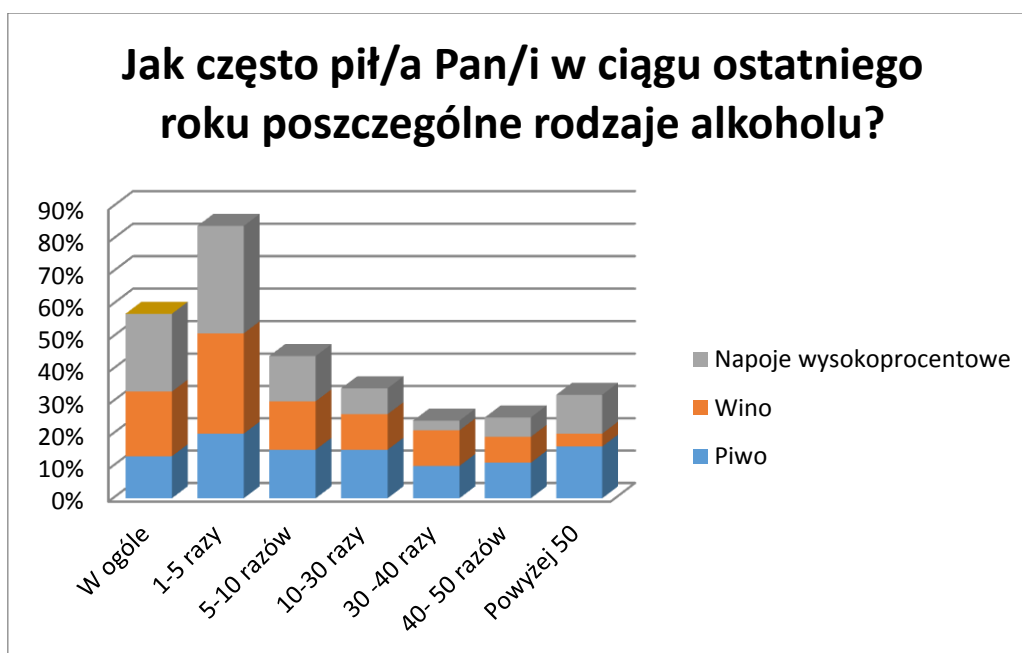
Wyk. 4.D.4. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Najczęściej spożywanym alkoholem jest piwo, 51% mieszkańców deklaruje jego spożycie. Na drugim miejscu wśród preferencji ankietowanych znalazło się wino, po które sięga 32% ankietowanych. Kolejne miejsca zajęły napoje wysokoprocentowe 16%.

Wyk. 4.D.5. Jaki alkohol spożywa Pan/i najczęściej?

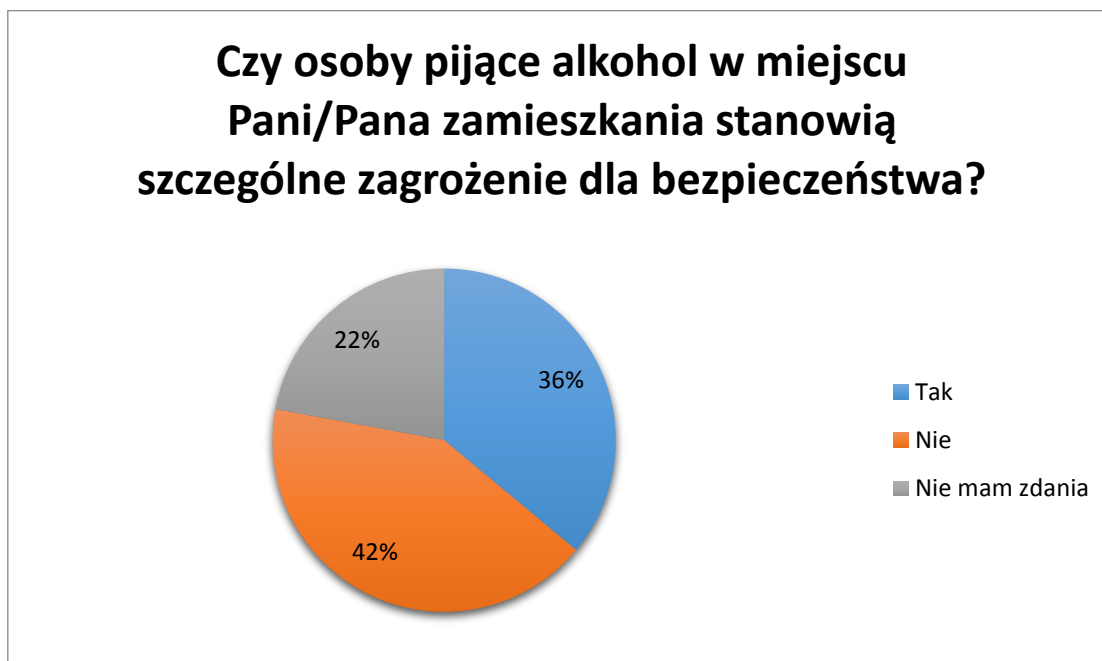
Wynik pokazuje, że 16% ankietowanych zadeklarowało, spożycie piwa więcej niż 50 razy w roku. 11% zaznaczyło, że spożywa go 40-50 razy w roku. Nieco mniej, bo 10% respondentów zaznaczyło odpowiedź 30-40 razy, 15% 10-30 razy, 15% deklaruje, że spożywa piwo 5-10 razy rocznie, co piąty ankietowany spożywa ten napój alkoholowy okazjonalnie (odpowiedź 1-5 razy w skali roku). Drugim pod względem częstotliwości spożywania alkoholem jest wino. 4% respondentów spożywa ten rodzaj alkoholu ponad 50 razy w roku. 11% spożywa go od 10-30 razy, 15% od 5-10 razy. Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że ponad 50% badanych w ogóle nie spożywa tego rodzaju alkoholu, bądź pije go okazjonalnie. Jeśli chodzi o napoje wysokoprocentowe odsetek nie pijących lub spożywających od 1-5 razy jest dosyć wysoki i wynosi blisko 60%. 14% przyznaje się do spożywania napojów wysokoprocentowych od 5-10 razy, 8% zaznaczyło odpowiedź „10-30 razy”, 3% spożywa więcej niż 30 a mniej niż 40 razy rocznie, 6% badanych zadeklarowało, że spożywa napoje wysokoprocentowe od 40-50 razy. A aż 12% przyznaje, że spożywa ten rodzaj alkoholu ponad 50 razy w ciągu roku.

Wyk. 4.D.6. Jak często pił/a Pan/i w ciągu ostatniego roku poszczególne rodzaje alkoholu?

Spożywanie alkoholu może być powiązane z agresywnym zachowaniem, które ujawnia się w życiu społecznym w postaci bójek, awantur, pobic i stosowania wulgaryzmów. 36% mieszkańców uważa, że osoby pijące alkohol w miejscu zamieszkania, stanowią szczególne zagrożenie dla bezpieczeństwa. Odmiennego zdania jest 42%, natomiast 22% nie ma zdania na ten temat.

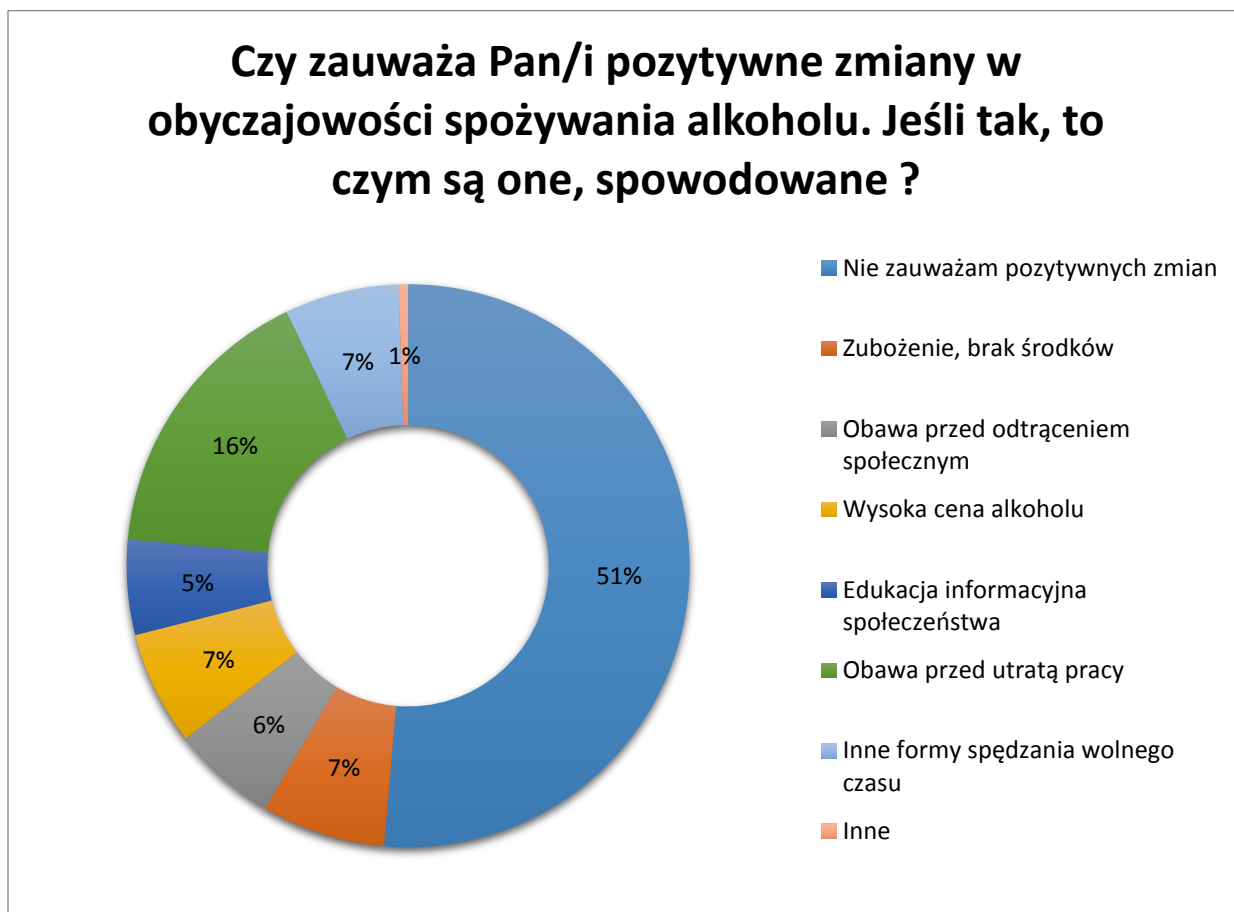
Wyk.4.D.7. Czy osoby pijące alkohol w miejscu Pani/a zamieszkania stanowią szczególne zagrożenie dla bezpieczeństwa?

Zapytaliśmy również respondentów (pytanie wielokrotnego wyboru), czy w ostatnim czasie doświadczyli nieprzyjemnej sytuacji związanej ze spożywaniem alkoholu. Największy odsetek ankietowanych, bo aż 32% wskazuje na głośne zachowanie młodzieży będącej pod wpływem alkoholu. 27% ankietowanych wskazało na awantury ze strony osób nietrzeźwych. 18% doświadczyło bójek, z czego 3% doświadczyło bezpośredniej krzywdy. 7% badanych stwierdziło, że nie doświadczyło żadnej z takich sytuacji w ostatnim czasie. Jak widać z otrzymanych rezultatów, życie publiczne w mieście jest naznaczone znaczną liczbą wydarzeń prowokowanych przez osoby, które nadużyły alkoholu.

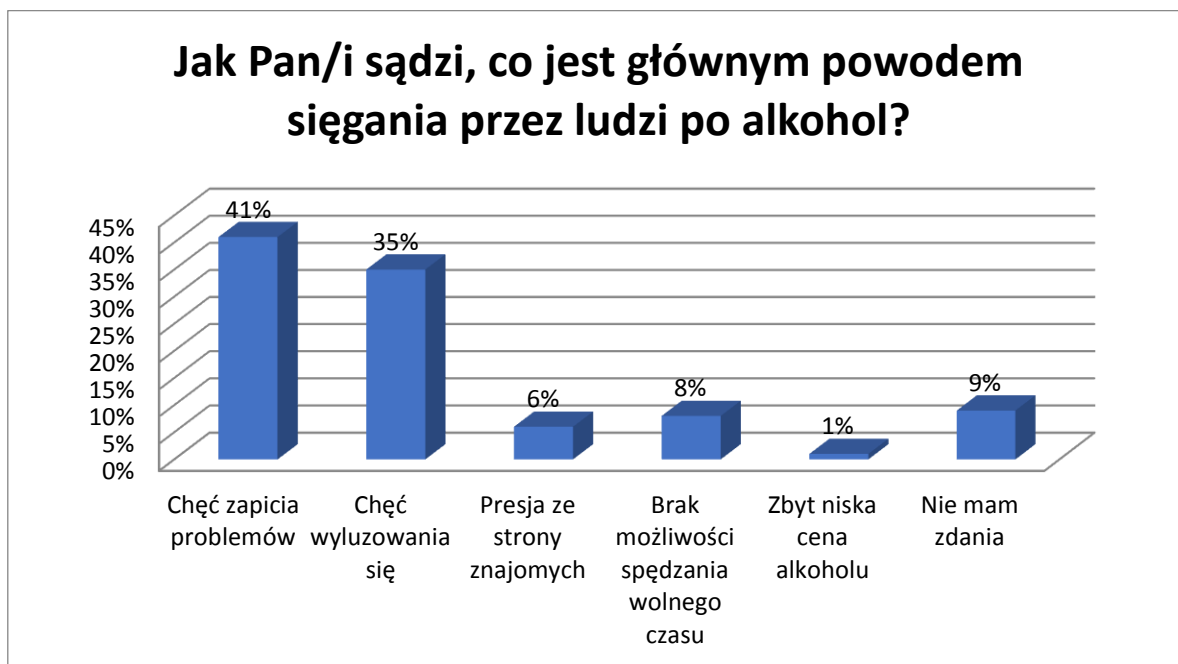
Wyk.4.D.8. Których z poniższych wydarzeń związanych ze spożywaniem alkoholu w miejscu publicznym miał/a Pan/ Pani okazję doświadczyć w ostatnim czasie?

Kolejnym pytaniem skierowanym do respondentów było to czy zauważają pozytywne zmiany w obyczajowości spożywania alkoholu i jeśli tak to czym są one spowodowane. Bardzo duży odsetek ankietowanych (51%), nie zauważa pozytywnych zmian w obyczajowości spożywania alkoholu. 16% uważa, że zmiany są spowodowane obawą przed utratą pracy, 7% uważa, że pozytywne zmiany spowodowane są zubożeniem i brakiem środków. 7% twierdzi, że powodem zmian są inne formy spędzania wolnego czasu. Wysoka cena alkoholu jest tylko dla 7% respondentów powodem zmian w obyczajowości. Zaledwie 6% ankietowanych zaznaczyło, że za pozytywną zmianą w obyczajowości spożywania alkoholu stoi obawa przed odtrąceniem społecznym.

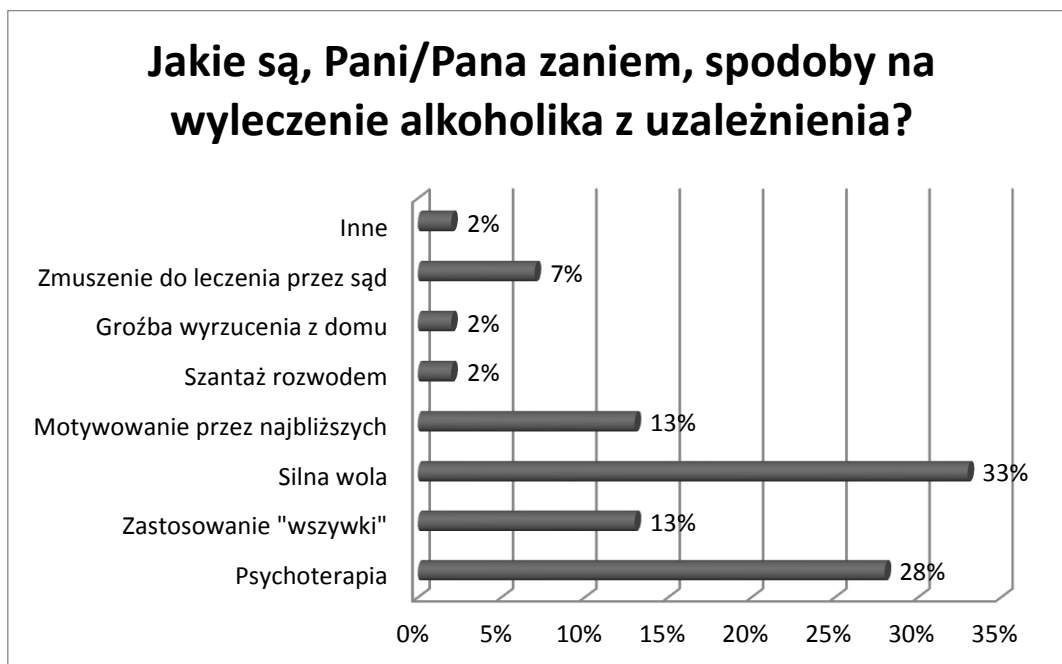
Wyk.4.D.9. Czy zauważa Pan/i pozytywne zmiany w obyczajowości spożywania alkoholu. Jeśli tak, to czym są one, spowodowane?

Najczęstszym powodem sięgania po alkohol według ankietowanych jest chęć zapicia problemów. 41% zaznaczyło tą odpowiedź. 35% uważa, że powodem jest chęć wyluzowania, 8% uważa, że powodem jest brak możliwości spędzania wolnego czasu, 6% widzi powód w presji wywieranej przez znajomych. 1% badanych uważa, że ludzie sięgają po alkohol przez zbyt niską cenę.

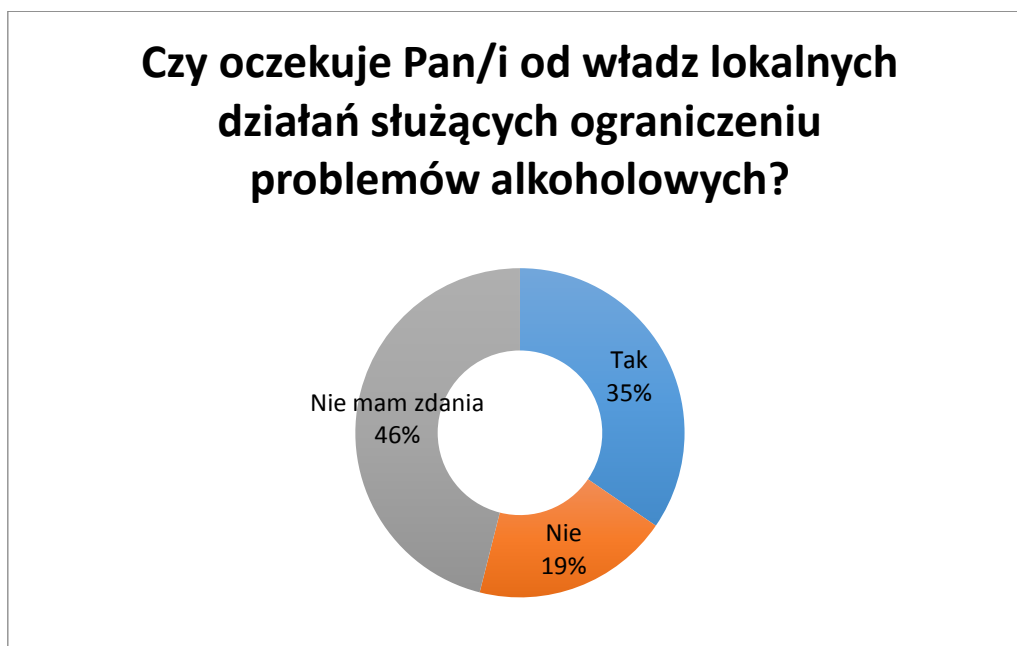
Wyk.4.D.10. Jak Pan/i sądzi, co jest głównym powodem sięgania przez ludzi po alkohol?

Ankietowani odpowiedzieli również na pytanie jakie są sposoby na wyleczenie alkoholika z uzależnienia. Najlepszym sposobem według badanych jest silna wola (33%), na drugim miejscu znalazła się psychoterapia. Tę odpowiedź wskazało 28% badanych. Dobrym sposobem na wyjście z nałogu według badanych jest również motywowanie przez najbliższych oraz zastosowanie wszywkii. Tego zdania jest 13% respondentów. Mniej skutecznymi sposobami na wyleczenie według ankietowanych jest zmuszenie do leczenia przez sąd (7%). Najmniej skutecznymi metodami na wyjście z nałogu według badanych jest groźba wyrzucenia z domu (2%) oraz szantaż rozwodem (2%).

Wyk.4.D.11. Jakież są, Pani/Pana zdaniem, sposoby na wyleczenie alkoholika z uzależnienia?

W Łomży tylko 35% badanych mieszkańców oczekuje od władz lokalnych działań, mających na celu zmniejszenie skali problemów alkoholowych w swoim otoczeniu. 19% ankietowanych w ogóle nie oczekuje od władz takich działań, natomiast 46% nie ma zdania w tej kwestii, co może wynikać z braku wiedzy o możliwościach władz lokalnych na zaistniałą sytuację.

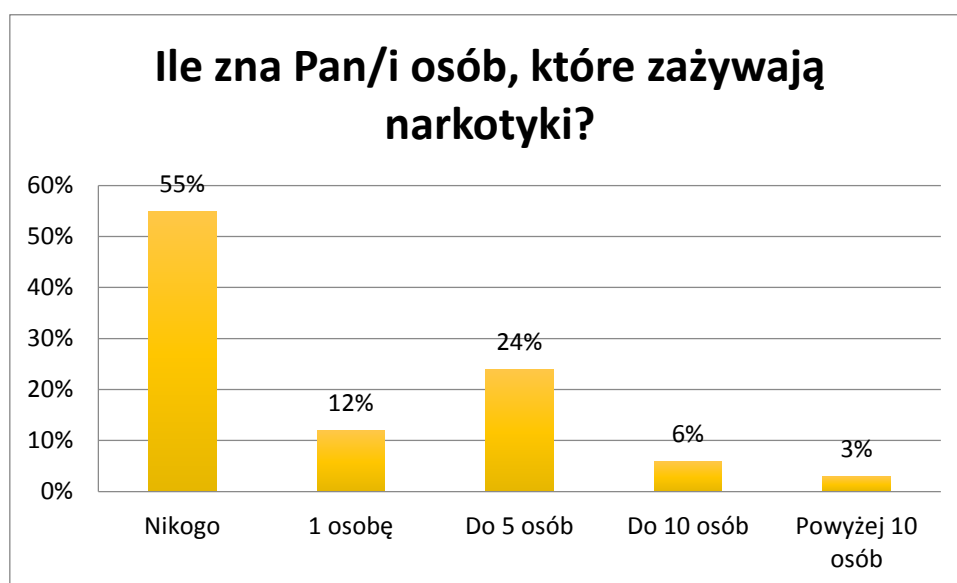
Wyk.4.D.12. Czy oczekuje Pan/i od władz lokalnych działań służących ograniczeniu problemów alkoholowych?

E. Problem narkotykowy

Kolejny aspekt badania dotyczył problemu narkotykowego i dopalaczy. Pod pojęciem narkotyku rozumieć należy substancje psychoaktywne inne niż alkohol i tytoń. Spożycie ich ma na celu wywołanie w organizmie jak najwierniejszego efektu narkotycznego substancji zdelegalizowanych. Głównym przedmiotem naszego zainteresowania będą substancje nielegalne, a więc takie, których produkcja i sprzedaż są nielegalne.

Badani zostali zapytani o ilość znanych im osób we własnym otoczeniu, które zażywają narkotyki. 55% respondentów nie zna nikogo takiego w swoim otoczeniu.

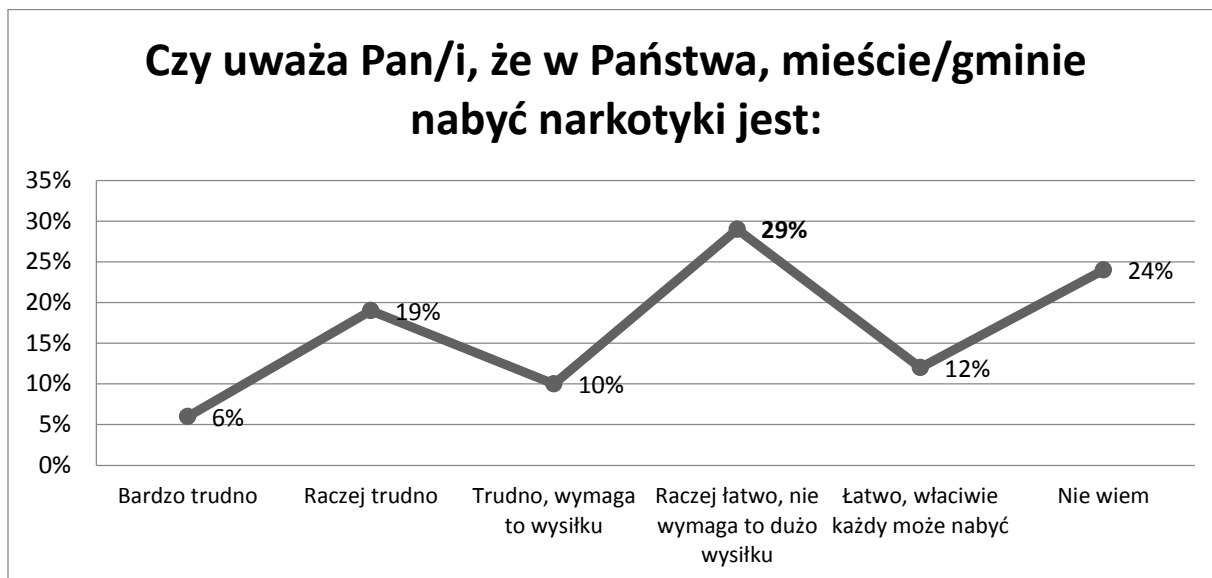
12% ankietowanych zna jedną osobę, która zażywa narkotyki, 24% zna od dwóch do pięciu takich osób, 6% mieszkańców zna od sześciu do dziesięciu osób, zażywających narkotyki. 3% ankietowanych zna więcej niż dziesięć takich osób.

Wyk.4.E.1. Ile zna Pani/Pan osób, które zażywają narkotyki?

12% ankietowanych mieszkańców twierdzi, że nabycie narkotyków na terenie miasta jest łatwe i właściwie nie wymaga to dużego wysiłku, natomiast aż 29% ankietowanych uważa, że raczej łatwe. 10% badanych uważa, że nabyć takie środki jest trudno. 19% sądzi, że to raczej trudne, a 6%, że bardzo trudne. Co więcej 19% ankietowanych przyznało, że miało okazję zażyć środek uważany za narkotyk.

Warto zwrócić uwagę, że taka liczba najczęściej jest niższą od rzeczywistej, ponieważ dla większości osób jest to pytanie krępujące i mimo, że badanie jest anonimowe, nie odpowiadają na pytania zgodnie z prawdą

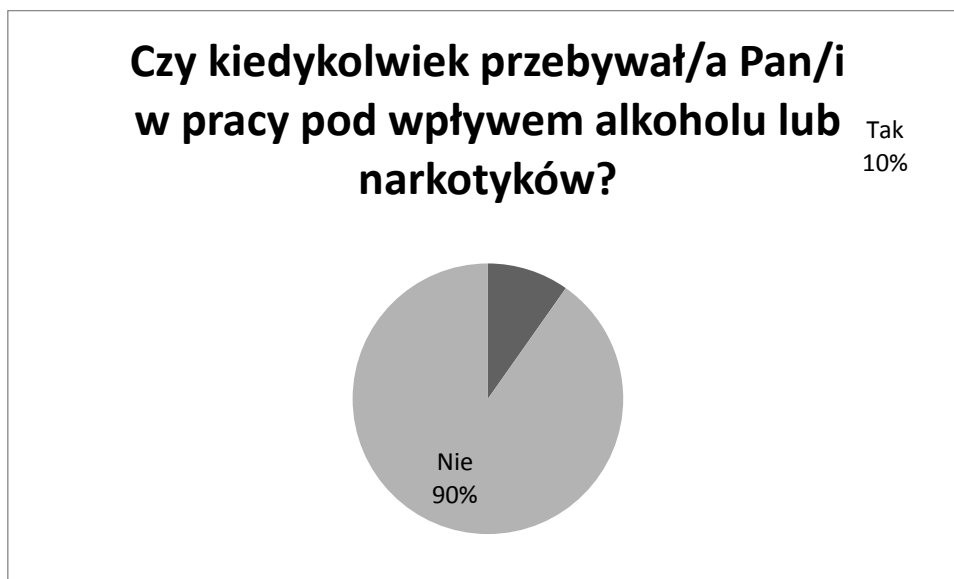

Wyk.4.E.2. Nabywanie narkotyków.

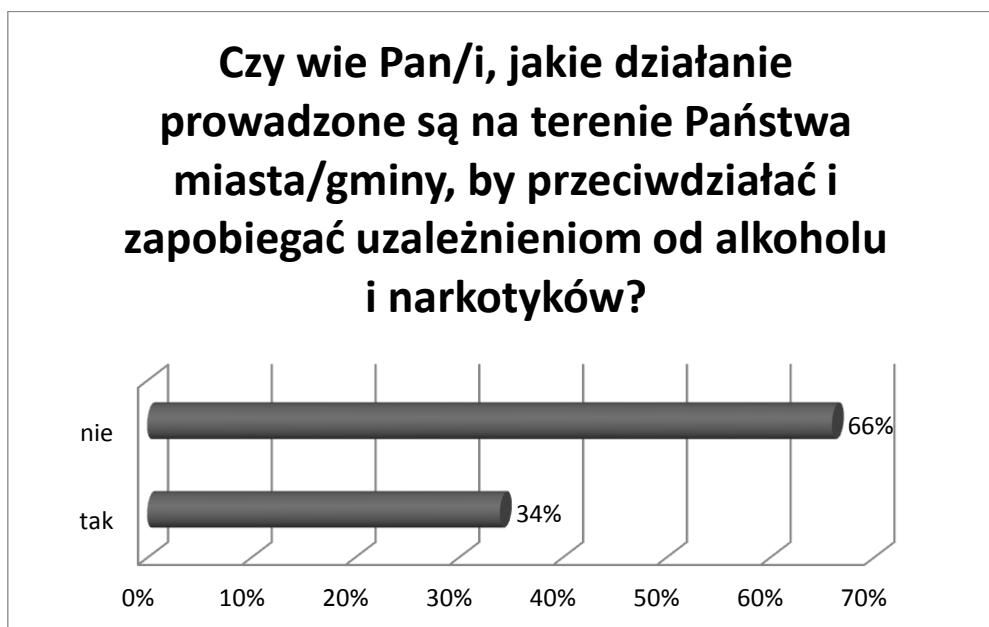
Wyk.4.E.3. Czy kiedykolwiek zażył/a Pan/i środek uważany za narkotyk?

Kolejne pytanie dotyczyło tego, czy zdarzyło się respondentom przebywać w pracy pod wpływem alkoholu lub narkotyków. 10% badanych przyznało, że zdarzały się takie sytuacje, natomiast 90% nie miało takich doświadczeń

Wyk.3.E.4. Czy kiedykolwiek przebywał/a Pan/i w pracy pod wpływem alkoholu lub narkotyków?

Ostatnim pytaniem w temacie problemów uzależnień od z narkotyków i alkoholu było to, czy respondenci mają świadomość prowadzonych działań na terenie miasta, które zapobiegają uzależnieniom. Niepokojący jest fakt, że aż 66% badanych nie, jakie działania w tym obszarze są prowadzone.

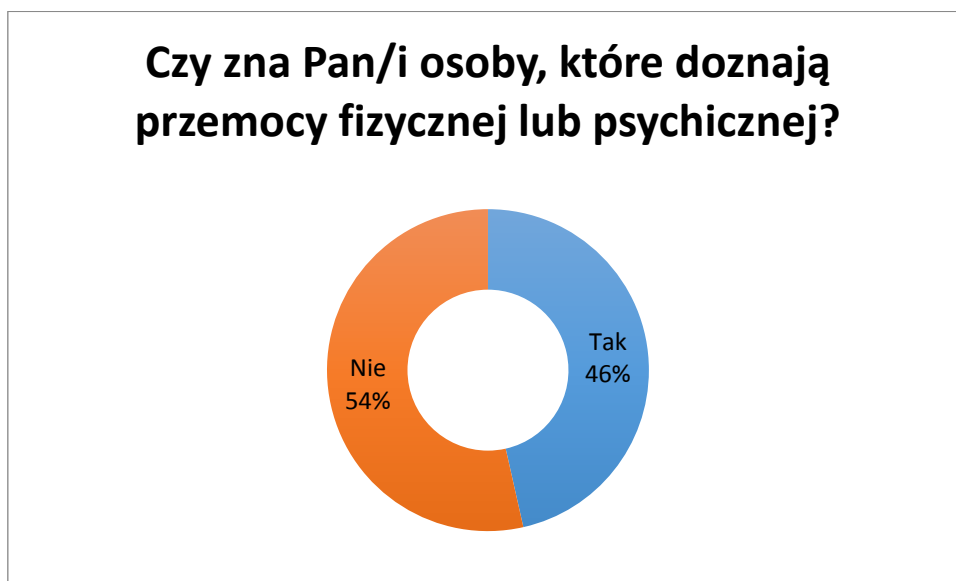
Wyk.3.E.5. Czy wie Pan/i, jakie działanie prowadzone są na terenie Państwa miasta, by przeciwdziałać i zapobiegać uzależnieniom od alkoholu i narkotyków?

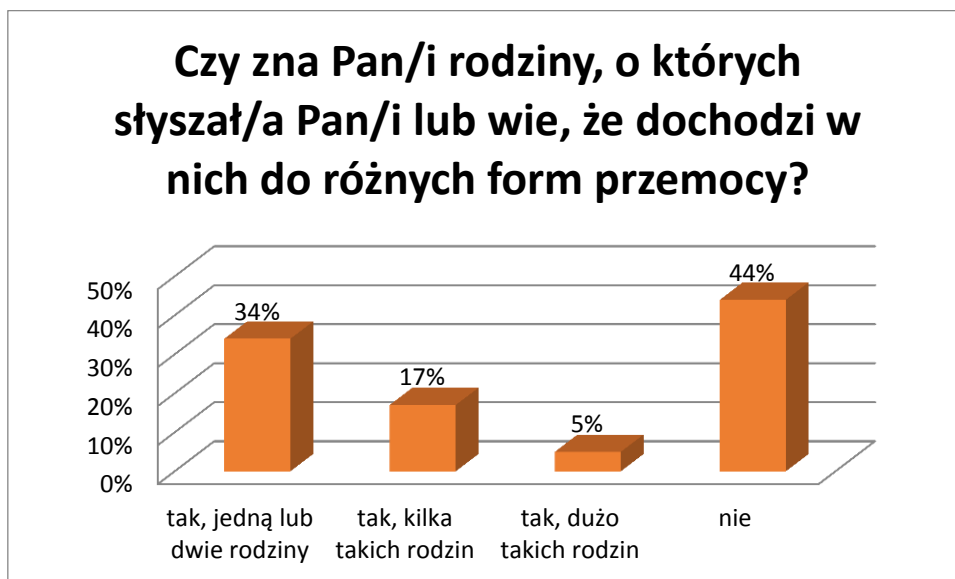
F. Zjawisko przemocy

Dane Eurobarometru (wg Badań z 2012r.) pokazują, że Polacy stosunkowo częściej niż obywatele Unii Europejskiej stykają się w swoim środowisku z ofiarami przemocy domowej. Równocześnie wyniki badań potwierdzają, że w żadnym z krajów europejskich problem ten nie został rozwiązany.

Pierwsze pytanie z tej kategorii dotyczyło orientacji w ilości osób, które doznają przemocy. 46% ankietowanych zna osoby, które padły ofiarą przemocy fizycznej lub psychicznej, a 56% zna rodziny, w których dochodzi do różnych form przemocy.

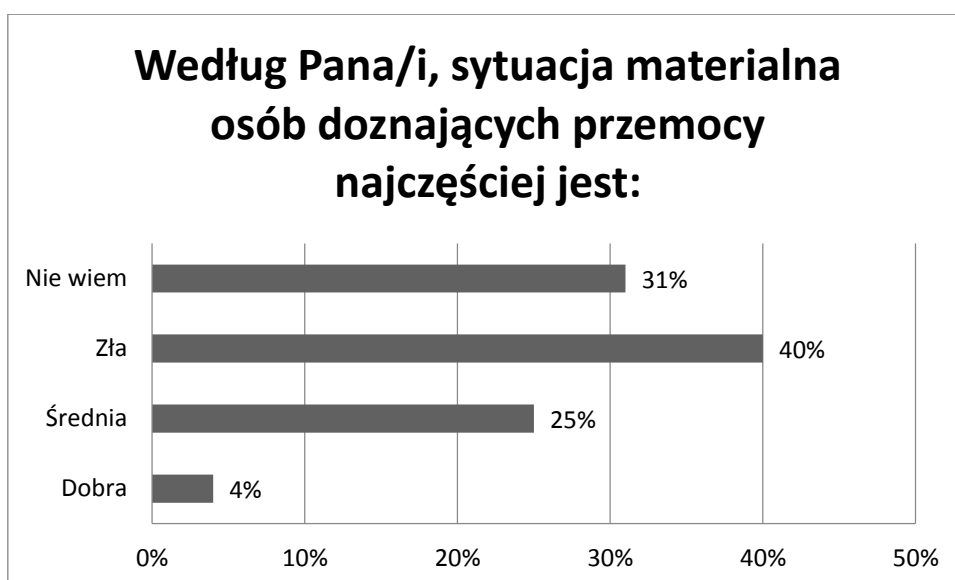

Wyk.4.F.1. Czy zna Pan/i osoby, które doznają przemocy fizycznej lub psychicznej ?

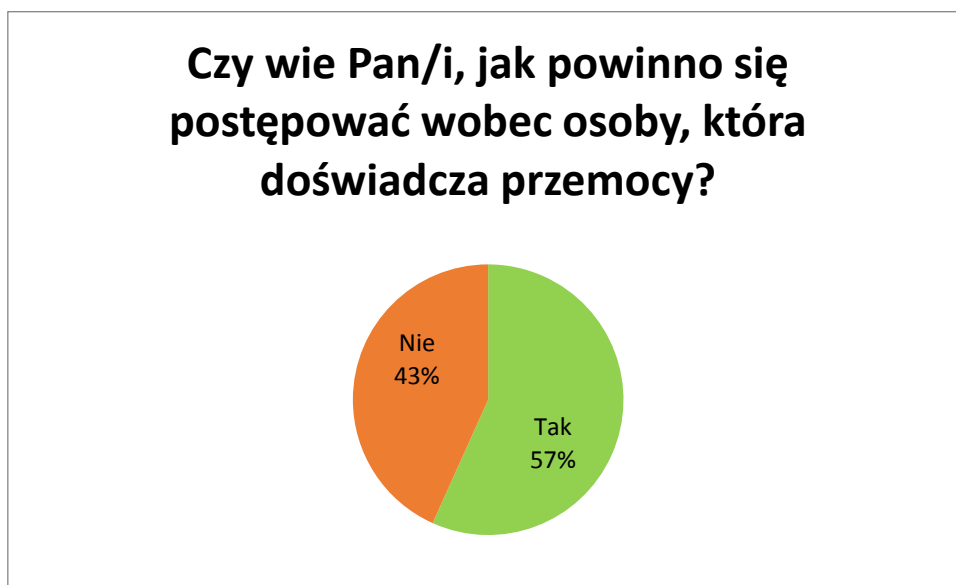
Wyk.4.F.2. Czy zna Pan/i rodziny, o których słyszał/a Pan/i lub wie, że dochodzi w nich do różnych form przemocy?

Według ankietowanych sytuacja materialna osób doznających przemocy najczęściej jest zła. 40% zaznaczyło tą odpowiedź. 25% uznało, że sytuacja materialna tych osób jest średnia, 4% dobra. 31% badanych nie wie, w jakiej sytuacji materialnej są osoby doznające przemocy.

Wyk.4.F.3. Według Pana/i, sytuacja materialna osób doznających przemocy najczęściej jest.

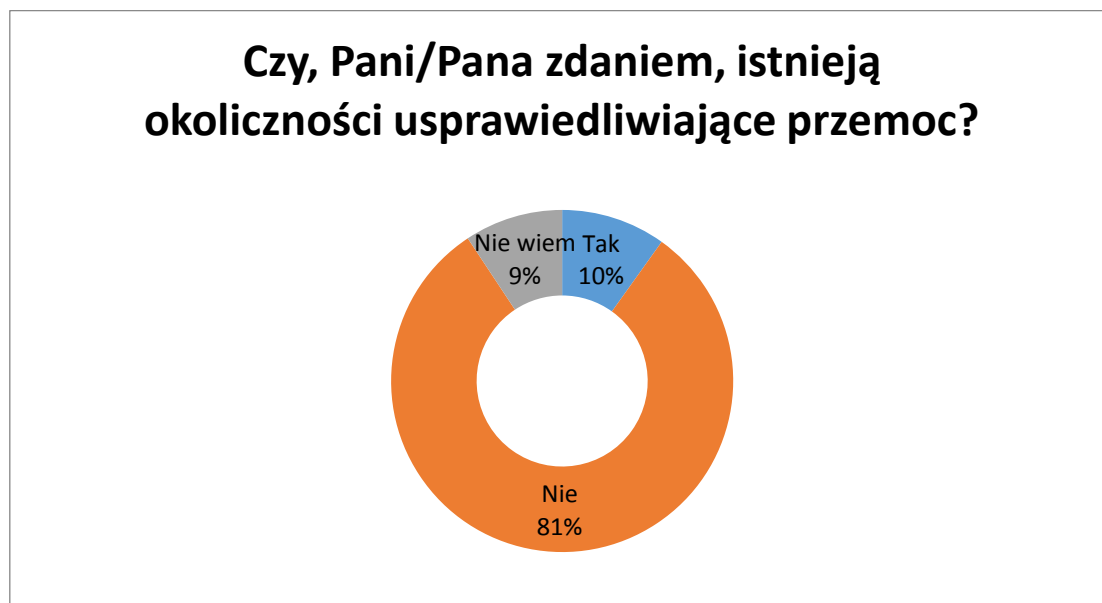
Okazuje się, że 43% ankietowanych nie wie, jak zachować się w przypadku, gdy ktoś doznaje przemocy i jak takiej osobie pomóc. Jest to wysoki procent, co zmusza do zastanowienia się nad zwiększeniem ilości i zakresu działań przeciw przemocy na terenie miasta, tak, aby każdy, kto jest ofiarą przemocy lub każdy, kto chce takiej osobie pomóc, wiedział - gdzie ma się udać i co zrobić. Pozostali ankietowani uważają, że poradzą sobie w takiej sytuacji oraz dobrze wiedzą, gdzie się udać, aby pomóc takiej osobie lub rodzinie.

Wyk.4.F.4. Czy wie Pan/i, jak powinno się postępować wobec osoby, która doświadcza przemocy?

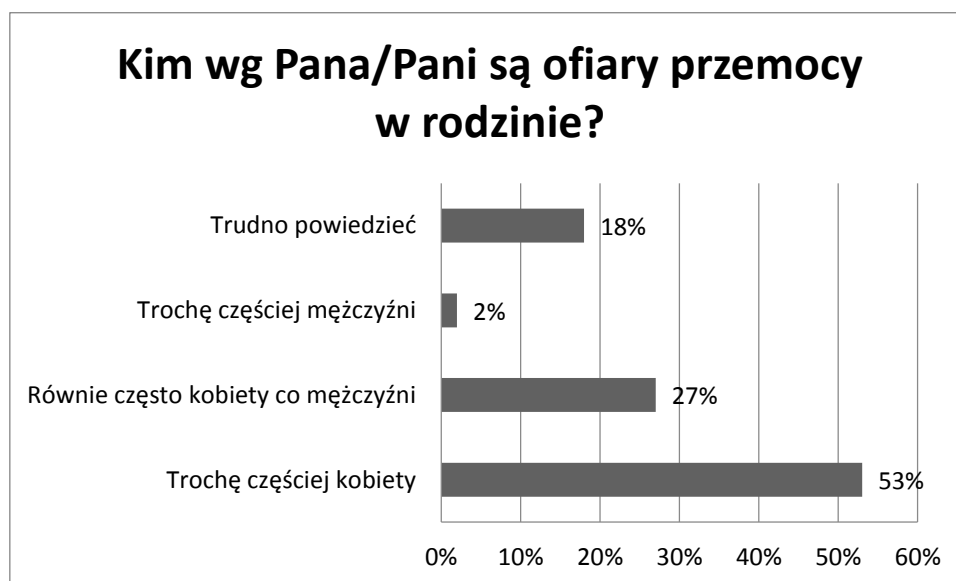
Zapytaliśmy badanych czy istnieją okoliczności usprawiedliwiające przemoc. 81% ankietowanych odpowiedziało stanowczo, że nie ma żadnych sytuacji łagodzących dla przemocy. Jednak 10% uważa, że są takie sytuacje, natomiast 9% nie ma zdania na ten temat.

Według TNS OBOP 13% Polaków dostrzega okoliczności, które przemoc w rodzinie usprawiedliwiają, co jest wyższym wynikiem od rezultatów uzyskanych w naszym badaniu.

Wyk.4.F.5. Czy, Pani/a zdaniem, istnieją okoliczności usprawiedliwiające przemoc?

W pytaniu o to kto częściej pada ofiarą przemocy w rodzinie, 53% respondentów zaznaczyło, że trochę częściej są to kobiety. 27% uważa, że w równym stopniu są to kobiety jak i mężczyźni, tylko 2% uważa, że częściej są to mężczyźni. 18% ankietowanych trudno odpowiedzieć na to pytanie.

Wyk.4.F.6. Kim wg Pana/Pani są ofiary przemocy w rodzinie

W kolejnym pytaniu zapytano respondentów jaki według nich rodzaj przemocy jest najczęściej stosowany w rodzinie. 45% odpowiedziało, że jest to aspekt fizyczny, kolejne 45% uznało, że psychiczne znęcanie się jest najczęściej stosowanym rodzajem przemocy. 10% respondentów zaznaczyło ekonomiczny rodzaj przemocy.

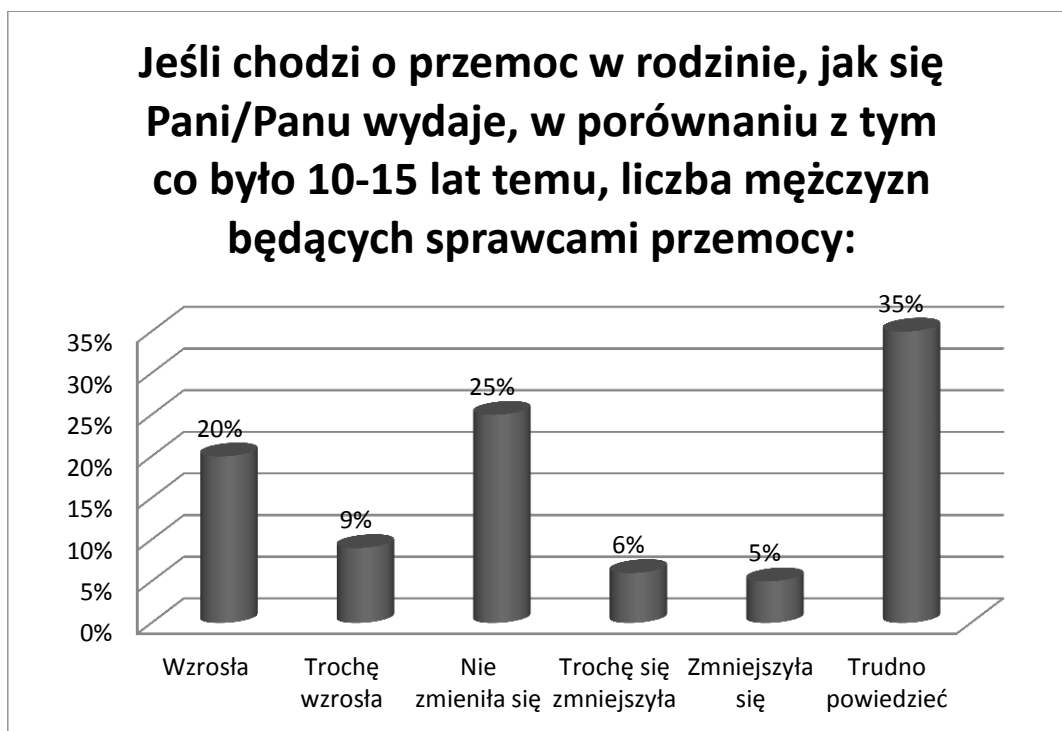
Wyk.4.F.7. Jaki rodzaj przemocy jest wg Pana/Pani najczęściej stosowany w rodzinie?

Jeśli chodzi o kobiety jako o sprawców przemocy w rodzinie, w porównaniu z tym co było 10-15 lat temu według 46% badanych wzrosła bądź trochę wzrosła. 13% badanych uznało, że liczba ta nie uległa zmianie, 8% uważa, że liczba kobiet będących sprawcami zmniejszyła się lub trochę się zmniejszyła. 33% nie ma zdania na ten temat.

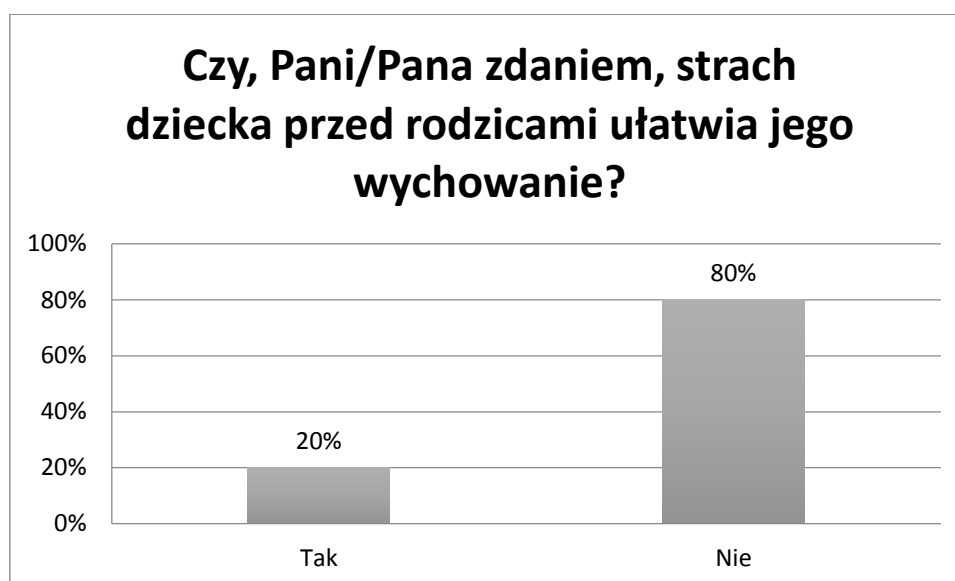

Wyk.4.F.8 Jeśli chodzi o przemoc w rodzinie, jak się Pani/Panu wydaje, w porównaniu z tym, co było 10-15 lat temu, liczba kobiet będących sprawcami przemocy.

To samo pytanie odnosiło się do mężczyzn. Według 29% badanych liczba mężczyzn będących sprawcami przemocy na przestrzeni 10-15 lat wzrosła bądź trochę wzrosła. 25% respondentów uważa, że liczba ta nie uległa zmianie. 11 % uważa, że liczba ta zmniejszyła się. 35% nie ma zdania na ten temat.

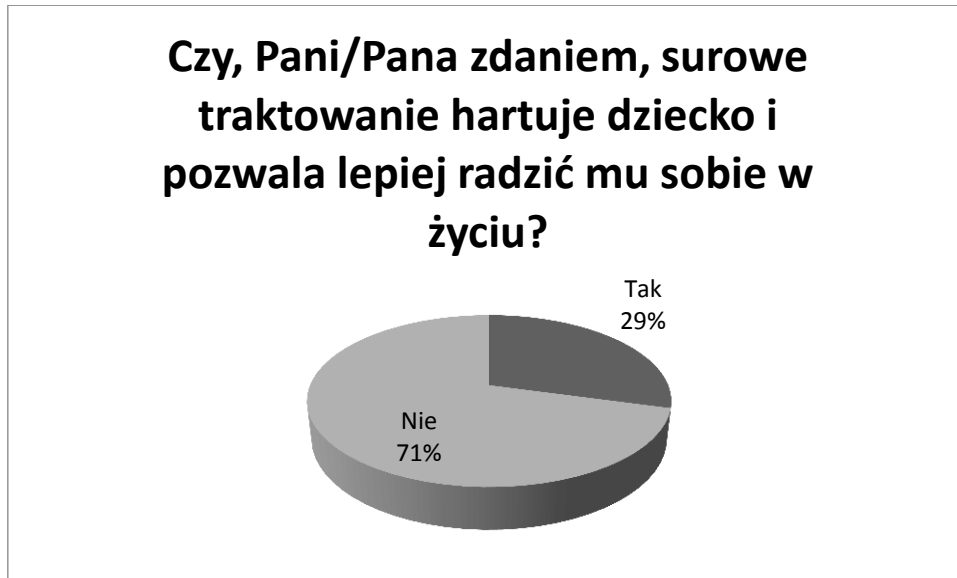

Wyk.4.F.9. Jeśli chodzi o przemoc w rodzinie, jak się Pani/Panu wydaje, w porównaniu z tym co było 10-15 lat temu, liczba mężczyzn będących sprawcami przemocy.

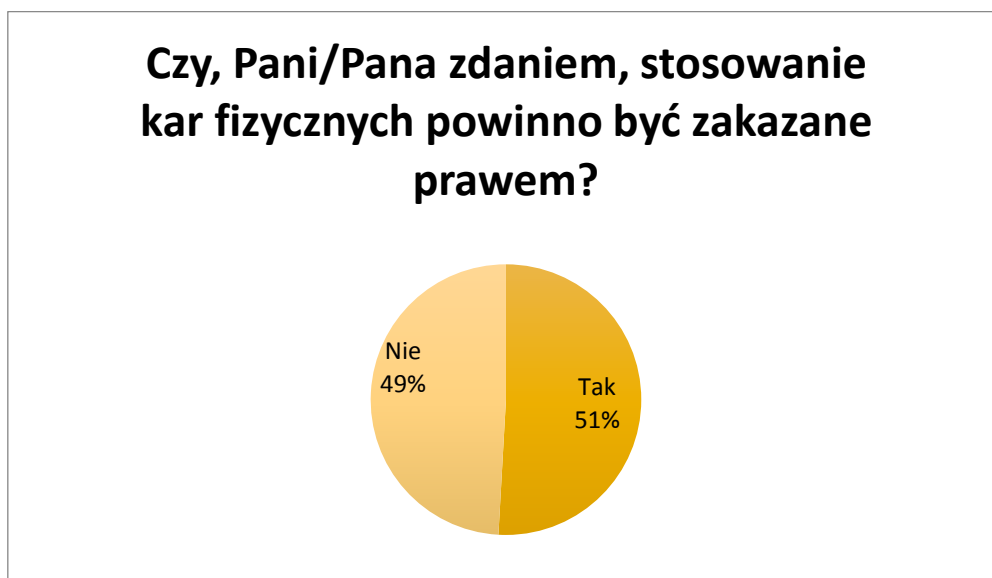
Wyk.4.F.5. Czy, Pani/Pana zdaniem, strach dziecka przed rodzicami ułatwia jego wychowanie?

20% ankietowanych uznało, że strach dziecka przed rodzicami ułatwia wychowanie, natomiast stanowcza większość (aż 80%) uważa, że nie przynosi on pozytywnych efektów wychowawczych. Spytaliśmy także czy surowe traktowanie, powoduje, że w przyszłości dziecko łatwiej sobie radzi, 29% respondentów potwierdziło tę tezę.

Wyk.4.F.11. Czy, Pani/Pana zdaniem, strach dziecka przed rodzicami ułatwia jego wychowanie?

51% pytaných uważa, że stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem, 49% jest przeciwnego zdania.

Wyk.4.F.12. Czy, Pani/Pana zdaniem, stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem?

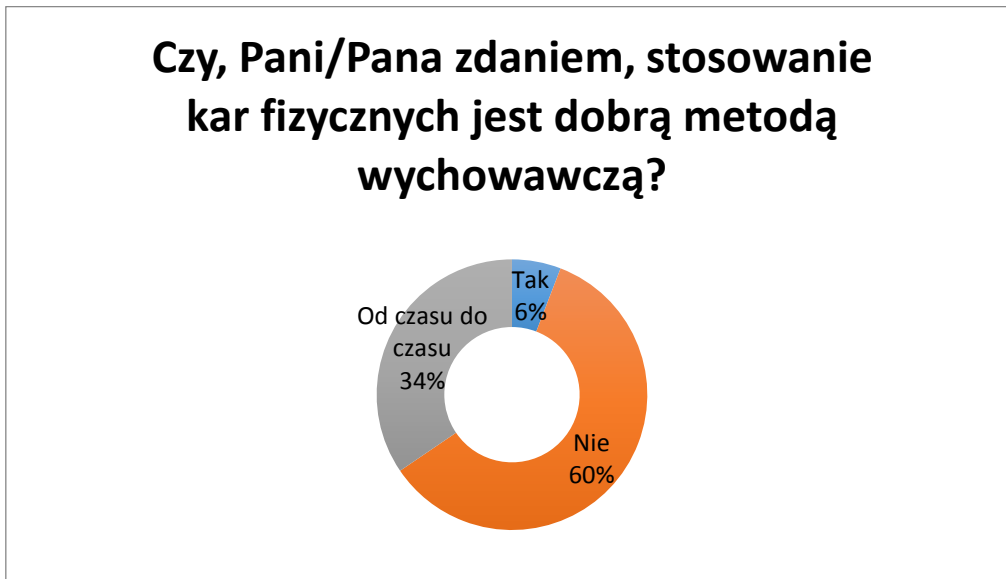
30% ankietowanych przyznaje, że powinien być wprowadzony zakaz stosowania kar cielesnych. 16% ankietowanych uważa, że raczej tak, 28% uważa, że raczej nie powinien być wprowadzony taki zakaz. 13% uważa, że zdecydowanie nie powinno się wprowadzać takiego zakazu. Jest to bardzo duży odsetek osób. 13% respondentów nie ma zdania na ten temat.

Wyk.4.F.13. Czy, Pani/Pana zdaniem, należy wprowadzić zakaz stosowania kar cielesnych (bicia, klapsów) wobec dzieci?

Spory odsetek ankietowanych, bo aż 34% uważa, że od czasu do czasu stosowanie kar fizycznych jest dobrą metodą wychowawczą. 6% uważa, że jest to dobra metoda wychowawcza. Większość ankietowanych (60%) uważa, że stosowanie kar cielesnych nie jest dobrą metodą wychowawczą.

Wyk.4.F.14 Czy, Pani/Pana zdaniem, stosowanie kar fizycznych jest dobrą metodą wychowawczą?

43% pytanych zadeklarowało również, że zna przypadki bicia dzieci przez ich rodziców/opiekunów. Odsetek ten jest wysoki.

Z wyników badań CBOS z 2012 roku, wynika, że kobiety częściej są ofiarami przemocy. Więcej, niż co czwarty Polak (28%) deklaruje, że zna osobiście lub z widzenia kobiety bite przez partnerów.

Przemoc najczęściej kojarzona jest z aspektem fizycznym. Nie należy jednak zapominać o tym, że przemoc w innych formach może być równie katastrofalna w skutkach, pomimo braków śladów na ciele. Mowa tutaj o przemocy na tle psychicznym, która może prowadzić m.in. do zniszczenia pozytywnego obrazu samego siebie.

W przemocy psychicznej wykorzystuje się mechanizmy takie jak:

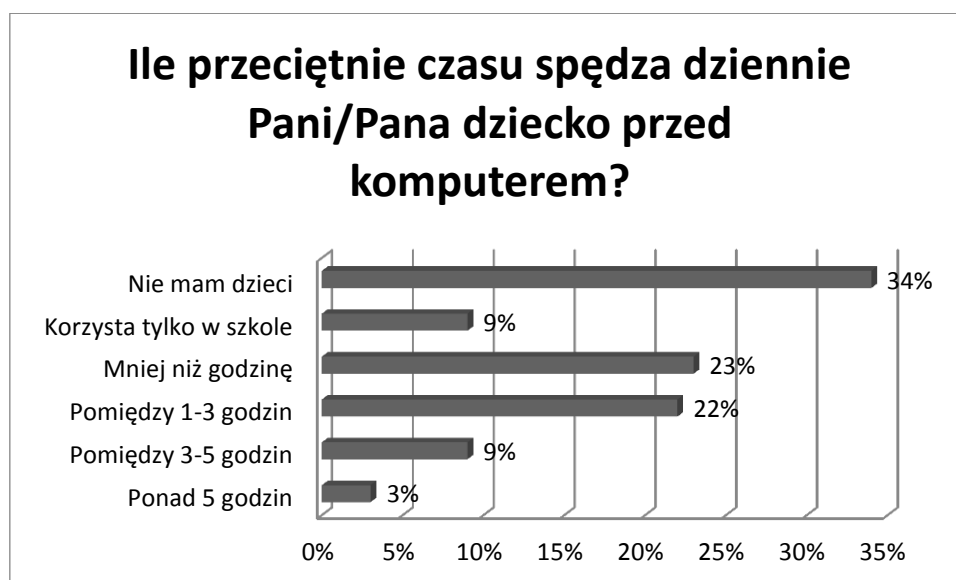
- ✓ wyśmiewanie,
- ✓ poniżanie,
- ✓ upokarzanie,
- ✓ zawstydzanie,
- ✓ narzucanie własnych poglądów,
- ✓ ciągłe krytykowanie,
- ✓ kontrolowanie,
- ✓ ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi,
- ✓ stosowanie gróźb,
- ✓ szantażowanie.

Coraz częściej dostrzega się przemoc na tle ekonomicznym. Jak wynika z Europejskiego Sondażu Społecznego aż 22% kobiet w Polsce nie ma żadnych własnych dochodów. Osoby te są najczęściej uzależnione od swoich partnerów, którzy stosują wobec nich różne formy przemocy ekonomicznej.

Przemoc wobec dzieci to zjawisko bardzo dobrze znane we wszystkich kręgach kulturowych. Przez wieki było ono bagatelizowane, uważane za „ochronę” dziecka przed demoralizacją, wykojeniem i zejściem na złą drogę. Dopiero w XIX w. zajęto się badaniem wpływu stosowania przemocy wobec dzieci. Prawdziwa i zasadnicza zmiana stosunku rodziców do dzieci i w konsekwencji społeczeństwa dorosłych w stosunku do dzieci, dokonała się głównie dzięki rozwojowi psychologii, a przede wszystkim dzięki odkryciom Z. Freuda. Dziś już wiemy doskonale, że przemoc może prowadzić do wewnętrznej destrukcji i może być przyczyną wielu groźnych następstw. Dlatego tak ważna jest edukacja w zakresie agresji i przemocy, zarówno dorosłych ludzi jak i młodych dzieci, które kształtują nowe pokolenie.

G. Cyberprzemoc

Mieszkańcom zadano także pytanie: ile czasu spędza Twoje (lub bliskie Tobie dziecko) przed ekranem komputera. 23% ankietowanych odpowiedziało, że jest to nie mniej niż godzinę. 22% badanych wskazało pomiędzy 1-3 godziny, 22% udzieliło odpowiedzi „pomiędzy 3-5 godzin”, a 3% respondentów uznało, że ich dzieci spędzają dłużej niż 5 godzin dziennie przed komputerem.

Wyk.4.F.15. Ile przeciętnie czasu spędza dziennie przed komputerem dziecko?

Godzina dziennie spędzana przed komputerem stanowi pewną normę, która jest odpowiednia. Kiedy czas przebywania przed ekranem komputera zwiększa się do 3 godzin dziennie, bądź też więcej, jest już to stanowczo zbyt dużo.

Komputer oraz Internet to doskonałe narzędzia, które pomagają dzieciom w odkrywaniu świata, w nauce oraz komunikacji, lecz należy pamiętać, aby rozsądnie sprawować pieczę nad krokami swoich pociech w Internecie, ponieważ jest to jednocześnie źródło wielu niebezpiecznych informacji. Uzależnienie się od Internetu, zwłaszcza jego „ciemnej strony”, jest bardzo łatwe i następuje szybko, a co gorsze jest bardzo trudne i długotrwałe w leczeniu.

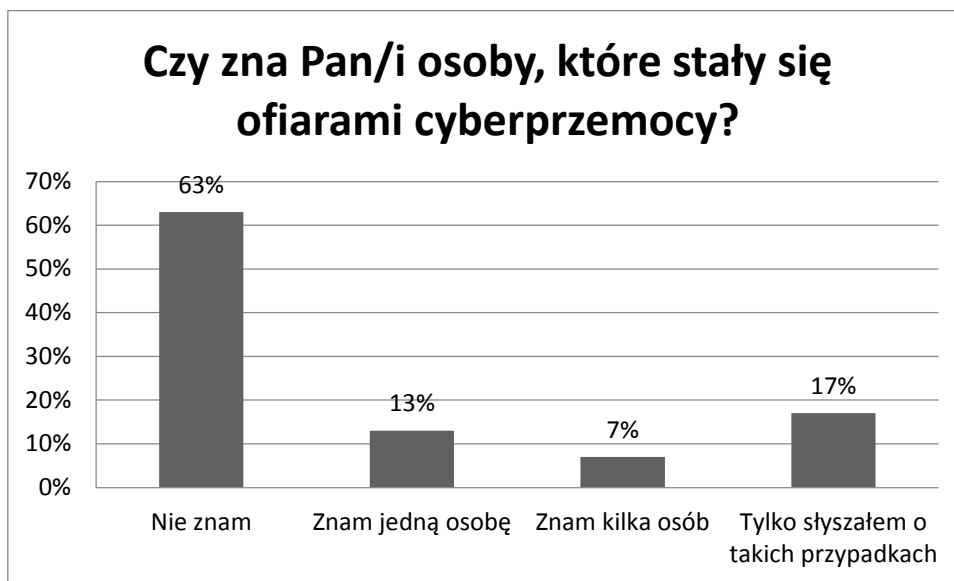

Wyk.4.F.16. Czy słyszał/a Pan/i wcześniej o „cyberprzemocy” (przemocy internetowo-telefonicznej)?

Wielkim zagrożeniem dla dzieci jest cyberprzemoc. Niestety w dalszym ciągu niektórzy ludzie nie mieli do czynienia z tym terminem, przez co są nieświadomi tego zagrożenia. 35% ankietowanych mieszkańców miasta nie wie, co oznacza pojęcie cyberprzemocy. Nie znając nawet definicji rodzice nie są w stanie uchronić przed tym niebezpieczeństwem własnych pociech.

20% mieszkańców zna przypadki osób, które stały się ofiarami cyberprzemocy. 17% tylko słyszało o takich przypadkach.

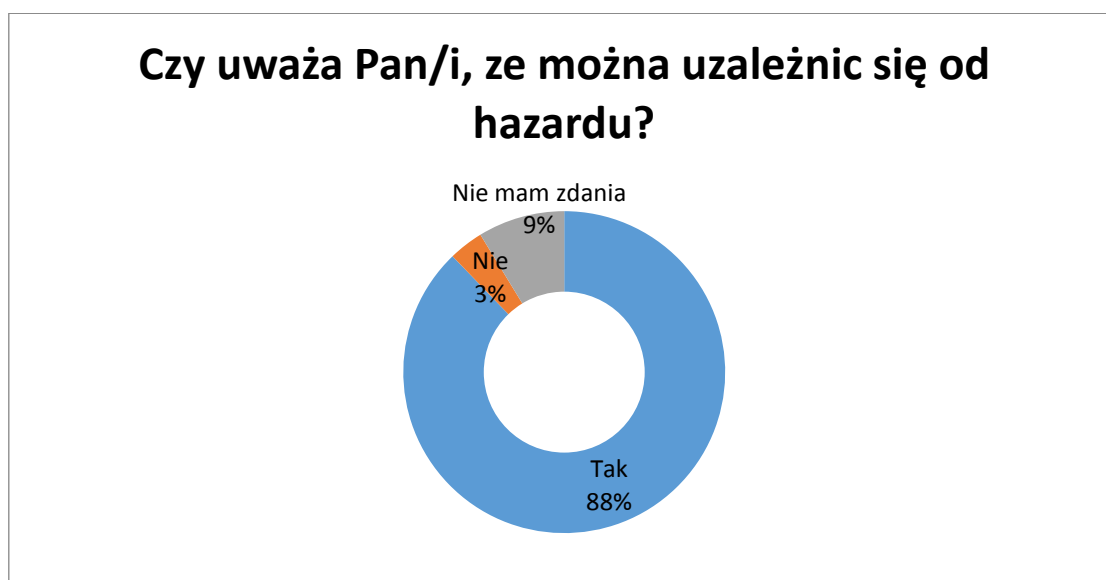
Dodatkowo aż **62% ankietowanych, nie wie**, gdzie mogłoby się udać, gdyby ktoś bliski padł ofiarą przemocy w sieci.

Wyk.4.F.17. Czy zna Pan/i osoby, które stały się ofiarami cyberprzemocy?

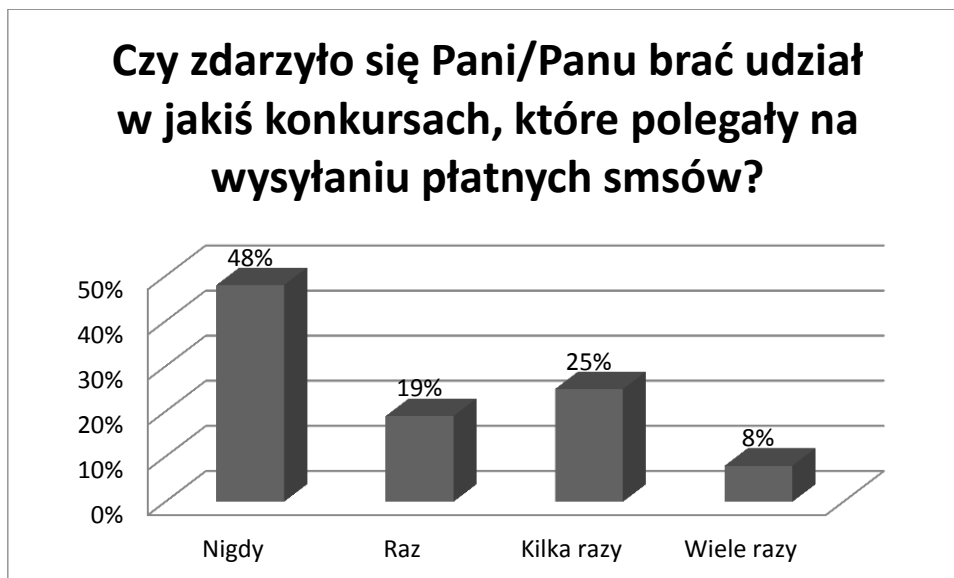
H. Ryzyko hazardu

Ostatnim badanym obszarem był hazard. Zapytaliśmy respondentów, czy według nich można uzależnić się od hazardu. Większość odpowiedziała, że tak (88% ankietowanych), 3% twierdzi, że nie jest to groźne „hobby”, a 9% nie ma zdania na ten temat.

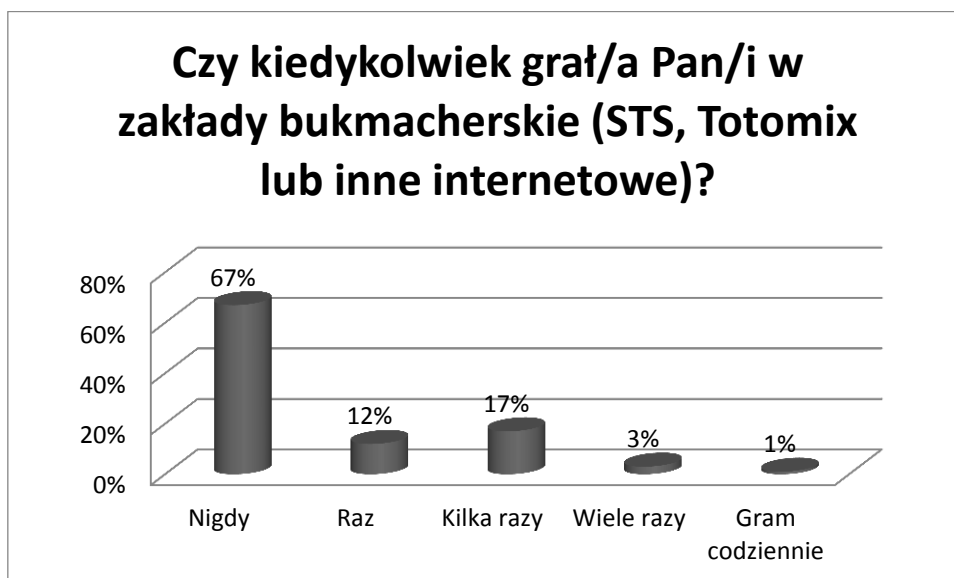

Wyk.4.G.1. Czy uważa Pan/i, że można uzależnić się od hazardu?

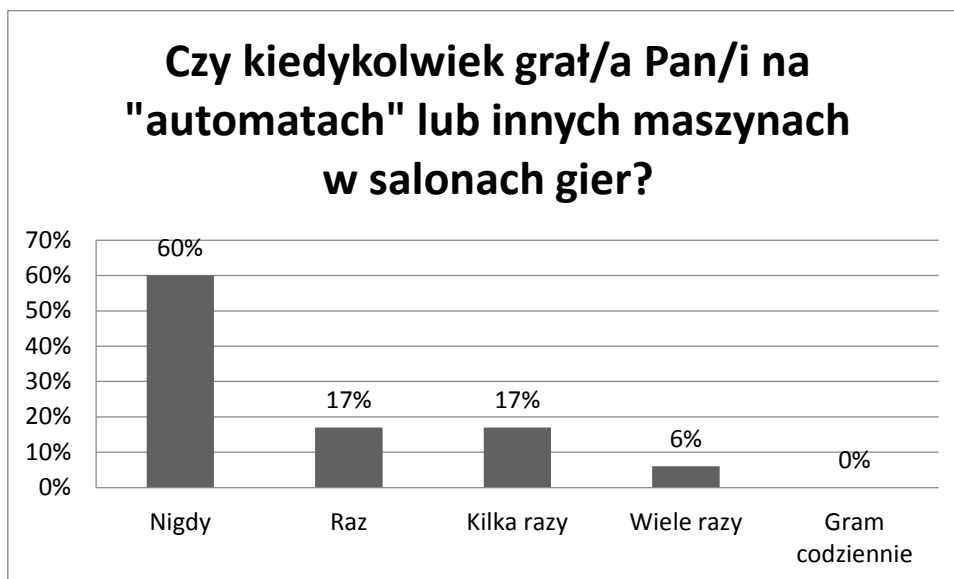
Kolejne pytania dotyczyły styczności ankietowanych z różnego rodzaju formami hazardu oraz ich częstotliwość. Duża liczba badanych nigdy nie brała udziału w żadnej z wskazanych form hazardu (48% nie wysyłało SMS-ów, 67% nie grało w zakładach bukmacherskich, 60% na automatach, 90 % nigdy nie grało na pieniądze w Internecie).

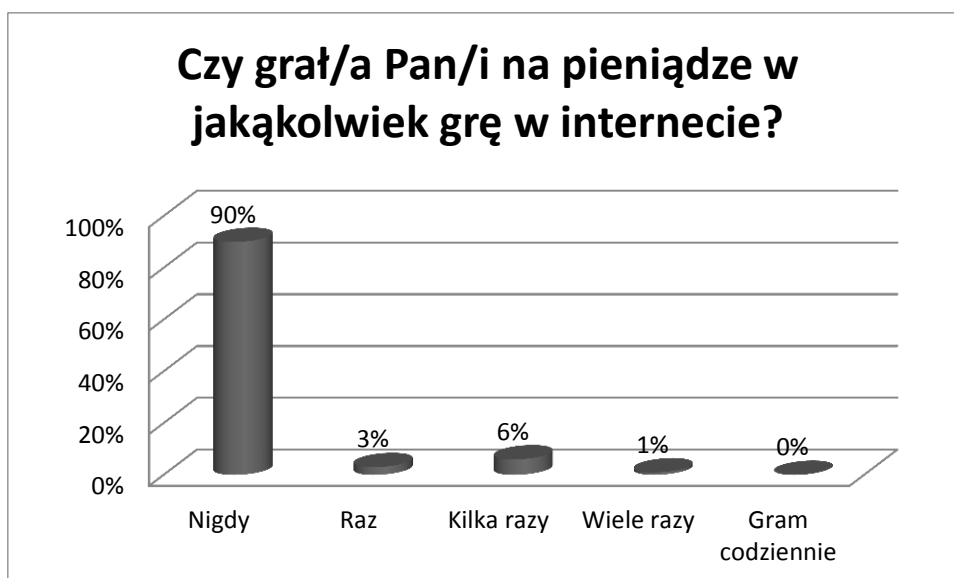
Wyk.4.G.2. Czy zdarzyło się Pani/Panu brać udział w jakiś konkursach, które polegały na wysyłaniu płatnych smsów?

Wyk.4.G.3. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i w zakłady bukmacherskie (STS, Totomix lub inne internetowe)?

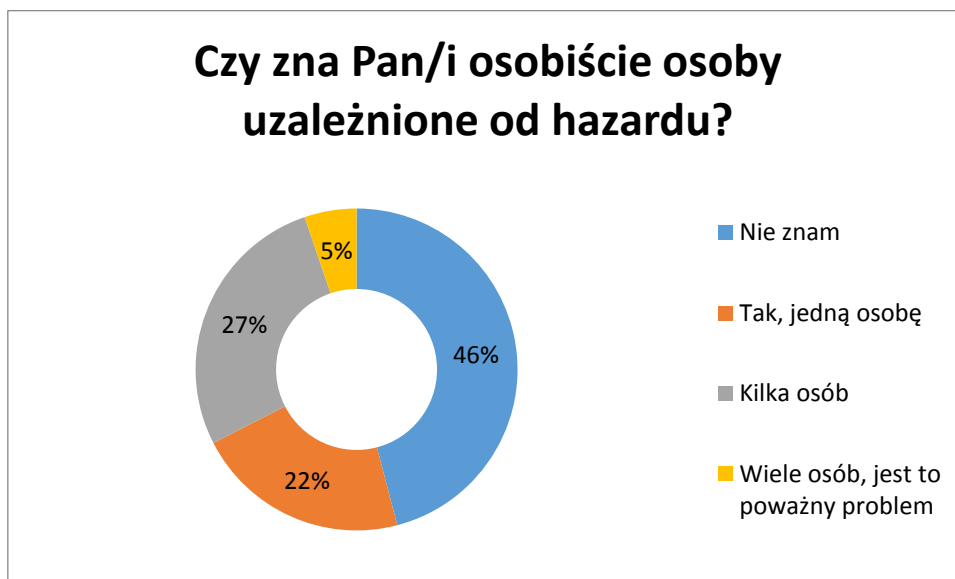

Wyk.4.G.4. Czy kiedykolwiek grał/a Pan/i na "automatach" lub innych maszynach w salonach gier?

Wyk.4.G.5. Czy grał/a Pan/i na pieniądze w jakąkolwiek grę w Internecie?

Zapytaliśmy także o osoby uzależnione od hazardu w otoczeniu respondentów. 46% nie zna nikogo, kto borykałby się z tym problemem. 22% badanych stwierdziło, że zna jedną taką osobę. 27% wskazało na kilka osób. 5% ankietowanych uważa, że jest wiele takich osób w ich otoczeniu, jednocześnie wskazując hazard, jako bardzo poważny problem społeczny.

Wyk.4.G.6. Czy zna Pan/i osobiście osoby uzależnione od hazardu?

Na podstawie odpowiedzi na pytania dotyczące samych ankietowanych można byłoby sądzić, że kontakt mieszkańców z grami uzależniającymi jest mało bezpieczny i nie tylko nie ma charakteru rozrywkowego, ale staje się groźny.

I. Podsumowanie i wnioski

W badaniu diagnozującym wyróżnić główne problemy, które pojawiają się w odpowiedziach mieszkańców. Na podstawie uzyskanych danych oraz ich analizy można wyróżnić najważniejsze kwestie, które wymagają uwagi ze strony władz samorządowych:

- ✓ Za najważniejsze problemy środowiska lokalnego mieszkańcy uznali bezrobocie i alkoholizm. Mniej ważnym, ale również znacznym problemem społecznym jest narkomania oraz zubożenie rodzin. W tej kwestii z pewnością mają największe oczekiwania wobec władz, nie do końca ufając, że jest to możliwe.
- ✓ W przypadku trudnej sytuacji życiowej badani najchętniej zwróciliby się o pomoc do Ośrodka Pomocy Społecznej. Jest to przejawem wysokiego zaufania dla takich organizacji wśród społeczności lokalnej, a także o wysokiej wiedzy i świadomości mieszkańców. Na drugim miejscu zwróciliby się do krewnych.
- ✓ Z danych wynika, że problem narkotykowy i dopalaczy jest coraz bardziej powszechny wśród dorosłych. Duża liczba respondentów deklaruje, że zna osoby w swoim środowisku, które zażywałyby tego typu substancje. Mieszkańcy nie wiedzą, w jaki sposób mogliby zdobyć

narkotyki na terenie miasta, ale nie postrzegają tego, jako trudnego zadania. W tym kierunku miasto powinno podjąć stanowcze działania, być może pogląd na łatwą dostępność dopalaczy wynika ze złej prasy.

- ✓ Odsetek ankietowanych, którzy znają osoby doświadczające przemocy fizycznej lub psychicznej wynosi ok. 46%. Projektowanie działań profilaktycznych zdaje się być konieczne dla Miasta w najbliższym czasie.
- ✓ 35% ankietowani nie zna pojęcia cyberprzemocy. Pomimo, że mają w swoim otoczeniu osoby, które jej doświadczyły, aż 62% nie wie gdzie szukać wsparcia w takiej sytuacji.
- ✓ Większość badanych ma doświadczenia z szeroko rozumianym hazardem. 52% zdarzyło się brać udział w konkursach, których warunkiem jest wysyłanie płatnych SMS-ów, 40% grało na automatach do gier, 33% obstawiało zakłady bukmacherskie. Wyniki są znacznie wyższe niż w latach poprzednich (odpowiednio 33%, 20%,14%).

5. Metodologia badania – młodzież i dzieci

Badanie diagnozujące problemy uzależnień na terenie Miasta Łomża zostało przeprowadzone zgodnie z metodologią ilościową, przy użyciu papierowego kwestionariusza. Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań, z czym wiązał się przede wszystkim sposób realizacji badania i proces zbierania danych. Jego celem była analiza problemów społecznych, z jakimi borykają się młodzi ludzie, takich jak spożywanie alkoholu, palenie papierosów, styczność z narkotykami oraz dopalaczami. W ankiecie pojawiały się także pytania dotyczące agresji i przemocy, cyberprzemocy w szkole. W poniższych opisach ukazana jest skala danych problemów oraz jak te problemy postrzegane są przez dzieci i młodzież.

W badaniu wzięła udział grupa dzieci i młodzieży z wszystkich szkół publicznych: podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych z terenu Miasta Łomży, których opinie pozwoliły na wieloaspektowe potraktowanie badanej tematyki, analizę nasilenia oraz dynamiki wybranych problemów. Przeprowadzono trzy komplementarne badania na różnych poziomach edukacji. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie, czego efektem końcowym jest niniejszy raport. Ankietowani przed przystąpieniem do badania poinformowani zostali o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania papierowych kwestionariuszy, tak by unikać ewentualnych braków danych. Łącznie zadano im 56 pytań.

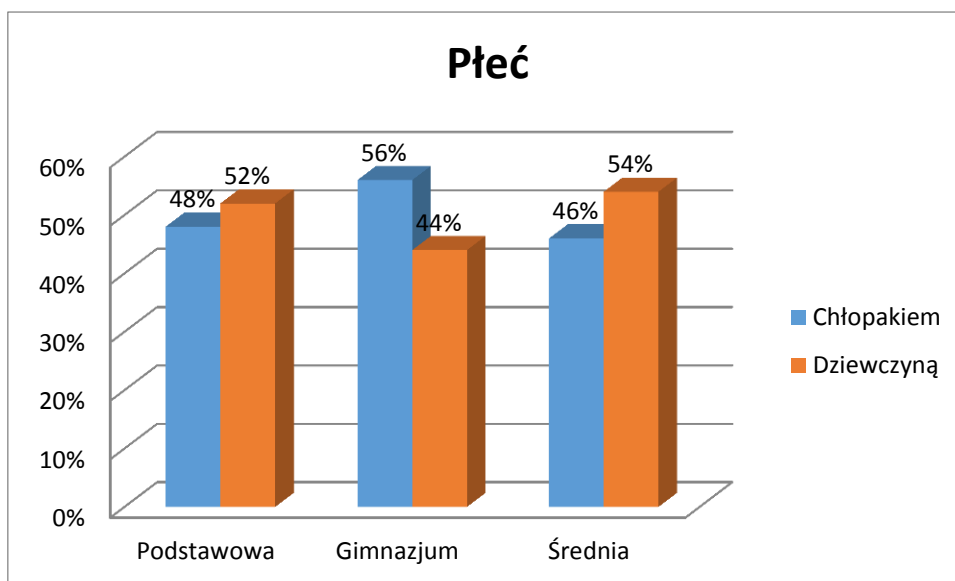

Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy, a ewentualne dysproporcje (maksymalnie +/-2%) związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych.

6. Dzieci i młodzież

A. Opis badanej próby

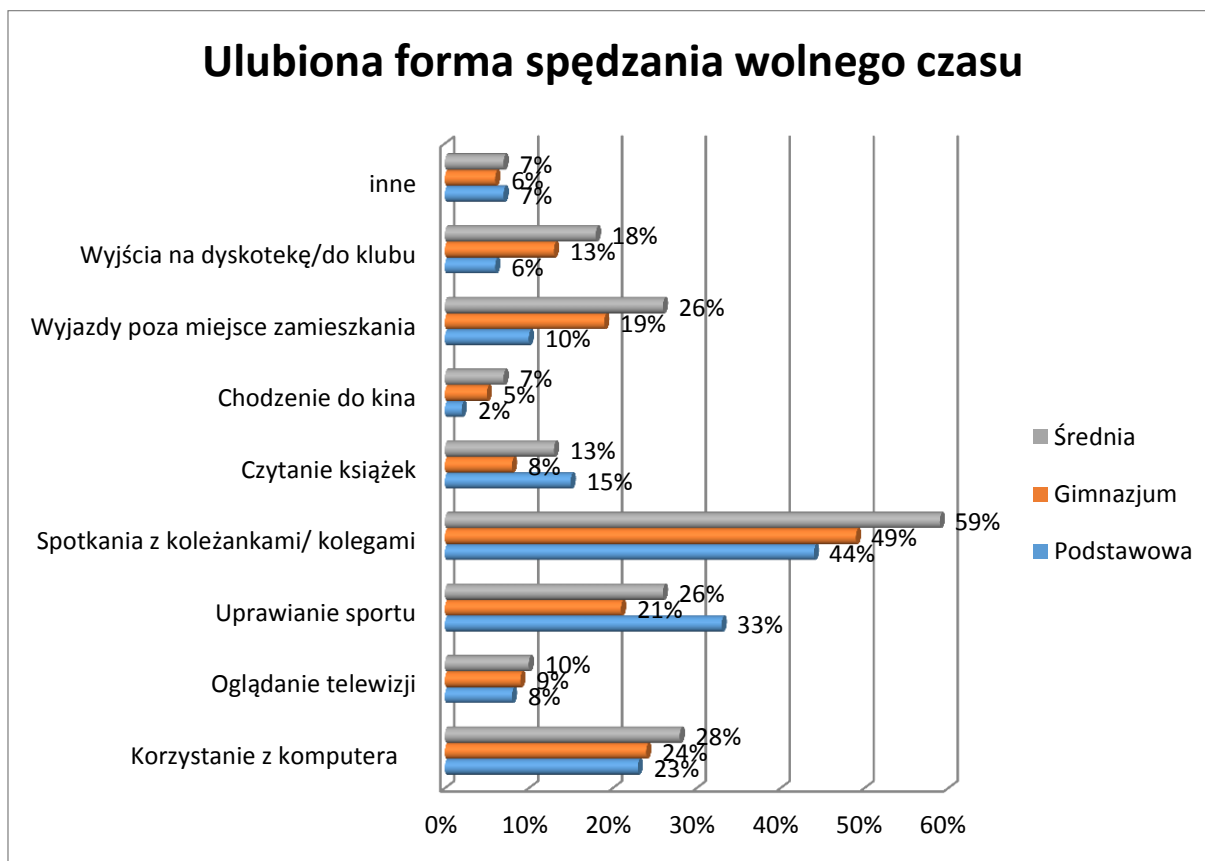
W anonimowym badaniu ankietowym przeprowadzonym na terenie Miasta Łomża wzięło udział 1017 osób, w tym 506 dziewcząt i 511 chłopców (łącznie byli to uczniowie z 45 klas)

Wyk. 6.A.1. Struktura próby wg. płci

Wśród ankietowanych 23% stanowili uczniowie podstawówek (głównie 6 klasy), 39% gimnazjów a 38% szkół ponadgimnazjalnych.

W ramach wstępu do badania, aby lepiej scharakteryzować badaną populację, zadano kilka pytań o ogólne zachowania i postrzeganie przez małych.

Wyk. 6.A.2. Forma spędzania wolnego czasu.

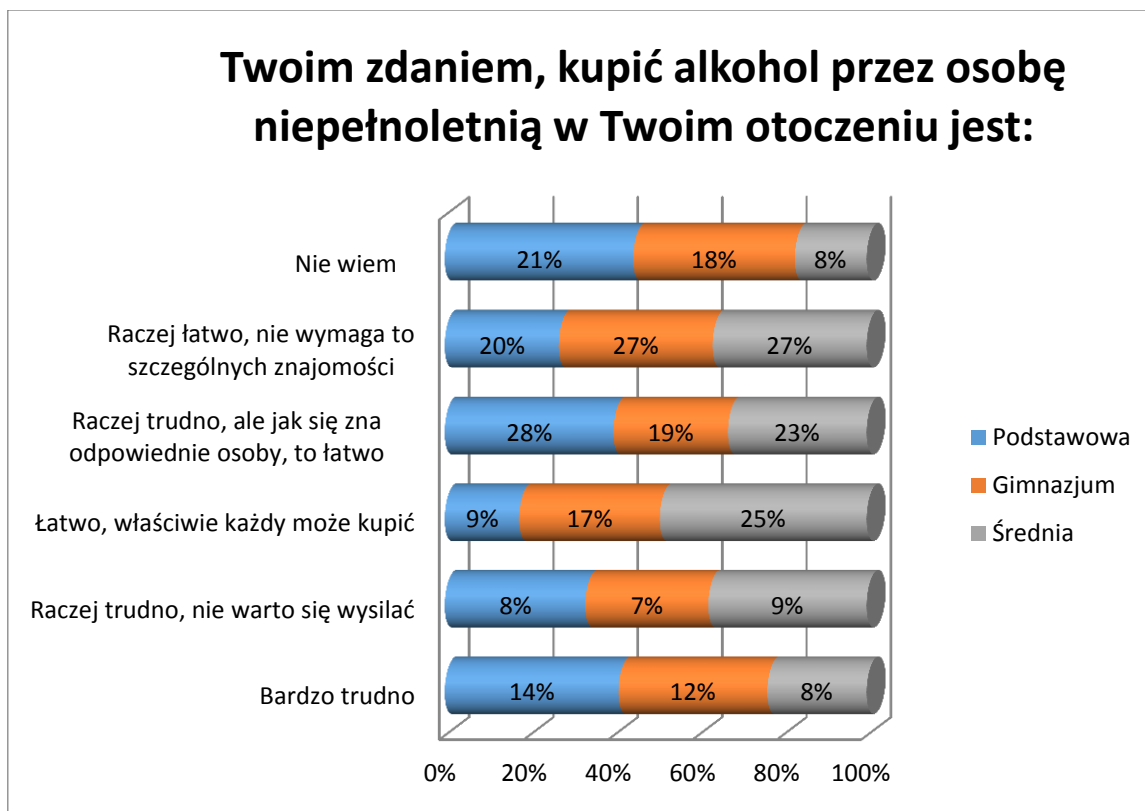
Pierwsze z nich dotyczyło ulubionej formy spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież. Możemy zaobserwować, że uczniowie przede wszystkim preferują spędzanie czasu ze swoimi przyjaciółmi oraz uprawianie sportu.

Względnie duży odsetek uczniów preferuje siedzenie w domu przed komputerem. Jest to informacja o potencjalnym zagrożeniu z tego wynikającym. Chodzenie do kina jest formą najmniej popularną dla uczniów we wszystkich placówkach.

B. Ogólna dynamika problemów społecznych, dostępności używek i udziału w szkoleniach profilaktycznych

Badanie diagnozujące pokazało, że wraz z wiekiem wzrasta odsetek uczniów, którzy mają kontakt z substancjami psychoaktywnymi. Najbardziej rozpowszechnioną substancją wśród młodzieży szkolnej jest alkohol oraz papierosy. Najmniej popularnymi używkami są dopalacze oraz narkotyki.

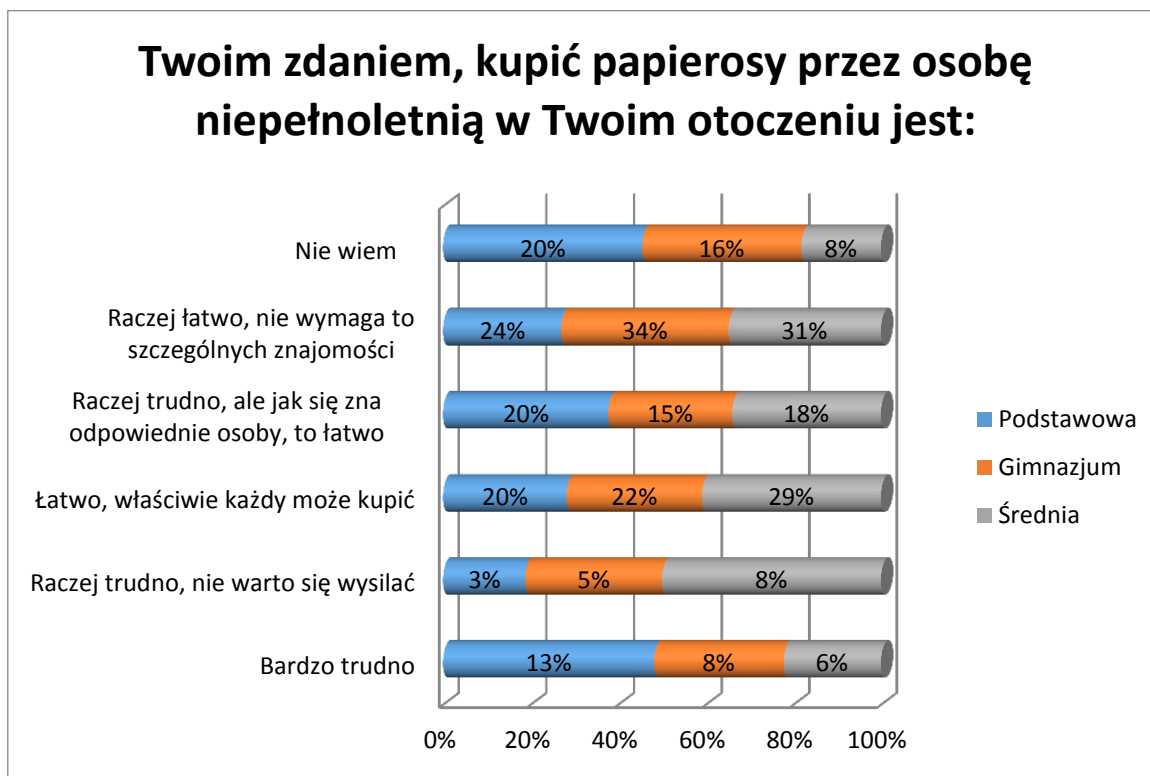
Spróbowałimy również oszacować, jak postrzegane są zakupy substancji psychoaktywnych.

Wyk. 6.B.1. Zakup alkoholu

Zbadano dostępność alkoholu dla osób niepełnoletnich na terenie zamieszkałego miasta. Warto zauważyć, że odsetek odpowiedzi wskazujących na łatwy dostęp do alkoholu wzrasta wraz z wiekiem. Rozłożenie obrazuje powyższy wykres.

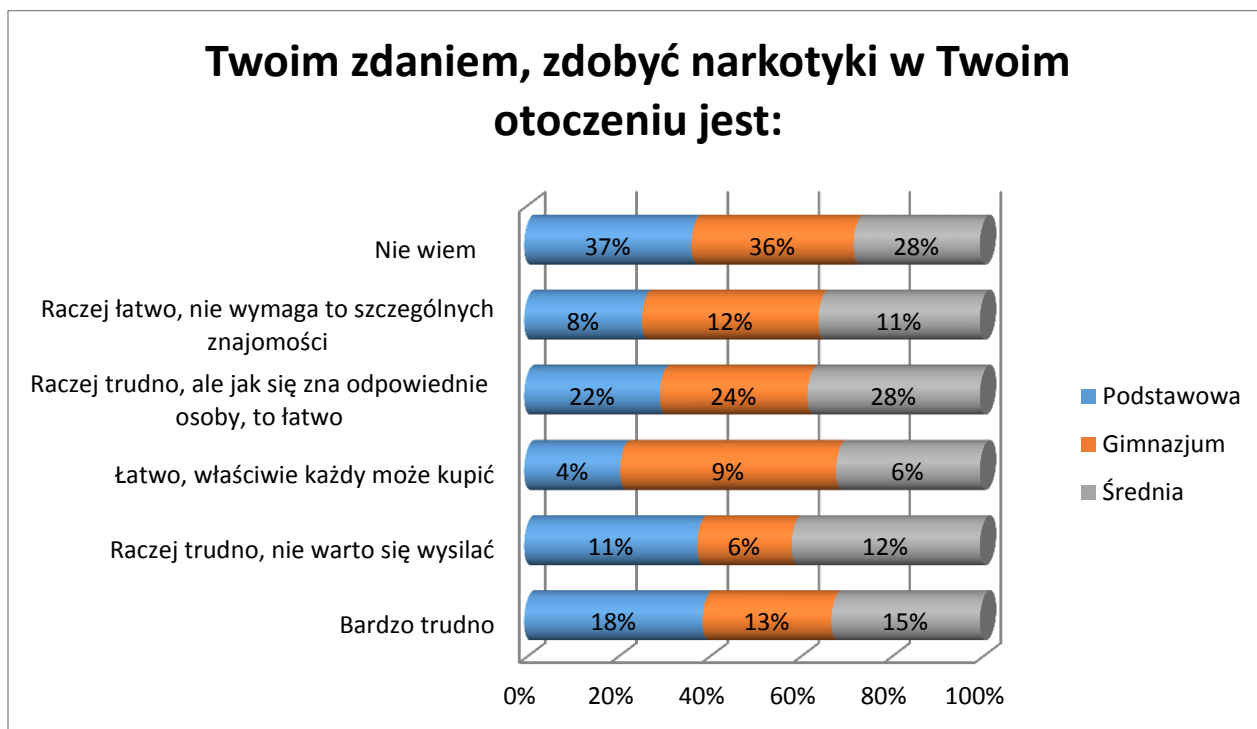
Wśród deklaracji, że alkohol jest zdobyć „łatwo” i „raczej trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby, to łatwe” mamy najwięcej uczniów szkoły ponadgimnazjalnej (48%). Jeśli chodzi o gimnazjalistów odsetek ten wynosi 36%. W porównaniu do lat poprzednich można zaobserwować spadek wartości. W roku 2014 było to kolejno 60% i 48%.

Wyk. 6.B.2. Zakup papierosów

W kolejnym pytaniu ankietowani poproszeni byli o ocenę dostępności papierosów dla osób niepełnoletnich na terenie miasta. Odsetek odpowiedzi wskazujących na łatwy dostęp do papierosów wzrasta wraz z wiekiem. Rozłożenie obrazuje powyższy wykres.

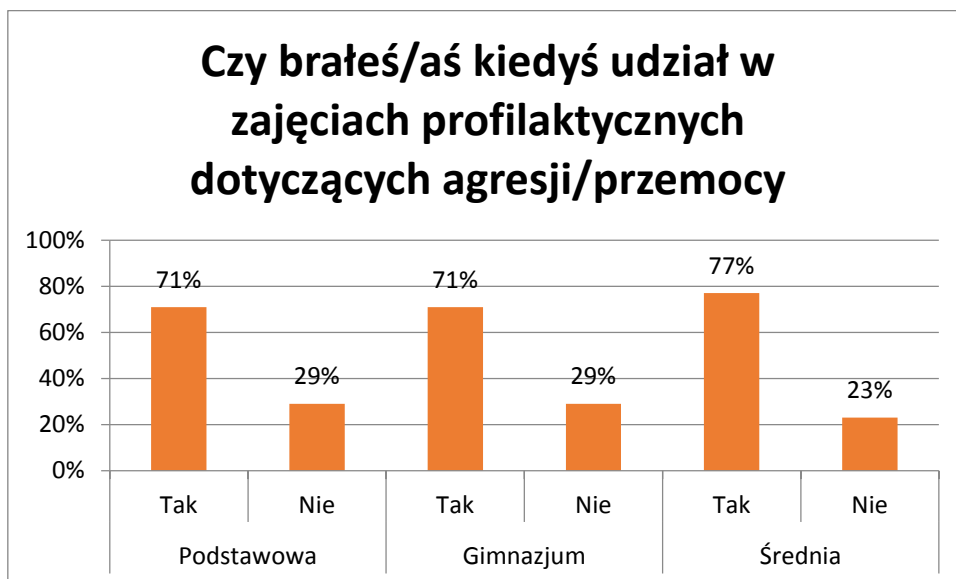
Wśród deklaracji, że papierosy jest zdobyć „łatwo” i „raczej łatwo” mamy najwięcej uczniów szkoły ponadgimnazjalnej (60%). Jeśli chodzi o gimnazjalistów odsetek ten wynosi 56%. Aż 44% uczniów szkół podstawowych uważa, że papierosy na terenie miasta zdobyć jest łatwo.

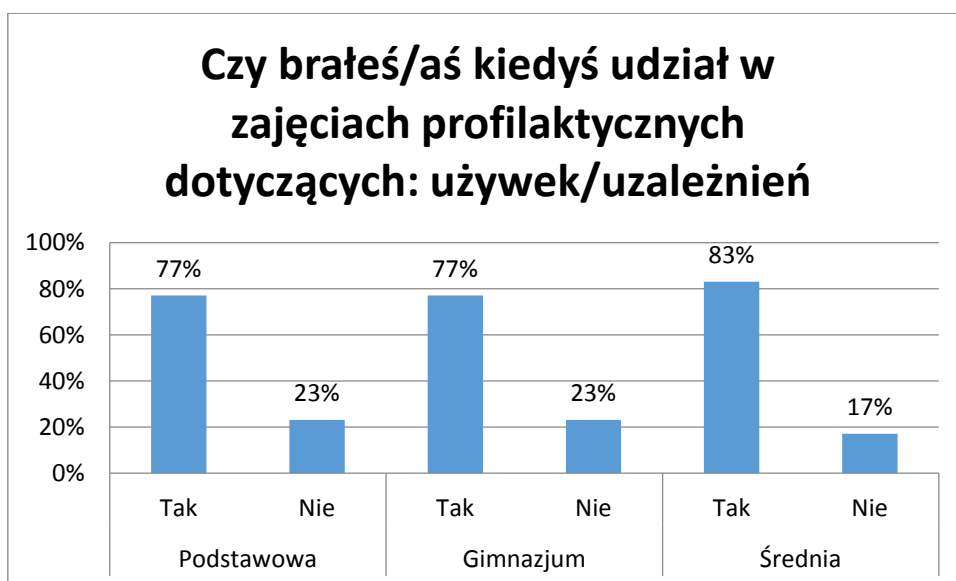
Wyk. 6.B.3. Zakup narkotyków

Zapytano ankietowanych również o ocenę dostępności narkotyków dla osób niepełnoletnich. Wśród deklaracji, że narkotyki jest zdobyć „łatwo” i „raczej łatwo” 21% gimnazjalistów wskazało te odpowiedzi. Nieco mniej, bo 17% uczniów szkół ponadgimnazjalnych uważa, że narkotyki nie są trudnym towarem do zdobycia. Niepokojący jest odsetek dzieci ze szkół podstawowych, który wynosi aż 12%.

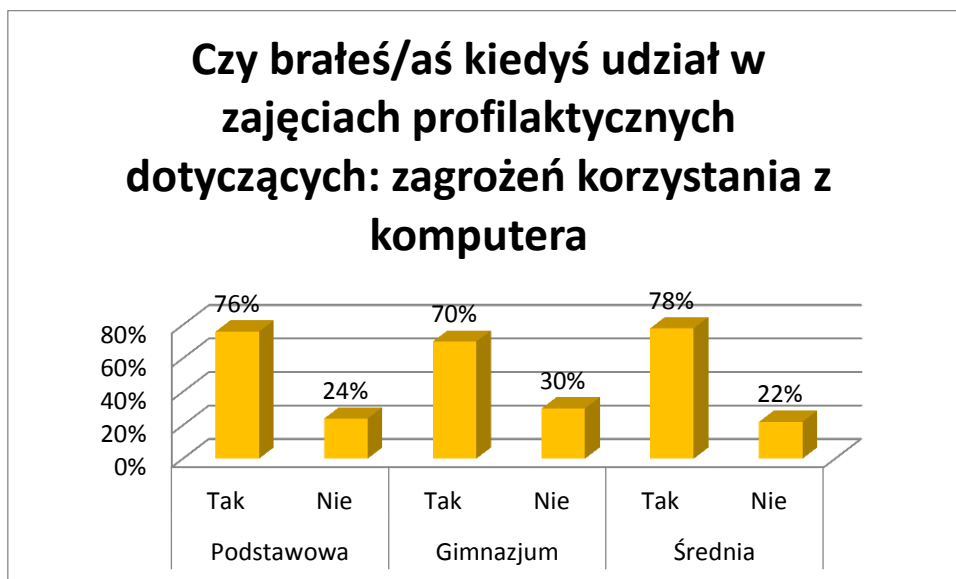
W kolejnej części diagnozowano, jaki odsetek uczniów brał udział w zajęciach profilaktycznych z poszczególnych zagrożeń społecznych. Dane obrazują poniższe wykresy.

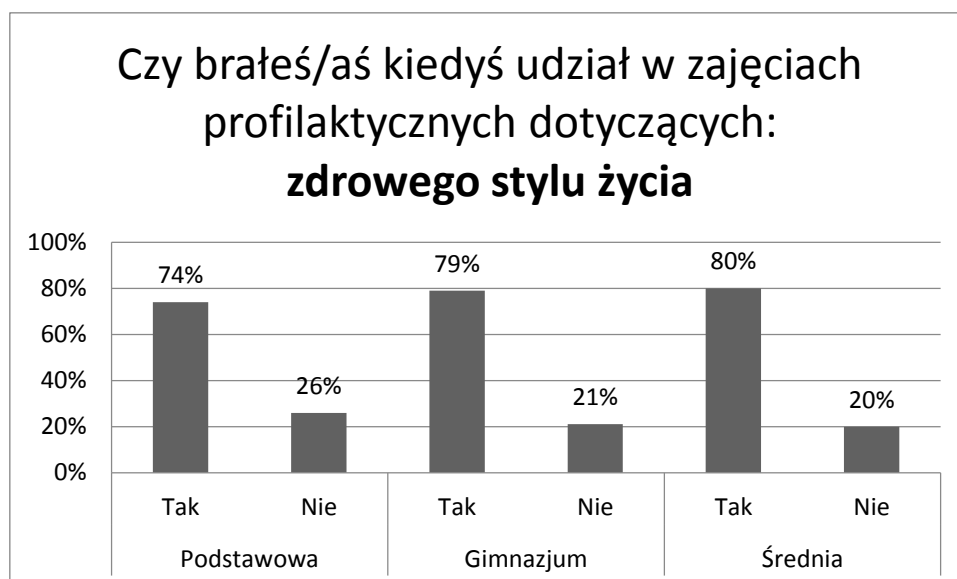
Wyk. 6.B.5. Zajęcia profilaktyczne dotyczące agresji/przemocy

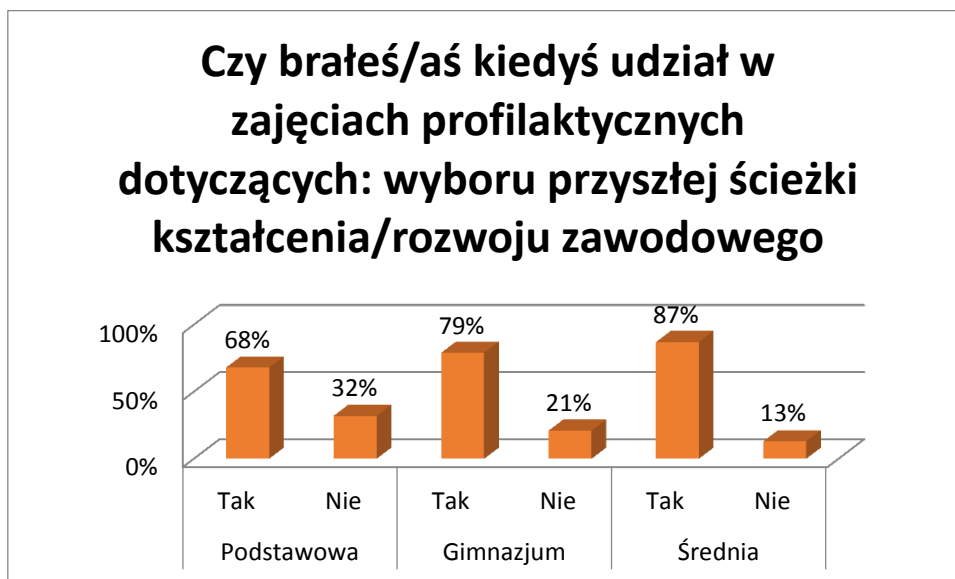
Wyk. 6.B.6. Zajęcia profilaktyczne dotyczące używek/uzależnień

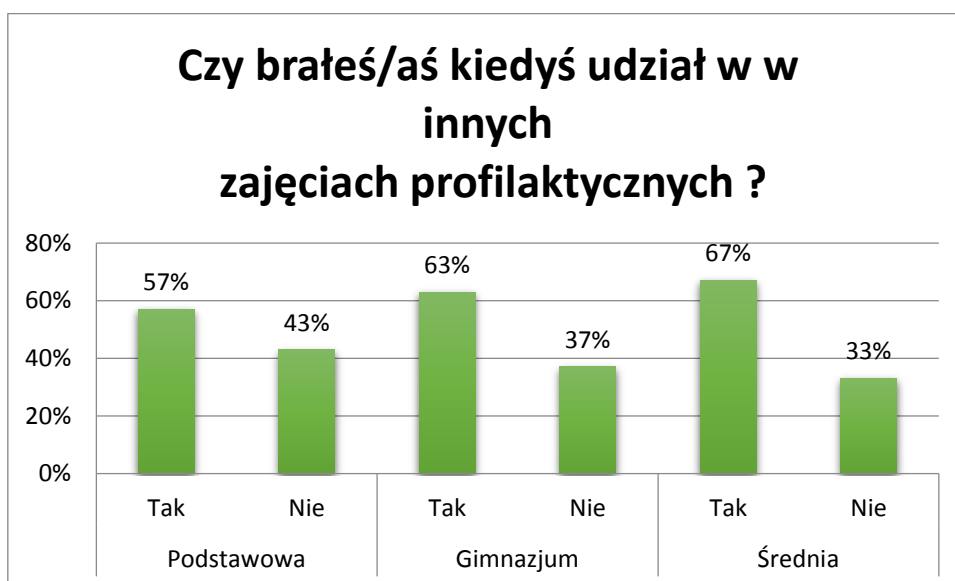
Wyk. 6.B.7. Zajęcia profilaktyczne dotyczące zagrożeń korzystania z komputera /Internetu

Wyk. 6.B.8. Zajęcia profilaktyczne dotyczące zdrowego stylu życia

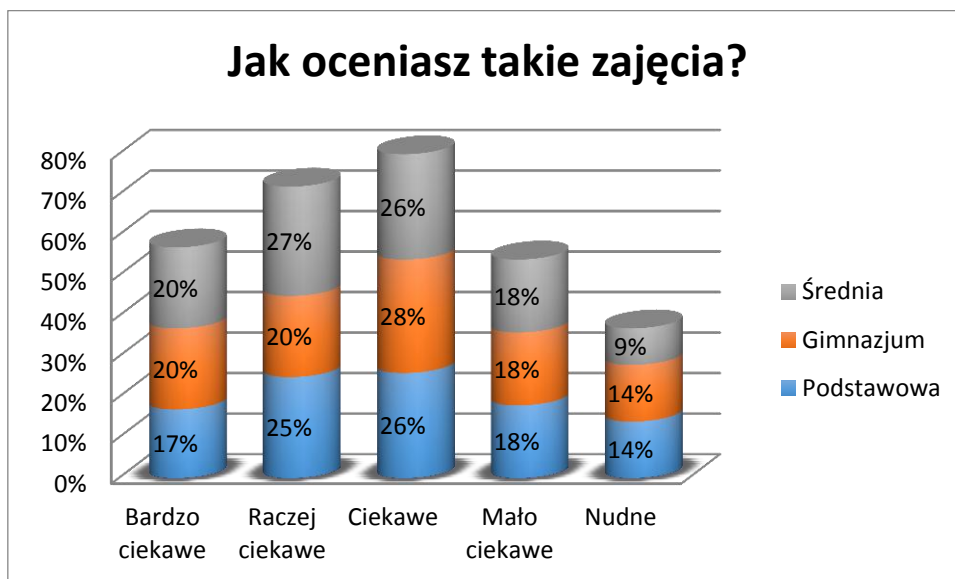
Wyk. 6.B.9. Zajęcia profilaktyczne dotyczące wyboru przyszłej ścieżki kształcenia/rozwoju zawodowego

Wyk. 6.B.10. Inne zajęcia profilaktyczne

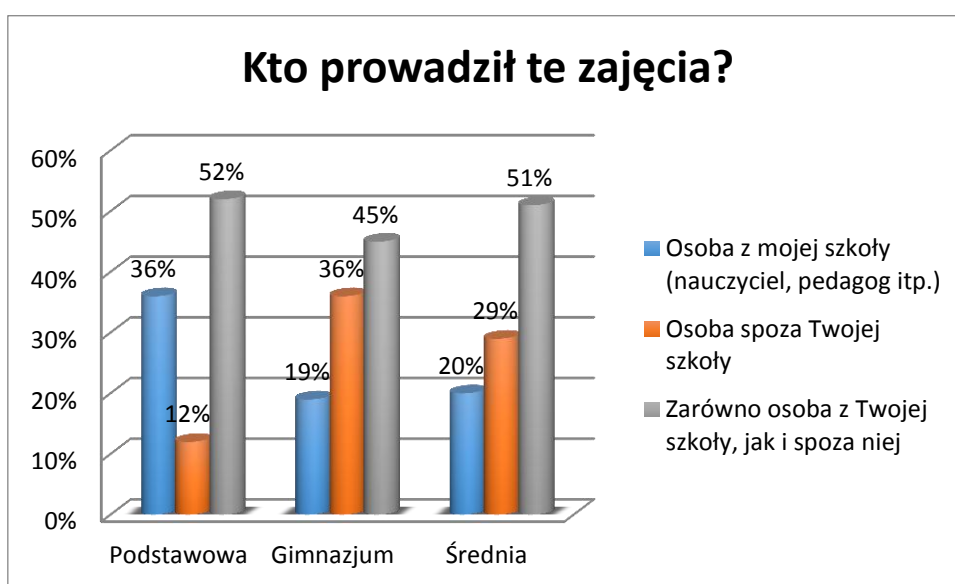
Na pytanie jak uczniowie oceniają tego typu zajęcia, najczęściej odpowiedzi padło, że „ciekawe”. 26% uczniów szkół podstawowych, 28% uczniów gimnazjów oraz 26% uczniów szkół średnich udzieliło takich odpowiedzi. Największy odsetek uczniów szkół ponadgimnazjalnych (27%) uważa tego typu zajęcia za „raczej ciekawe”.

Wyk. 6.B.11. Ocena zajęć z profilaktyki

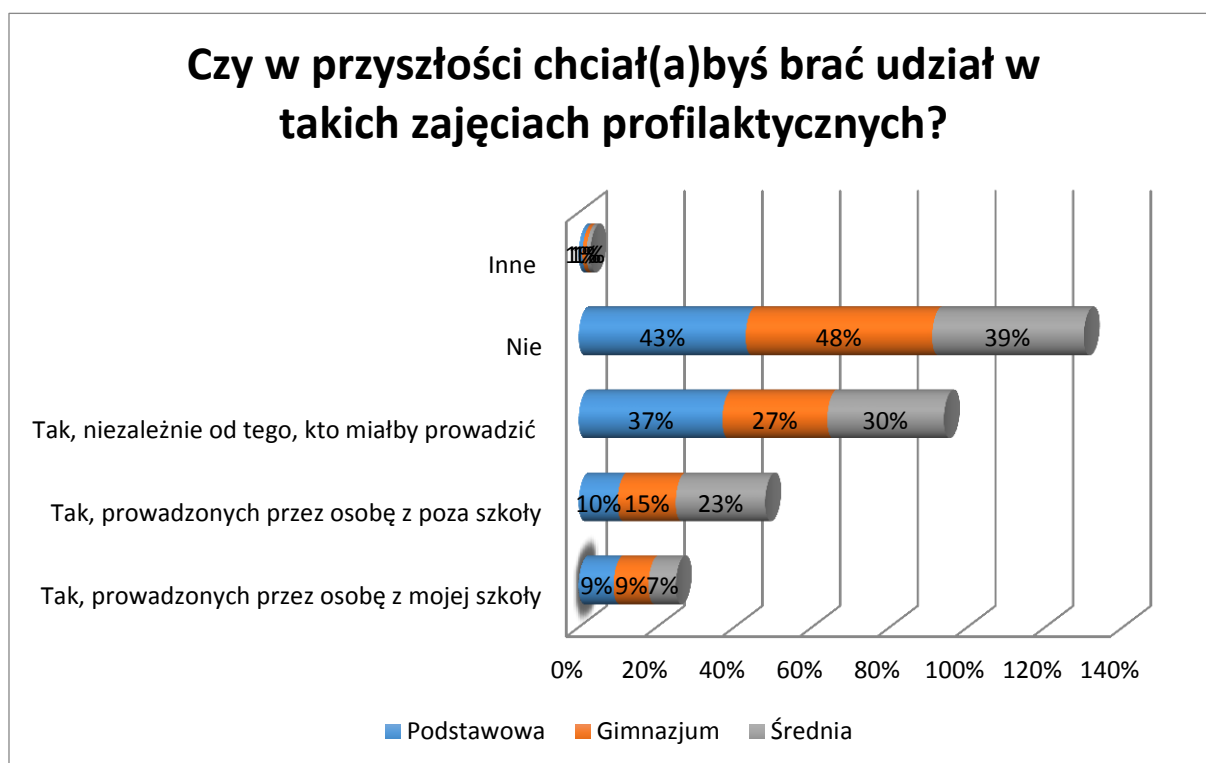
Kolejnym pytaniem skierowanym do uczniów było to, kto prowadził zajęcia profilaktyczne, w których uczestniczyli. Według wyników osobami prowadzącymi byli pracownicy szkół, jak i osoby z zewnątrz. (52%-Szkoły Podstawowa, 45%-gimnazjum, 51% szkoły średnie).

Wyk.6.B.12.Kto prowadził te zajęcia?

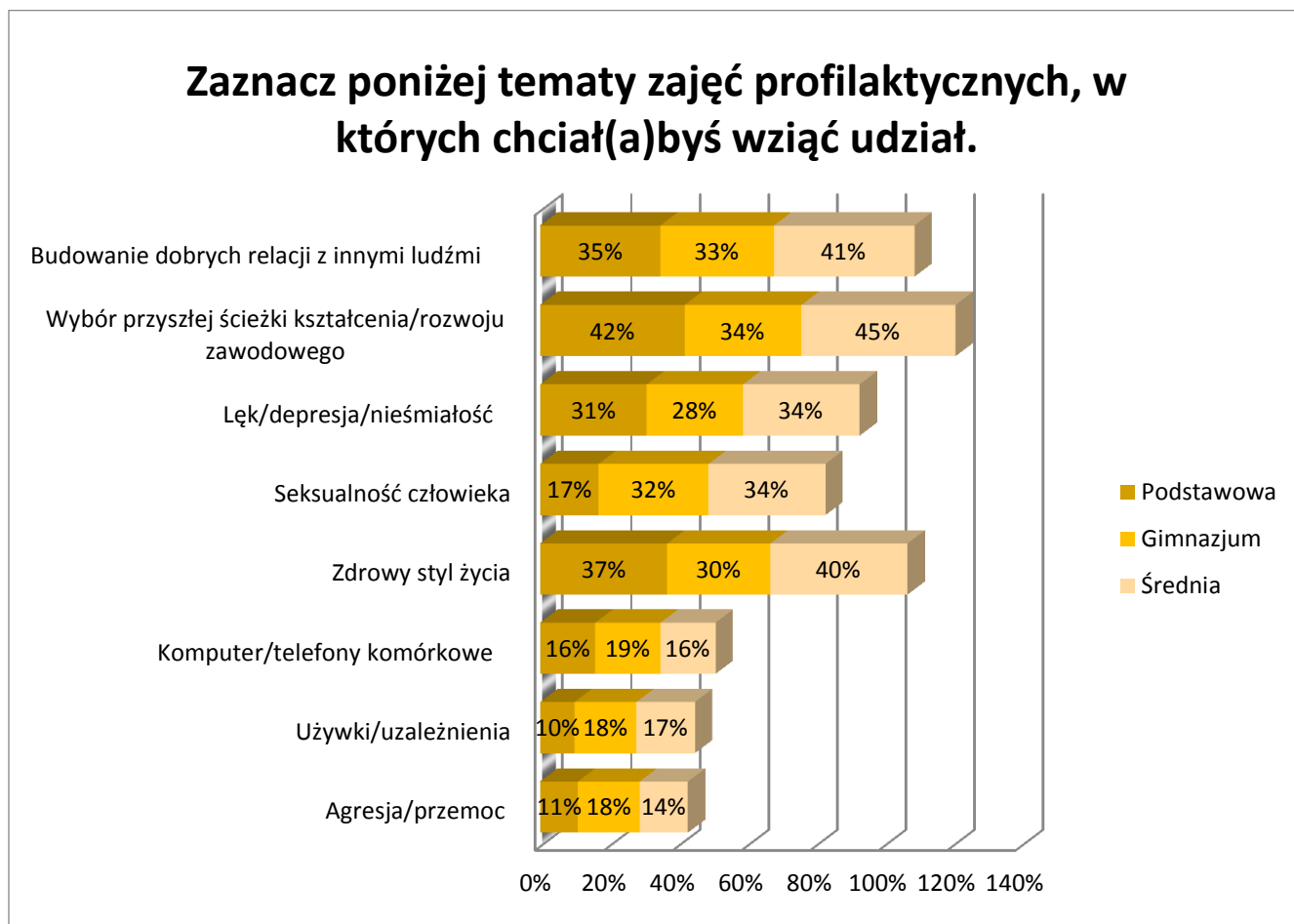
Kolejnym pytaniem skierowanym do dzieci i młodzieży było to, czy w przyszłości chcieliby brać udział w zajęciach profilaktycznych. Bardzo duży odsetek uczniów w każdej grupie wiekowej odpowiedziało, że nie chcą uczestniczyć w tego typu zajęciach. (43% uczniów szkół podstawowych, 48% uczniów gimnazjów i 39% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Jest także sporo uczniów, którzy chętnie

wzięliby udział w zajęciach profilaktycznych, niezależnie od tego, kto prowadziłby takie zajęcia.

Wyk. 6.B.12. Chęć udziału zajęciach profilaktycznych

Jeśli chodzi o tematykę zajęć profilaktycznych, w których chcieliby wziąć udział uczniowie, różnią się nieco w zależności od przedziału wiekowego. Uczniowie szkół podstawowych najchętniej wzięliby udział w zajęciach dotyczących wyboru przyszłej ścieżki kształcenia i rozwoju zawodowego (42%), na drugim miejscu interesuje ich tematyka zdrowego stylu życia (37%). Ważnymi tematami są dla nich również depresja i nieśmiałość (31%), a także budowanie dobrych relacji z innymi ludźmi (35%). Dla gimnazjalistów tematami, które w szczególności ich interesują są: wybór przyszłej ścieżki kształcenia zawodowego (34%), budowanie dobrych relacji z innymi ludźmi (33%), a także seksualność człowieka (32%). Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych chcieliby wziąć udział w zajęciach dotyczących wyboru przyszłej ścieżki kształcenia i rozwoju zawodowego (45%), budowania dobrych relacji z innymi ludźmi (41%) oraz zdrowego stylu życia (40%).

Wyk. 6.B.13. Zaznacz poniżej tematy zajęć profilaktycznych, w których chciał(a) być wziąć udział

C. Problem alkoholowy z perspektywy dzieci i młodzieży

Pierwszym blokiem tematycznym w kwestionariuszu skierowanym do dzieci i młodzieży szkolnej były pytania związane z problemem alkoholowym. Respondentom zadano kilka pytań sprawdzających ich świadomość i wiedzę o problemie alkoholowym. Wiedza ta jest niezbędna do przeprowadzania dalszych działań profilaktycznych w szkołach.

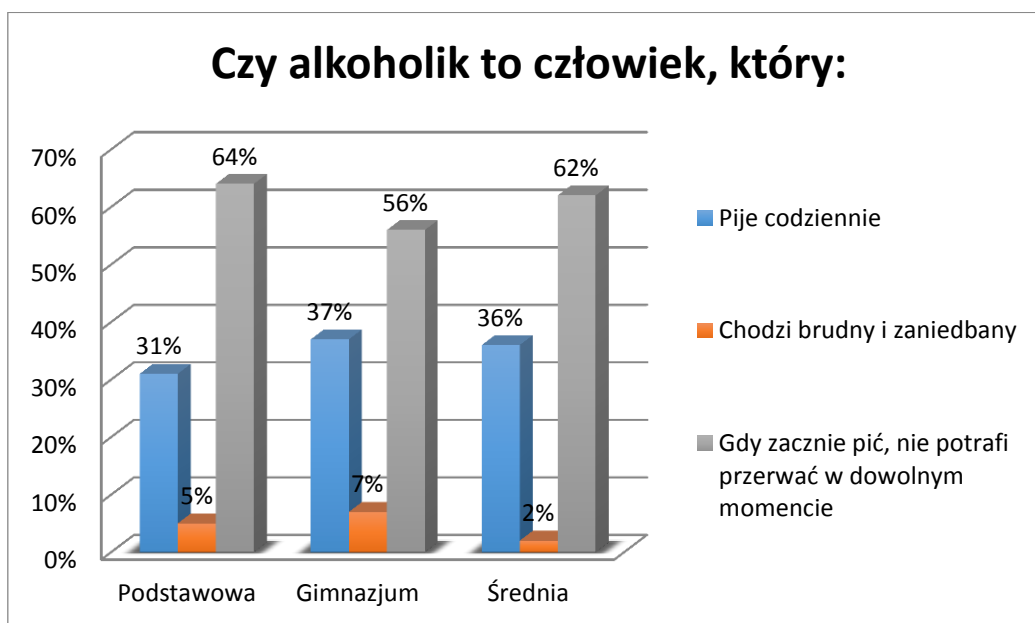
W pierwszym pytaniu uczniowie oceniali prawdziwość zdania „Alkohol w piwie jest inny i mniej groźny niż w wódce”. Oczywiście alkohol jest tą samą substancją, bez znaczenia, w jakim napoju się znajduje. Różnice polegają jedynie na jego stężeniu w poszczególnych napojach. Opinie stwierdzające, że alkohol znajdujący się w wódce jest bardziej groźny od tego zawartego w piwie lub winie, wskazują na brak świadomości istniejących zagrożeń wynikających ze spożywania jakiegokolwiek formy napojów procentowych.

Wyk. 6.C.1. Czy, Twoim zdaniem, stwierdzenie „alkohol w piwie jest inny i mniej groźny niż w wódce”

Okazuje się, że większą świadomość mają młodszy respondenci. 69% uczniów szkół podstawowych oceniło zdanie, jako fałszywe, 66% uczniów gimnazjów i 62% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

W kolejnym pytaniu zbadano postrzeganie człowieka chorego na alkoholizm.

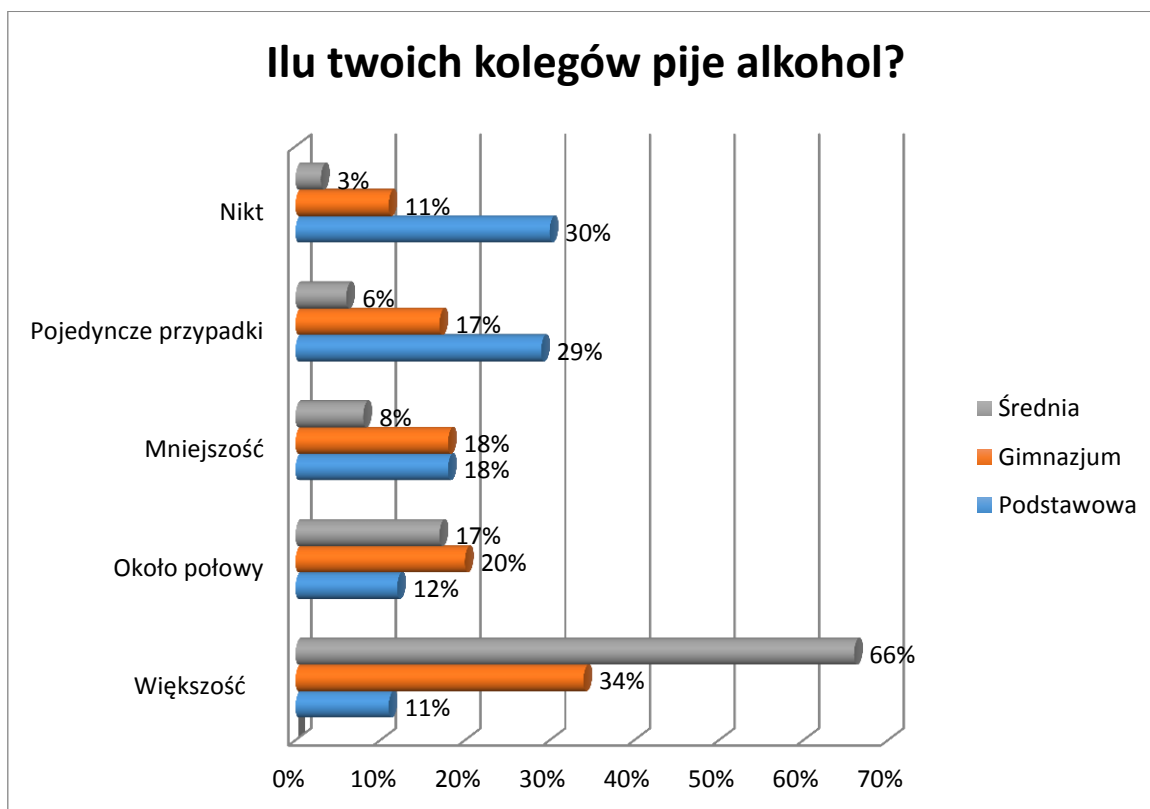

Wyk. 6.C.2. Czy alkoholik to człowiek, który...

31% uczniów podstawówek, 37% gimnazjów i 36% szkół ponadgimnazjalnych uważa, że alkoholik to osoba, która pije codziennie. 64% uczniów podstawówek, 56% gimnazjów i 62% szkół ponadgimnazjalnych alkoholika postrzega, jako osobę, która gdy zacznie pić, nie potrafi przerwać

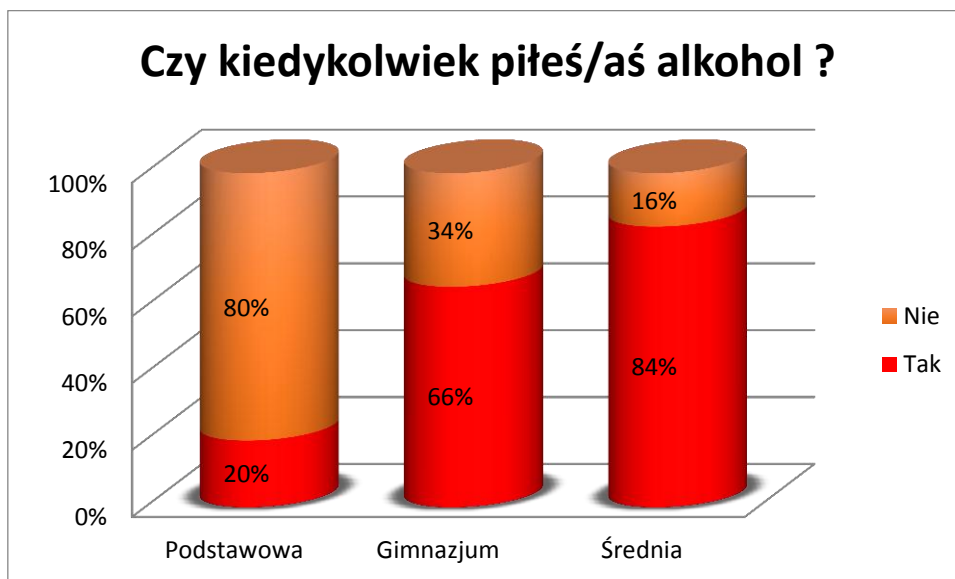
w dowolnym momencie. Po kilka procent dzieci i młodzieży, myśli, że alkoholik musi być brudny i zaniedbany. Wynik badania obrazuje, że dzieci mają dużą wiedzę w tym temacie.

Kolejne pytania dotyczyły konkretnie spożywania alkoholu przez respondentów i ich otoczenie. Odsetek odpowiedzi twierdzących na pytanie o spożywanie alkoholu przez dzieci i młodzież gwałtownie wzrasta wraz z wiekiem. Podobnie wygląda ocena ilu kolegów, naszych ankietowanych, pije alkohol.

Wyk. 6.C.3. Ilu Twoich kolegów pije alkohol?

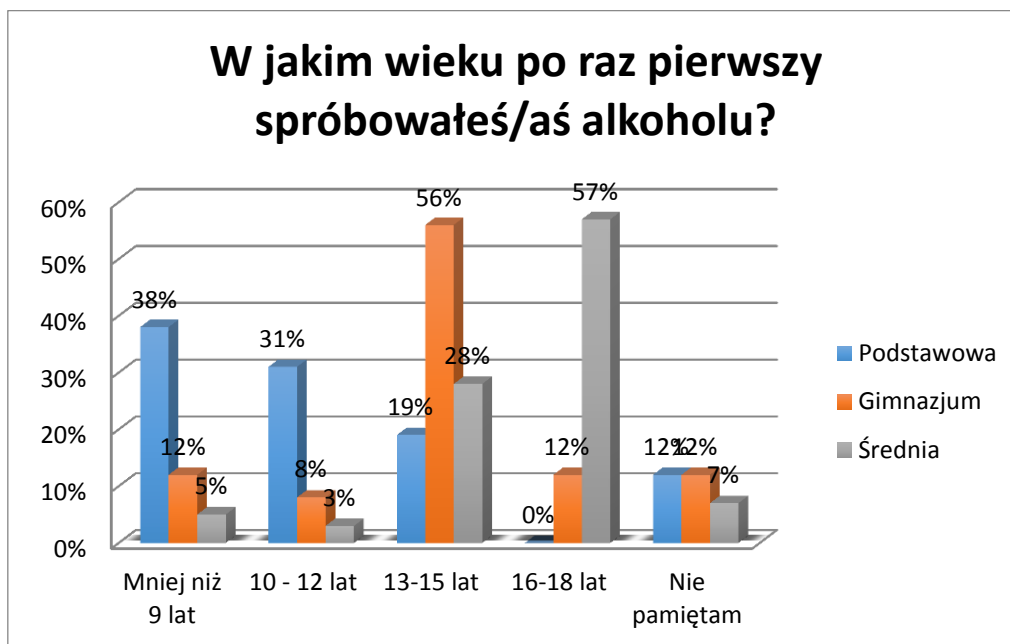
W szkole podstawowej w większości są to pojedyncze przypadki, 30% uczniów twierdzi, że nie zna takich osób. W gimnazjum tylko 11% zaznaczył, że żaden z kolegów nie pije. 17% zauważa pojedyncze przypadki, ale już 20% twierdzi, że około połowa ich znajomych pije. 34% twierdzi, że większość kolegów spożywa alkohol. W szkole ponadgimnazjalnej 66% ankietowanych deklaruje, że większość kolegów pije alkohol.

Wyk. 6.C.4. Czy kiedykolwiek piłeś/aś alkohol?

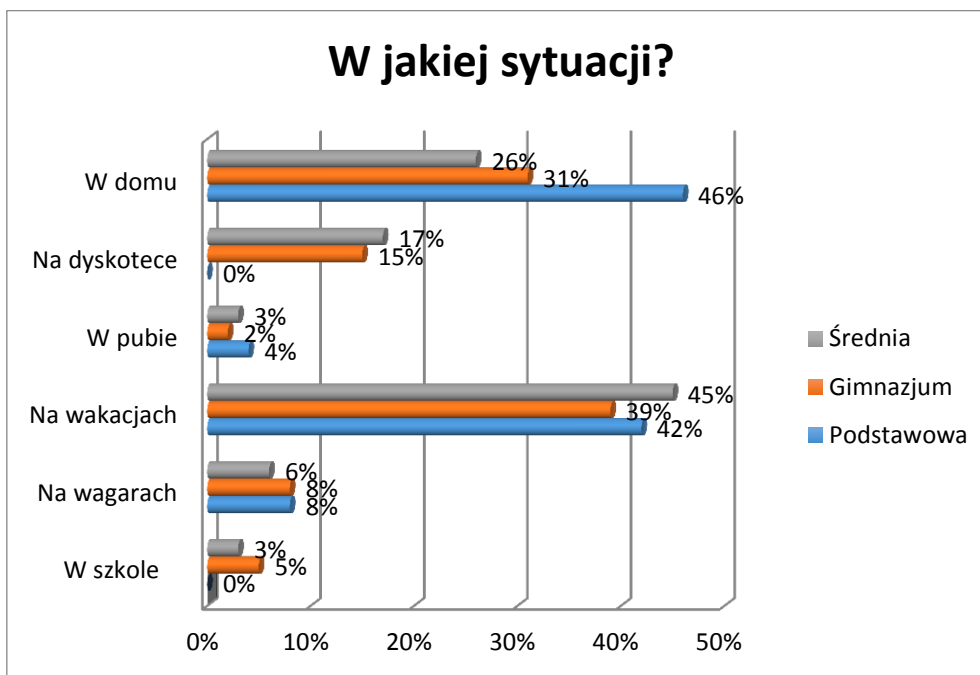
A czy ankietowani mieli doświadczenia z alkoholem? 20% badanych uczniów szkół podstawowych przyznało, że piło tego typu napoje. W przypadku gimnazjalistów jest już to 66% zaś dla uczniów szkoły ponadgimnazjalnej wzrasta o prawie 20 punktów procentowych (84%). Dane pokazują, że na problem alkoholowy narażeni są przede wszystkim uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

W pytaniu o wiek, w którym młodzież po raz pierwszy spróbowała alkoholi, wyniki różnią się w zależności od grupy wiekowej. Ponad połowa (57%) uczniów szkół średnich deklaruje, że po raz pierwszy sięgnęli po alkohol w wieku 16-18 lat. W gimnazjach największy odsetek uczniów (56%) sięgnęło po alkohol w wieku 13-15 lat. Niepokojącym faktem jest, że 38% uczniów podstawówek miało kontakt z alkoholem już w wieku poniżej 9 lat, a 31% w wieku 10-12 lat. Jest to wiek stanowczo zbyt młody na spożywanie alkoholu, co może prowadzić do poważnych konsekwencji zdrowotnych oraz mieć tragiczny wpływ na rozwój fizyczny i psychiczny dzieci.

Wyk.6.C.5. W jakim wieku po raz pierwszy spróbowałeś/aś alkoholu?

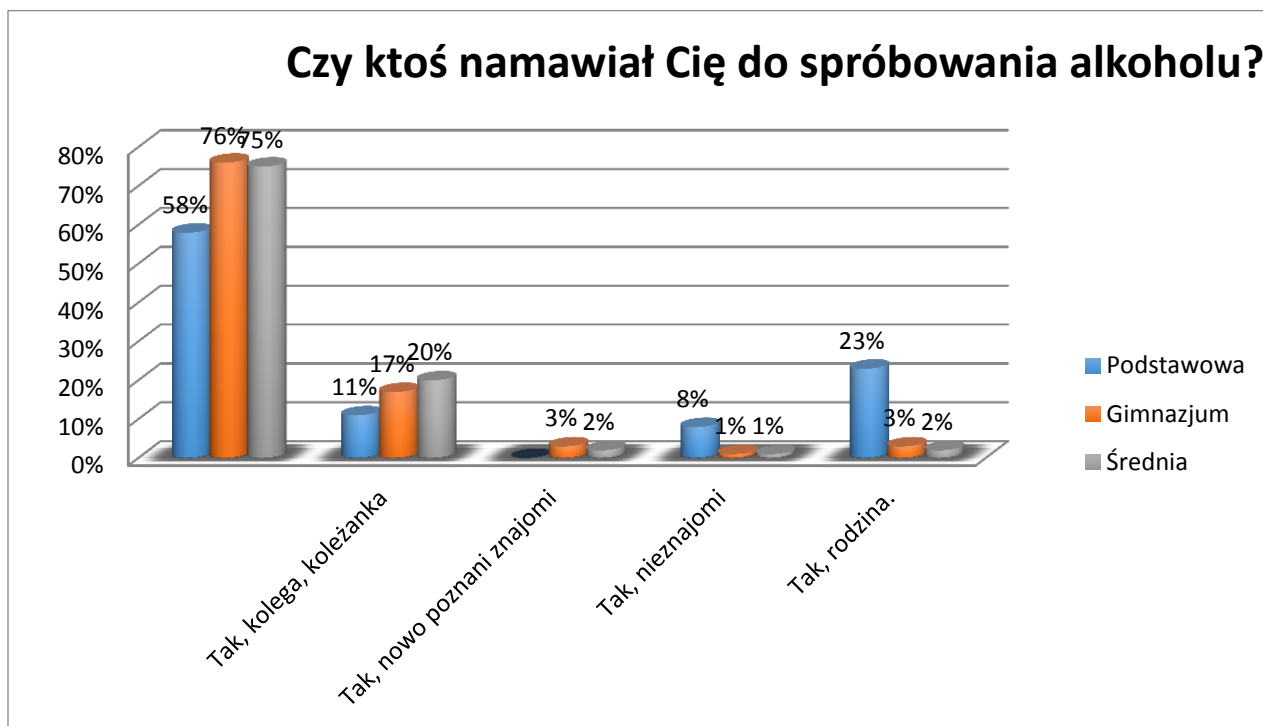
Kolejne pytanie brzmiało następująco: „ W jakiej sytuacji po raz pierwszy miałeś/aś kontakt z alkoholem?”. Zdecydowanie najwięcej osób zaznaczyło odpowiedź, że miało to miejsce na wakacjach (42% uczniów podstawówek oraz 39% uczniów gimnazjum, 45% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Drugim najczęściej wskazywanym miejscem przez uczniów był dom, tą odpowiedź zaznaczyło 46% uczniów podstawówek, 31% uczniów gimnazjum oraz 26% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Spory odsetek miało też kontakt na dyskotekach, są to głównie uczniowie gimnazjów (15%) oraz szkół ponadgimnazjalnych (17%).

Wyk. 6.C.6. W jakiej sytuacji miałeś/aś po raz pierwszy kontakt z alkoholem?

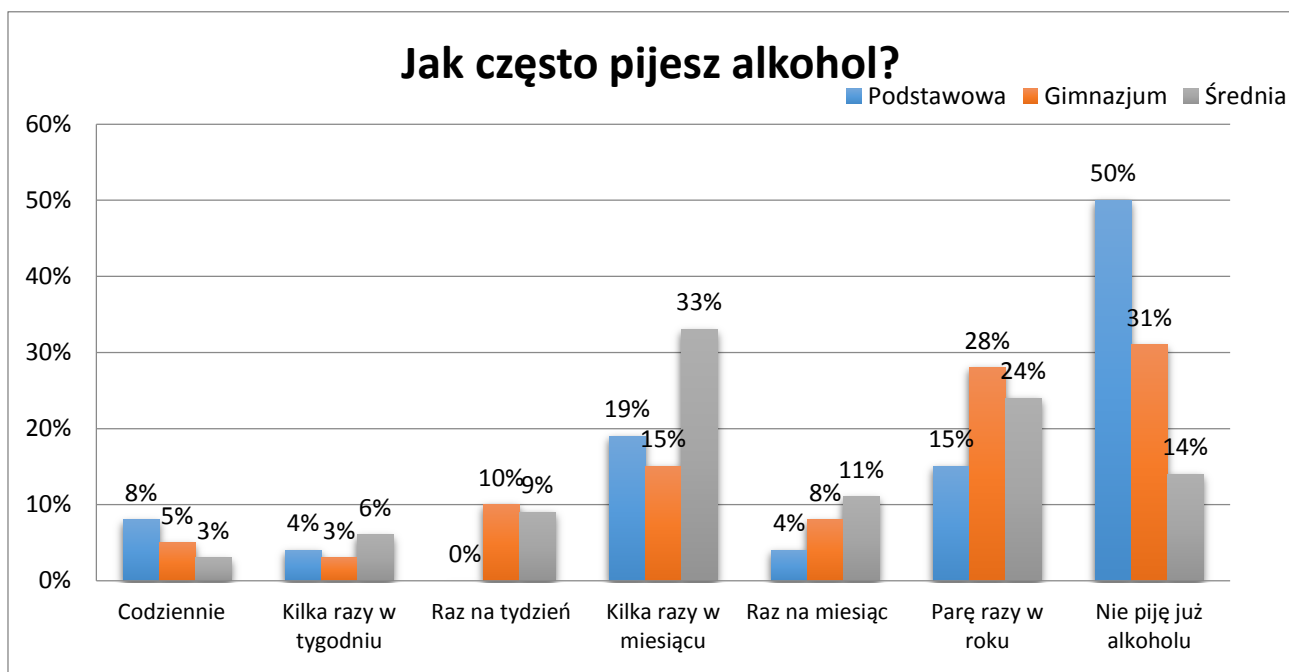
W kolejnym pytaniu chcieliśmy dowiedzieć się, kto najczęściej jest osobą namawiającą do spróbowania alkoholu. 58% uczniów szkół podstawowych odpowiedziało, że nikt ich do tego nie namawiał, po prostu sami chcieli spróbować. 76% uczniów gimnazjum oraz 75% uczniów szkół średnich również przyznało, że była to ich własna inicjatywa. Odpowiedź, że była to koleżanka/kolega zaznaczyło 11% uczniów szkół podstawowych, 17% gimnazjalistów, oraz 20% uczniów szkół średnich. Spory odsetek, bo aż 23% uczniów szkół podstawowych zadeklarowało, że byli namawiani do spożycia alkoholu przez osoby z rodziny.

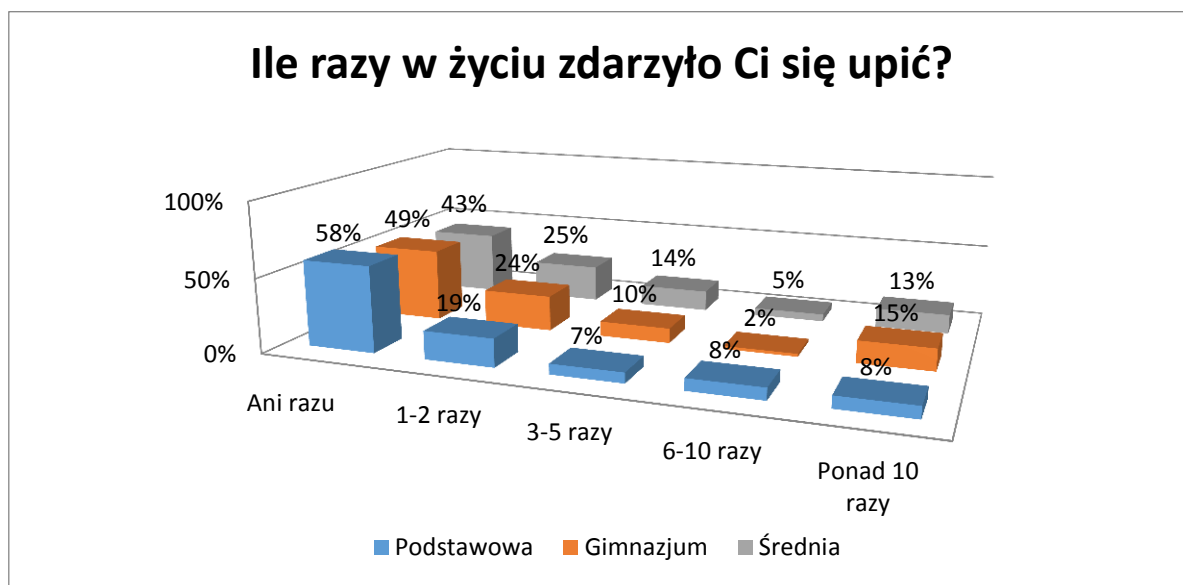
Wyk.6.C.7. Czy ktoś namawiał Cię do spróbowania alkoholu?

W następnym pytaniu sprawdzono częstotliwość picia alkoholu. Na pytanie odpowiadała wyłącznie grupa ankietowanych, która zadeklarowała, że przynajmniej raz spożywała alkohol. Dane przedstawia wykres i tabela.

Wyk. 6.C.8. Jak często pijesz alkohol?

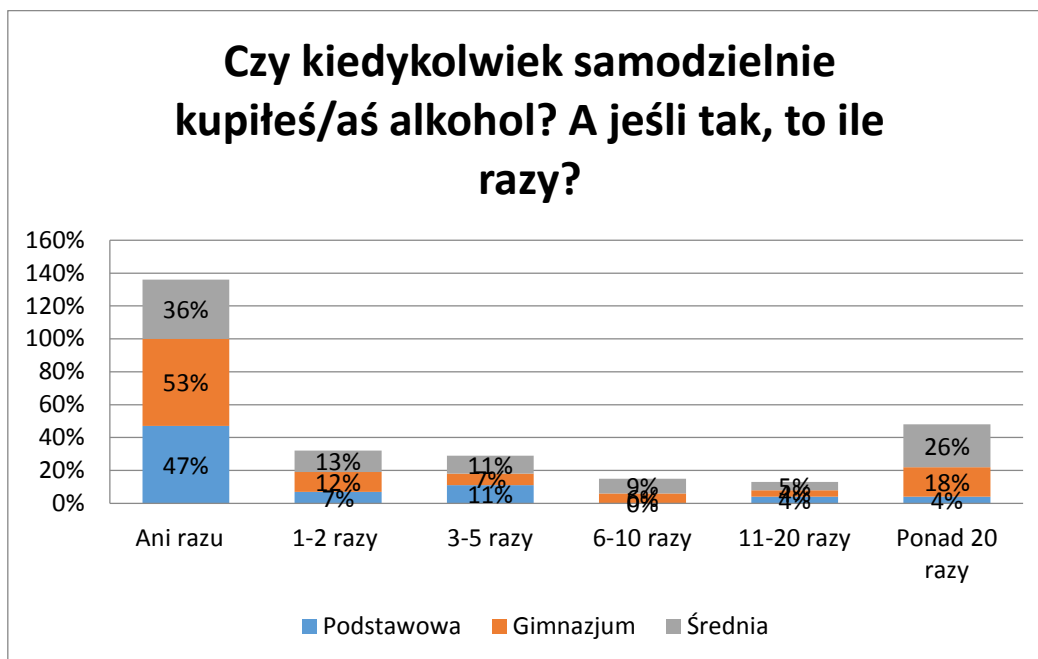
19% uczniów podstawówek, 15% gimnazjalistów oraz 33% młodzieży ze szkół ponadgimnazjalnych pije alkohol co najmniej raz w tygodniu. 15% uczniów szkół podstawowych, 28% uczniów gimnazjów oraz 24% uczniów szkół średnich deklaruje, że spożywa alkohol parę razy w roku. Połowa uczniów podstawówek, 31% gimnazjalistów i 14% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznaje, że kontakt z alkoholem miał charakter epizodyczny. Ta sama grupa respondentów odpowiadała na pytanie dotyczące upojenia alkoholowego.

Wyk. 6.C.9. Ile razy w życiu zdarzyło ci się upić napojem alkoholowym?

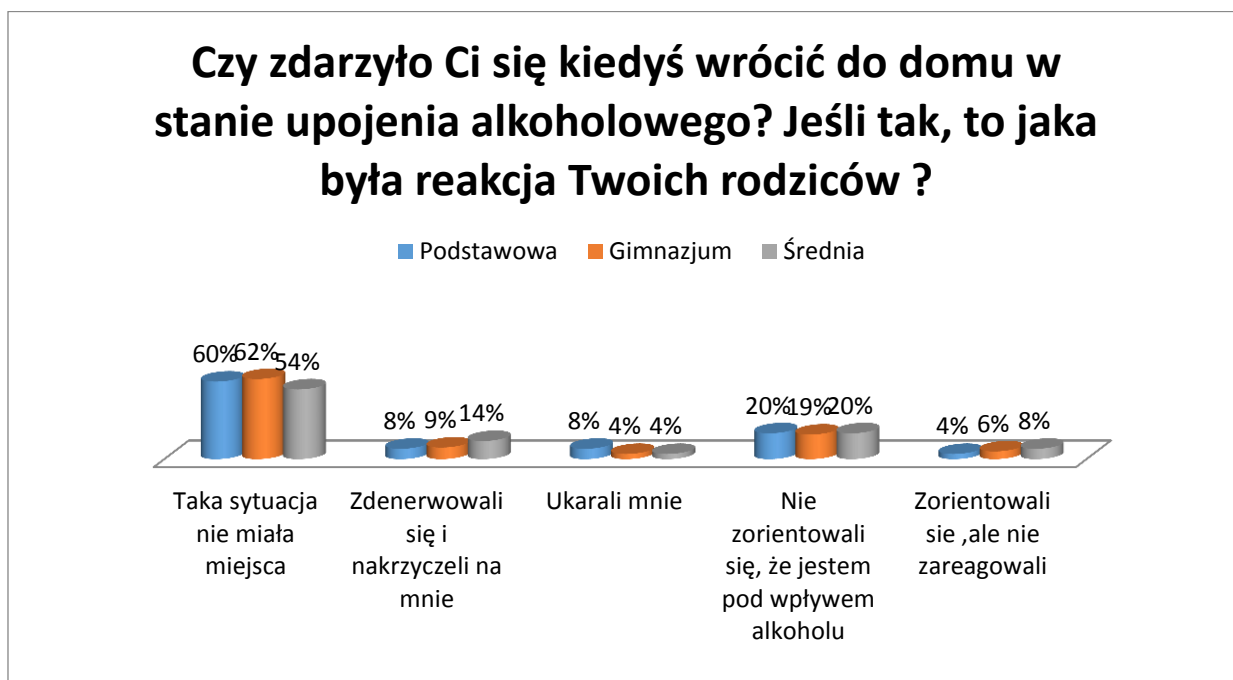
19% uczniów szkół podstawowych, 24% młodzieży gimnazjalnej przynajmniej raz się upiła i 25% ponadgimnazjalnej. 58% uczniów szkół podstawowych, 49% gimnazjalistów oraz 43% uczniów szkół średnich zadeklarowało, że nigdy nie zdarzyło im się wprowadzić w stan upojenia alkoholowego.

Ankietowani odpowiadali też na pytanie dostępności i możliwości zakupu alkoholu. 18% gimnazjalistów i 26% uczniów szkół średnich kupowało alkohol ponad dwadzieścia razy. 12% gimnazjalistów oraz 13% uczniów szkół średnich przynajmniej raz dokonało zakupu. Blisko połowa uczniów szkół podstawowych nie kupowała samodzielnie alkoholu, ale 7% próbowało kupić alkohol co najmniej raz, a 11% co najmniej 3 razy.

Wyk. 6.C.10. Czy kiedykolwiek samodzielnie kupiłeś/-aś alkohol? A jeśli tak, to ile razy?

Znając rolę rodziny w kształtowaniu postaw młodego pokolenia, uznano, że opiekunowie mają istotny wpływ na kształtowanie opinii oraz postaw względem substancji psychoaktywnych. W ankiecie skierowanej do uczniów postanowiono zapytać o reakcje rodziców, na powrót dziecka do domu pod wpływem alkoholu.

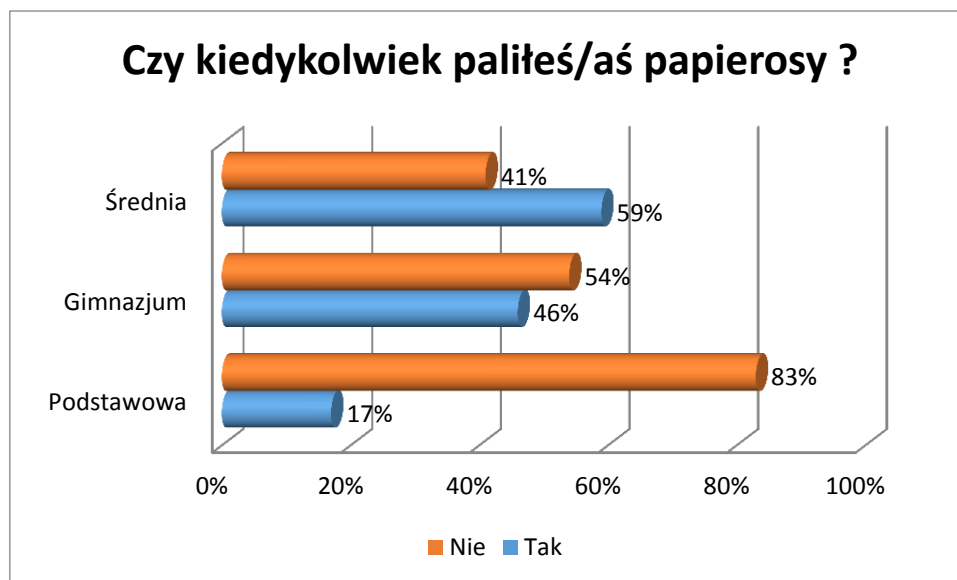
Wyk. 6.C.11. Czy zdarzyło Ci się kiedyś wrócić do domu w stanie upojenia alkoholowego? Jeśli tak, to, jaka była reakcja Twoich rodziców?

Zdecydowana większość badanych wskazała, że taka sytuacja nie miała miejsca. 60% w przypadku uczniów szkoły podstawowej i 62% gimnazjalnej oraz 54% w przypadku uczniów szkoły ponadgimnazjalnej. Spory odsetek rodziców nie zorientował się, że ich dzieci są pod wpływem alkoholu.

Niebezpieczny wydaje się odsetek ankietowanych, których rodzice zorientowali się, ale nie zareagowali.

D. Problem nikotynowy z perspektywy dzieci i młodzieży

Mimo coraz większej świadomości oraz wiedzy na temat szkodliwości tytoniu na zdrowie i rozwój dzieci oraz młodzieży, nie zawsze jesteśmy w stanie uchronić młodych ludzi przed sięganiem po tę używkę. Paleniu papierosów w młodym wieku sprzyja wiele okoliczności, np. spotkania towarzyskie, wagary, chęć zaimponowania innym, udowadnianie na siłę swojej dorosłości, presja rówieśników. Poznając okoliczności, w których dzieci i młodzież palą papierosy jesteśmy w stanie zapobiec zjawisku sięgania po tę używkę lub je zminimalizować. Wiemy jak ukierunkować działania profilaktyczne. W tym celu zadaliśmy ankietowanym kilka pytań odnośnie okoliczności związanych z paleniem papierosów.

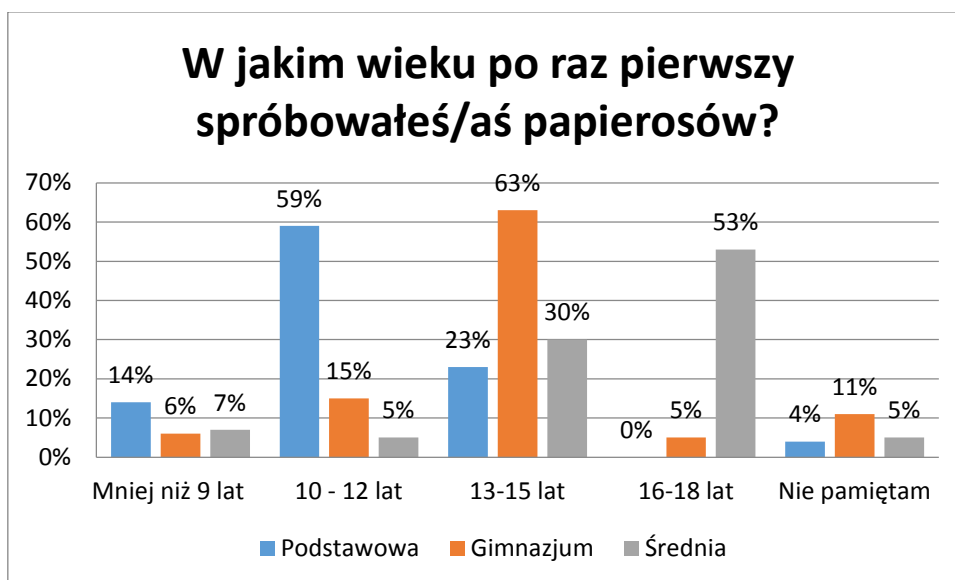
Wyk.6.D.1. Czy kiedykolwiek paliłeś/-aś papierosy?

Pierwsze pytanie miało na celu zbadać, ile osób paliło już papierosy w danej grupie wiekowej. Okazuje się, że po papierosy sięgało 17% uczniów szkoły podstawowej. W gimnazjum odsetek ten

zwiększa się znacznie, ponad połowa gimnazjalistów pali (54%). W szkołach średnich do palenia papierosów przyznało się 41% ankietowanych.

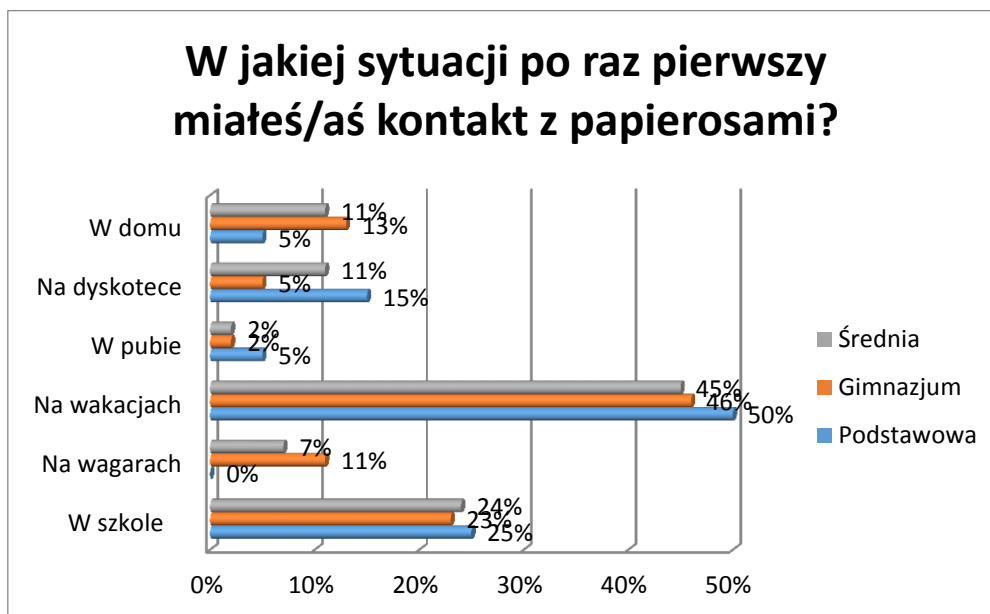
Z powyższych odpowiedzi wynika, że uczniowie już w szkole podstawowej palą papierosy. Podobnie jak w przypadku alkoholu, liczba uczniów sięgających po tę używkę zwiększa się znacząco w momencie przejścia ze szkoły podstawowej do gimnazjum.

Zastanawiające jest to, w jakim wieku respondenci po raz pierwszy „delektowali się” dymem tytoniowym. Uczniowie, którzy palili kiedyś papierosy zostali zapytani o okoliczności, w których po raz pierwszy sięgnęli po tę używkę.

Wyk. 6.D.2. W jakim wieku po raz pierwszy spróbowałeś /-aś po papierosów?

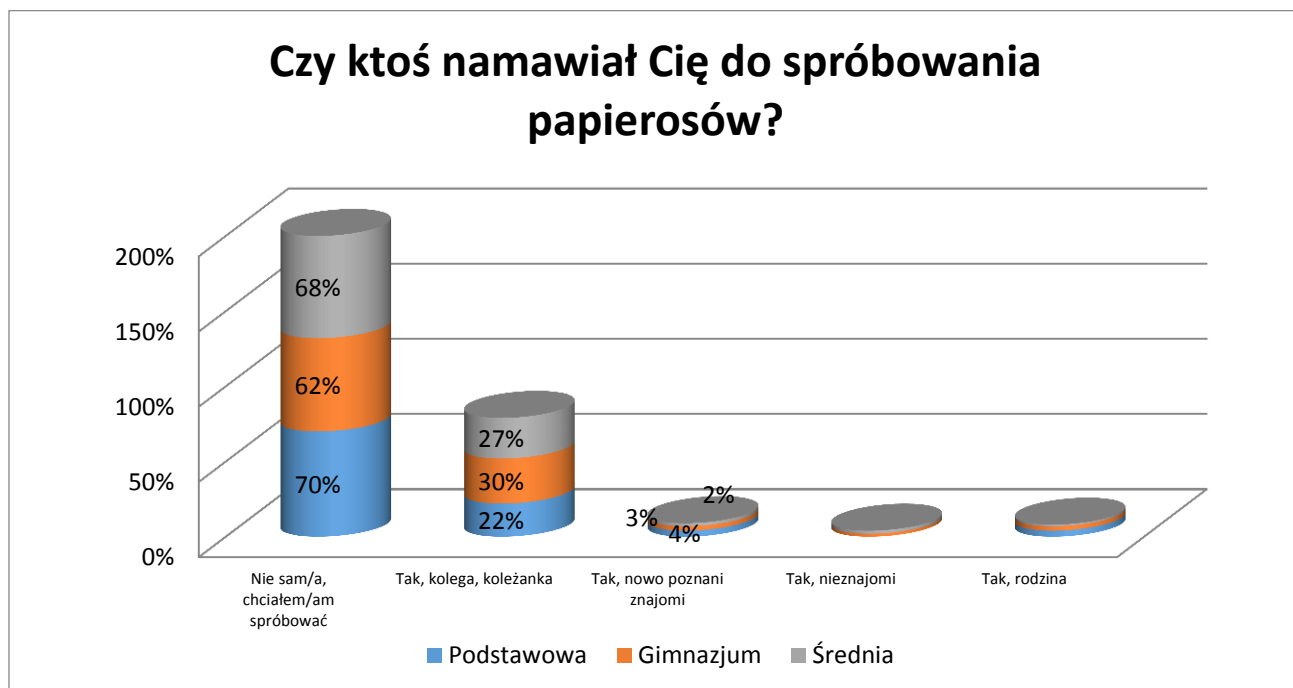
Z odpowiedzi wynika, że uczniowie po raz pierwszy palili papierosy już w wieku 9 lat (14%), a najwięcej z nich sięgnęło po papierosy w wieku 10-12 lat. Tak odpowiedziało 59% uczniów szkoły podstawowej. Patrząc na odpowiedzi gimnazjalistów widzimy, że najchętniej sięgali po papierosy, kiedy byli w wieku 13-15 lat, tak odpowiedziało 63% ankietowanych. W klasach ponadgimnazjalnych uczniowie najczęściej po raz pierwszy sięgali po papierosy w wieku 16-18 lat. Ta grupa stanowi 53% wszystkich uczniów szkół średnich, którzy palili papierosy.

Wyk. 6.D.3. W jakiej sytuacji po raz pierwszy miałeś/-aś kontakt z papierosami?

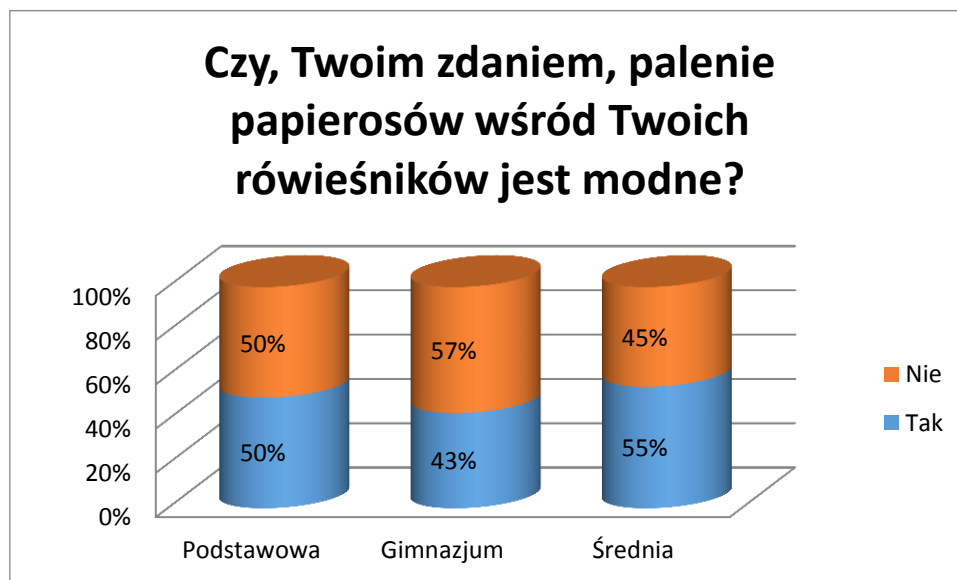
Dzieci i młodzież swój pierwszy kontakt z papierosami miało, w dużej części, na wakacjach. Było 50% uczniów szkół podstawowych, 46% gimnazjalistów oraz 45% uczniów szkół średnich. Drugim miejscem, w którym uczniowie najczęściej mieli kontakt z papierosami była szkoła. W tym miejscu ok. 25% uczniów z każdej grupy miało swój pierwszy kontakt. Nieco mniej, bo 5% uczniów podstawówek, 13% gimnazjalistów i 11% uczniów szkół ponadgimnazjalnych po raz pierwszy spróbowali papierosów w domu.

Zapytaliśmy respondentów, czy ktoś namawiał ich do spróbowania papierosów. Większość uczniów deklaruje, że była to ich własna wola. Tak odpowiedziało 70% uczniów podstawówek, 62% uczniów gimnazjów oraz 68% najstarszych ankietowanych. Przez kolegów i koleżanki namawianych było 22% uczniów podstawówek, 30% gimnazjalistów oraz 27% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Dzieci oraz młodzież deklarowali również, że palili papierosy z nowo poznanymi znajomymi, oraz zupełnie nieznanymi osobami.

Wyk. 6.D.4. Czy ktoś namawiał Cię do spróbowania papierosów?

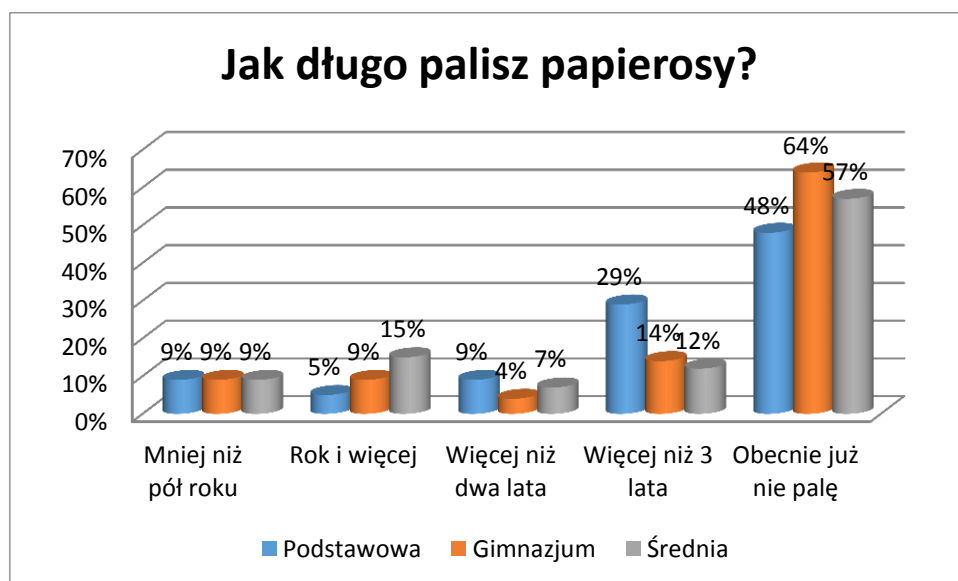
Ze względu na duży procent osób, które same zdecydowały się na inicjację nikotynową zapytano respondentów czy postrzegają palenie papierosów, jako swoistą modę wśród młodzieży.

Wyk. 6.D.5. Czy, Twoim zdaniem, palenie papierosów wśród Twoich rówieśników jest modne?

Połowa najmłodszych respondentów, 43% gimnazjalistów i 55% uczniów szkół średnich potwierdza, że palenie jest modne wśród ich kolegów i koleżanek.

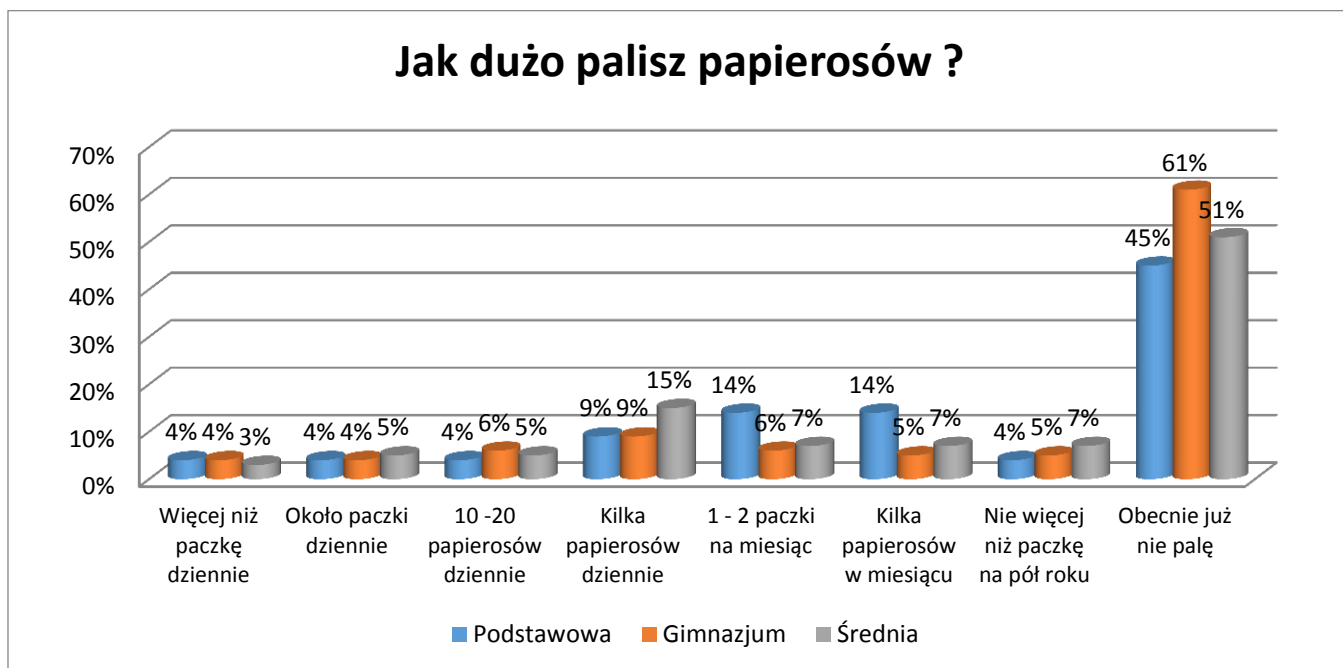
Kolejnym krokiem w diagnozie zjawiska palenia papierosów wśród dzieci i młodzieży szkolnej była próba oszacowania okresu, od kiedy palą oraz częstotliwości sięgania po papierosy.

Wyk. 6.D.5. Jak długo palisz papierosy?

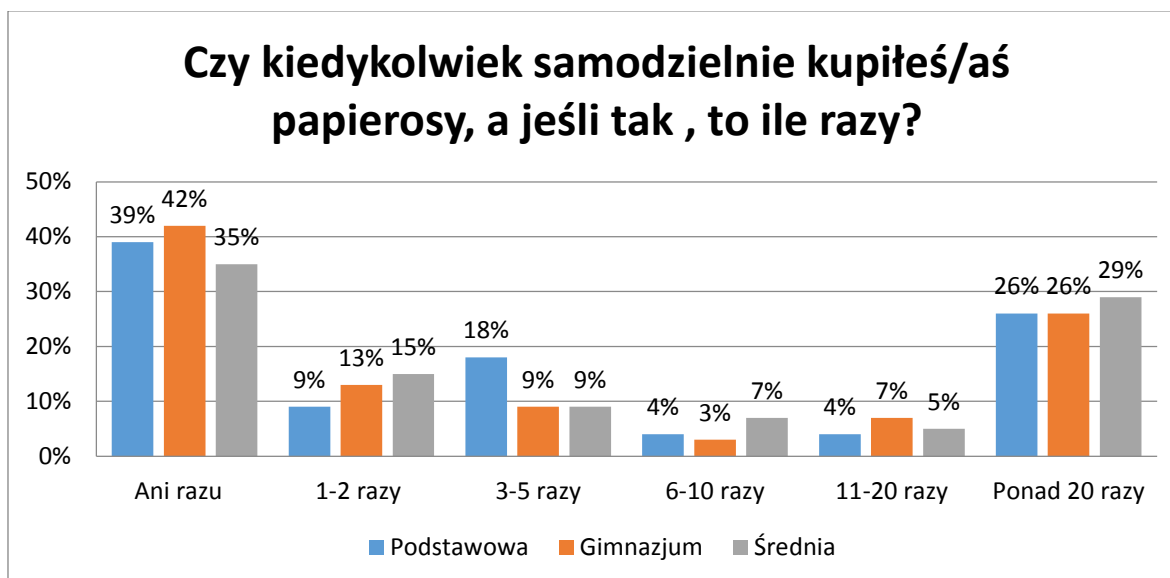
Bardzo duży odsetek uczniów szkół podstawowych zaznaczyło odpowiedź, że palą dłużej niż trzy lata. Sugeruje to, że dzieci, które w wieku 9 lat po raz pierwszy spróbowały papierosów, palą je nadal. W gimnazjum mniej niż pół roku pali 9% uczniów, do „roku i więcej” przyznało się 9% ankietowanych, a 14% palących gimnazjalistów pali więcej niż trzy lata. W szkołach średnich krócej niż pół rok pali 9% uczniów, 15% uczniów wskazuje na okres rok i więcej, ponad dwa lata pali 7%, a 12% pali dłużej niż 3 lata.

Wyk. 6.D.6. Jak dużo palisz papierosów?

Obecnie nie pali 45% uczniów podstawówek, 61% gimnazjalistów, którzy palili kiedykolwiek i 51% uczniów szkół średnich. Kilka papierosów dziennie, co można traktować już uzależnieniowo, pali 9% uczniów podstawówek, 9% gimnazjalistów i 15% uczniów starszych. Więcej niż paczkę dziennie pali 4% uczniów podstawówek, 4% gimnazjalistów oraz 3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Wyk. 6.D.7. Czy kiedykolwiek samodzielnie kupiłeś/-aś papierosy, a jeśli tak, to ile razy?

Ostatnim pytaniem dotyczącym papierosów było to, czy młodzież próbowała kiedykolwiek samodzielnie kupić papierosy. Zaskakujące jest to, że w każdej z grup blisko 30% uczniów próbowało

zakupić papierosy ponad 20 razy. Jednak najczęściej odpowiedzi padło, że dzieci i młodzież ani raz nie próbowali kupić papierosów.

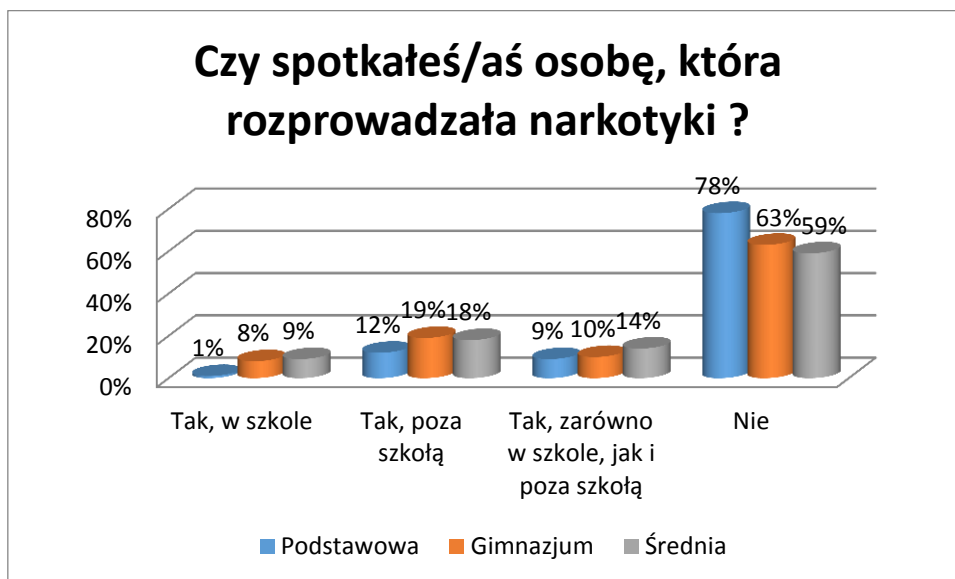
E. Problem narkotykowy z perspektywy dzieci i młodzieży

Kolejne zagadnienie badania dotyczy styczności uczniów z narkotykami. Jest to jedna z najgroźniejszych używek, z jaką mogą mieć kontakt młodzi ludzie. Problem związany z narkotykami w Łomży rozpoczyna się już w podstawówkach i rośnie w gimnazjach.

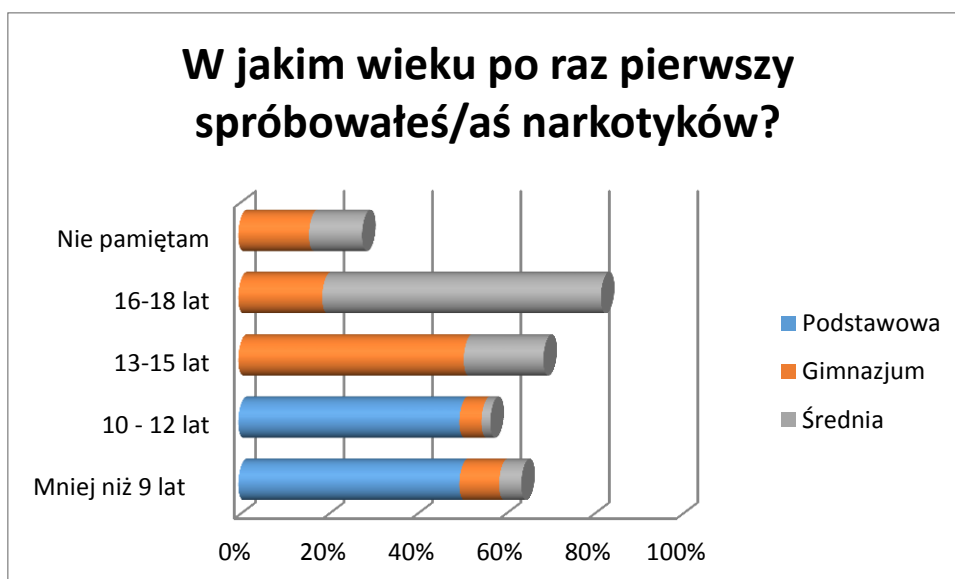

Wyk. 6.E.1. Czy próbowałeś/-aś kiedykolwiek substancji uznawanej za narkotyki?

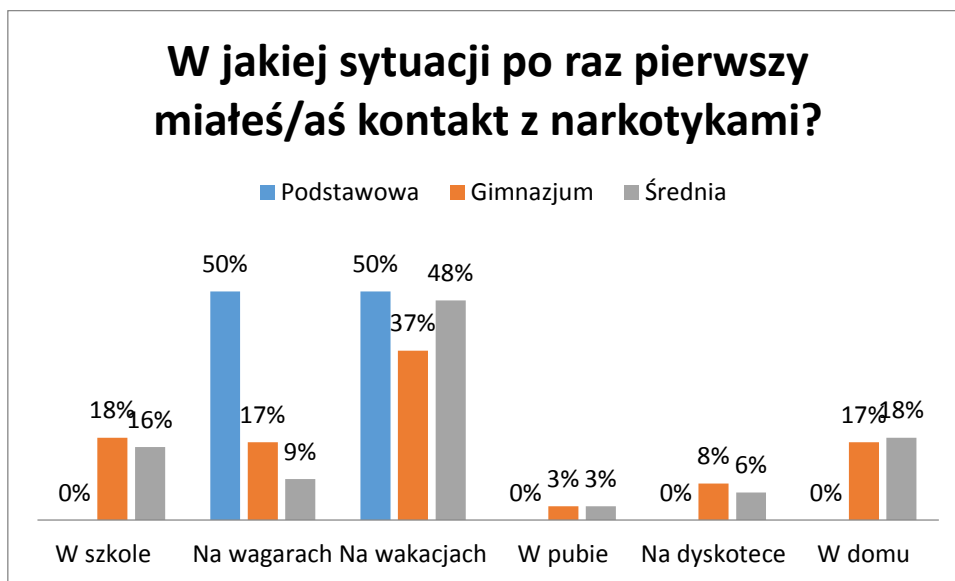
Aby przyjrzeć się bliżej temu problemowi, uczniom, którzy przyznali się do kontaktu z narkotykami zadaliśmy więcej pytań odnośnie okoliczności temu towarzyszących. Szczegółowe dane zostały opisane na wykresach.

Wyk. 6.E.2. Czy spotkałeś/-aś osobę, która rozprowadzała narkotyki?

Wyk.6.E.3. W jakim wieku po raz pierwszy spróbowałeś/aś narkotyków?

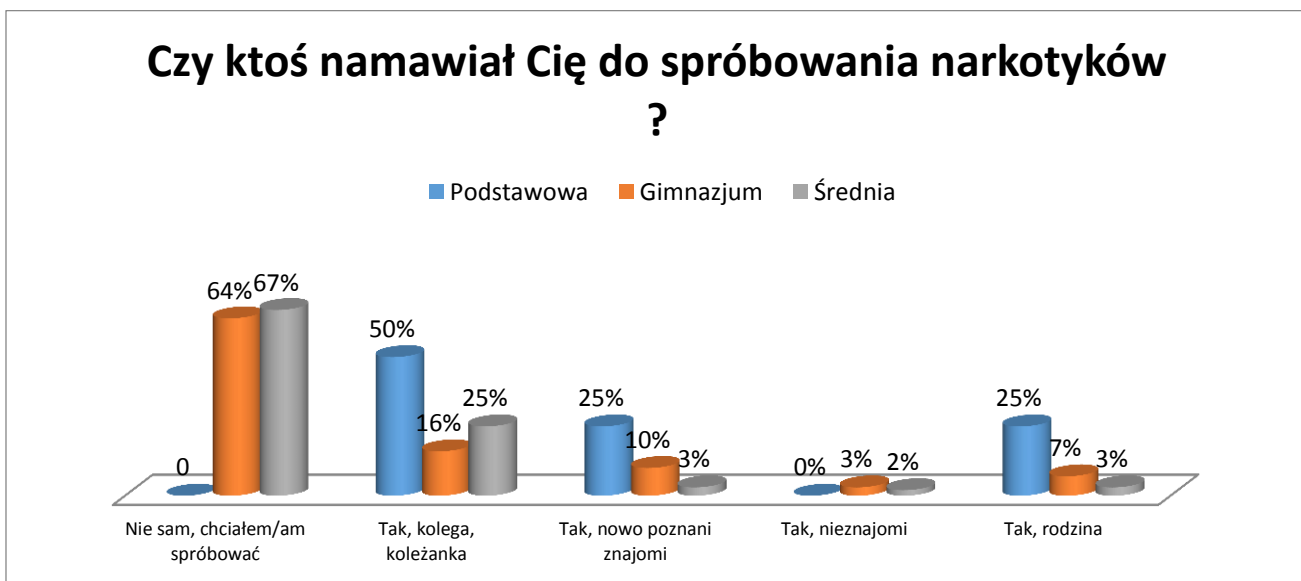

Wyk. 6.E.4. W jakiej sytuacji po raz pierwszy miałeś/-aś kontakt z narkotykami?

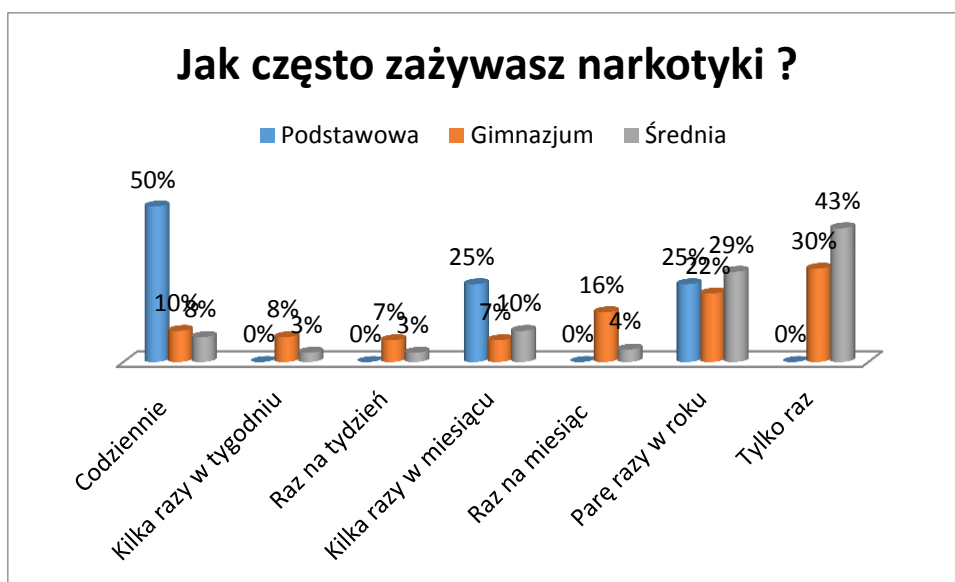
Większość uczniów stwierdziła, że nie spotkało osoby rozprowadzającej narkotyki (78%,63%,59%). Jeśli jednak znają osoby rozprowadzające tego typu substancje są to raczej osoby spoza ich szkół.

Wiek, w którym młodzież najczęściej sięgnęła po narkotyki to 9-12 lat dla uczniów podstawówek, 13-15 dla gimnazjalistów oraz 16-18 dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Sytuacja, w której młodzież po raz pierwszy miała kontakt były wakacje. 50% uczniów szkoły podstawowej i 37% gimnazjalistów oraz 48% licealistów, którzy zażywali narkotyki, pierwszy kontakt z tymi używkami miało właśnie w czasie wakacji. Połowa uczniów szkół podstawowych wskazuje również, że miało to miejsce na wagarach. Gimnazjaliści oraz uczniowie szkół średnich wskazują również na szkołę oraz dom.

Zapytaliśmy także o to, czy ktoś namawiał uczniów do spróbowania narkotyków. 50% uczniów szkół podstawowych, odpowiadających na to pytanie stwierdziło, że było namawianych przez koleżankę/kolegę, 25% przez nowo poznanych znajomych, a 25% przez rodzinę. Uczniowie gimnazjum oraz szkół średnich sami chcieli spróbować narkotyków. 16% gimnazjalistów było namawianych przez koleżanki/kolegów, a 10% przez nowo poznane osoby. Uczniowie szkół średnich byli namawiani najczęściej przez swoich znajomych (25%).

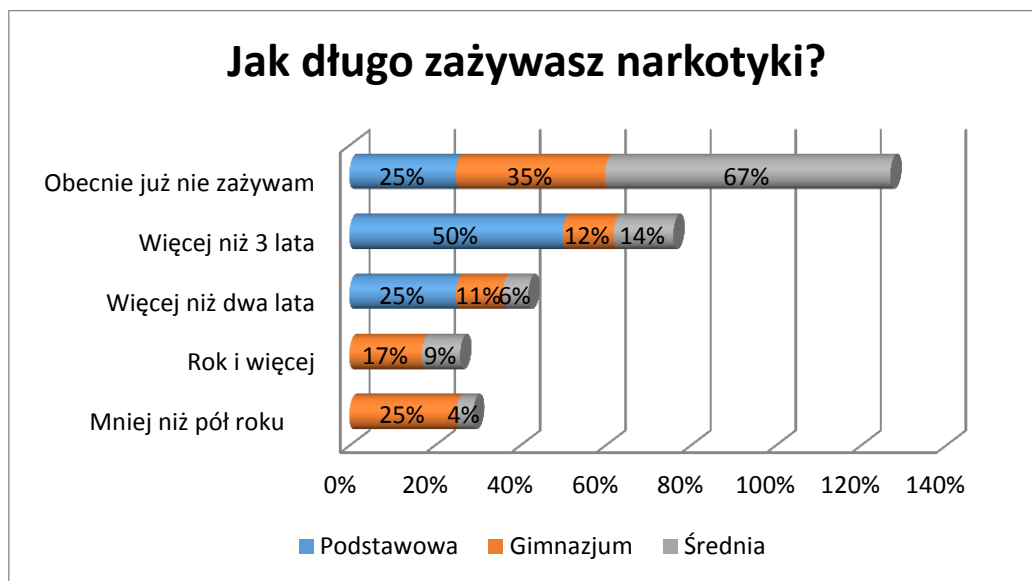

Wyk. 6.E.5. Czy ktoś namawiał cię do spróbowania narkotyków?

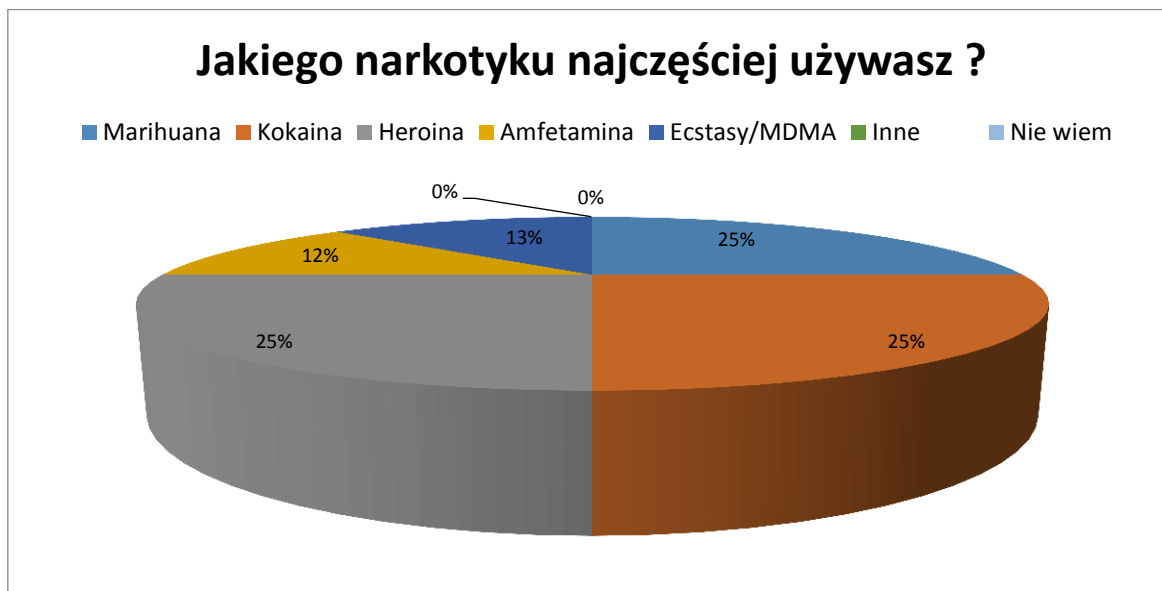
Wyk. 6.E.6. Jak często zażywasz narkotyki?

Kontakty uczniów z narkotykami najczęściej miały charakter epizodyczny, natomiast niepokoić musi fakt, że 50% uczniów podstawówki, 10% gimnazjalistów oraz 8% uczniów szkół średnich, którzy zażywają narkotyki, robi to codziennie. Większość respondentów nie zażywa obecnie narkotyków, ale 50% uczniów szkół podstawowych uważa, że bierze je od 3 lat, a 25% od 2 lat. Największy odsetek gimnazjalistów deklaruje, że zażywa narkotyki mniej niż pół roku, a 17% z nich bierze je dłużej niż rok. 14% uczniów szkół średnich deklaruje, że zażywa narkotyki dłużej niż trzy lata.

Wyk. 6.E.7. Jak długo zażywasz narkotyki?

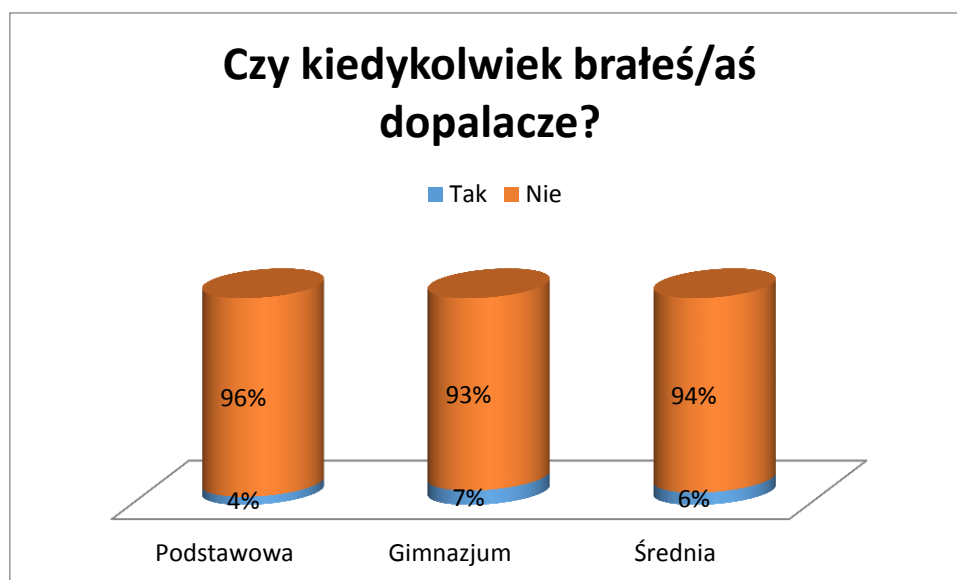
Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnej obserwujemy deklaracje zażywania większej części rodzajów narkotyków, które pojawiły się w kwestionariuszu badania. Najbardziej popularnym narkotykiem, podobnie jak w latach poprzednich, jest marihuana. Do jej palenia przyznaje się 25% uczniów szkół podstawowych, 56% gimnazjalistów oraz 61% uczniów starszych.

Wyk. 6.E.8. Jakiego narkotyku najczęściej używasz?

F. Problem dopalaczy z perspektywy dzieci i młodzieży

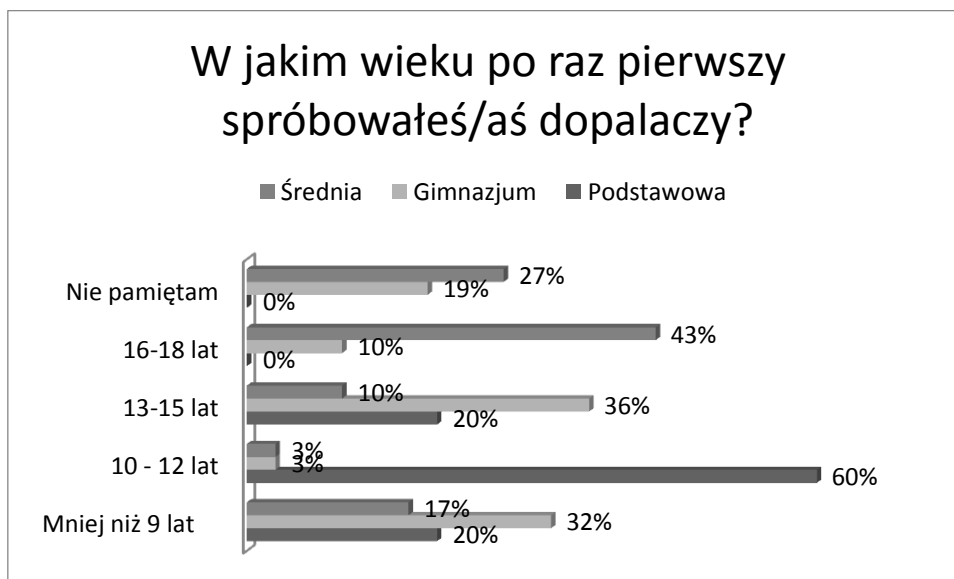
Ostatnią z używek, o którą zapytaliśmy młodych ludzi były dopalacze. Dopalacze to substancje psychoaktywne o różnorodnym składzie, kształcie oraz formie. Mogą przyjmować postać kadełek, suszu, skrętów, fajek, tabletek (tzw. party pills), proszków w torebkach, znaczków do lizania czy mieszanek aromatycznych. Zażywanie dopalaczy może być fatalne w skutkach. Bardzo często po spożyciu tych środków dochodzi do trwałego uszczerbku na zdrowiu lub zgonu. „Moda” na dopalacze pojawiła się w Polsce na początku XXI wieku. Pomimo zdecydowanej walki Państwa z plagą tych bardzo groźnych substancji, jest ona w dalszym ciągu łatwo dostępna z różnych źródeł- najczęściej z Internetu.

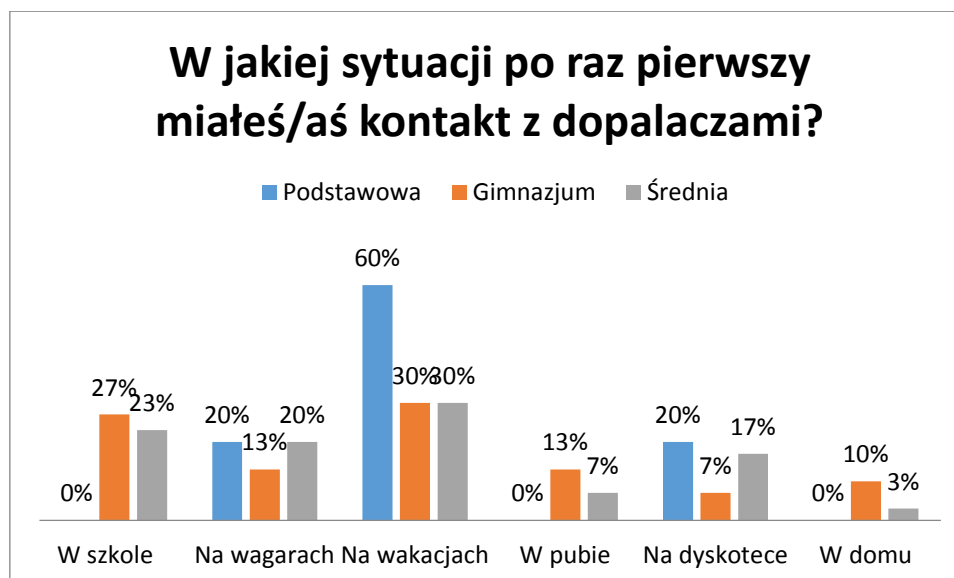
Wyk. 6.F.1. Czy kiedykolwiek brałeś/-aś dopalacze?

Uczniowie potwierdzają, że dopalacze nie są produktem w 100% zlikwidowanym z polskiego rynku. Co gorsze dzieci mają do nich dostęp. 4% uczniów szkół podstawowych, 7% gimnazjalistów oraz 6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznało się do spróbowania dopalaczy.

Pomimo tego, że odsetek uczniów sięgających po dopalacze nie jest wysoki, niepokojący jest fakt dostępności tych substancji. Uczniowie, którzy przyznali się do brania dopalaczy, wypełniali dalszą część ankiety, w której pytaliśmy o szczegóły dotyczące „spotkania” z dopalaczami. Zapytaliśmy o wiek, w którym uczniowie pierwszy raz brali dopalacze. W szkole podstawowej 20% brało już dopalacze w wieku 9 lat, 60% w wieku 10-12 lat. W klasach gimnazjalnych 36% uczniów po raz pierwszy spróbowało w wieku 13-15 lat. W klasach ponadgimnazjalnych najwięcej uczniów spróbowało dopalaczy w wieku 16- 18 lat.

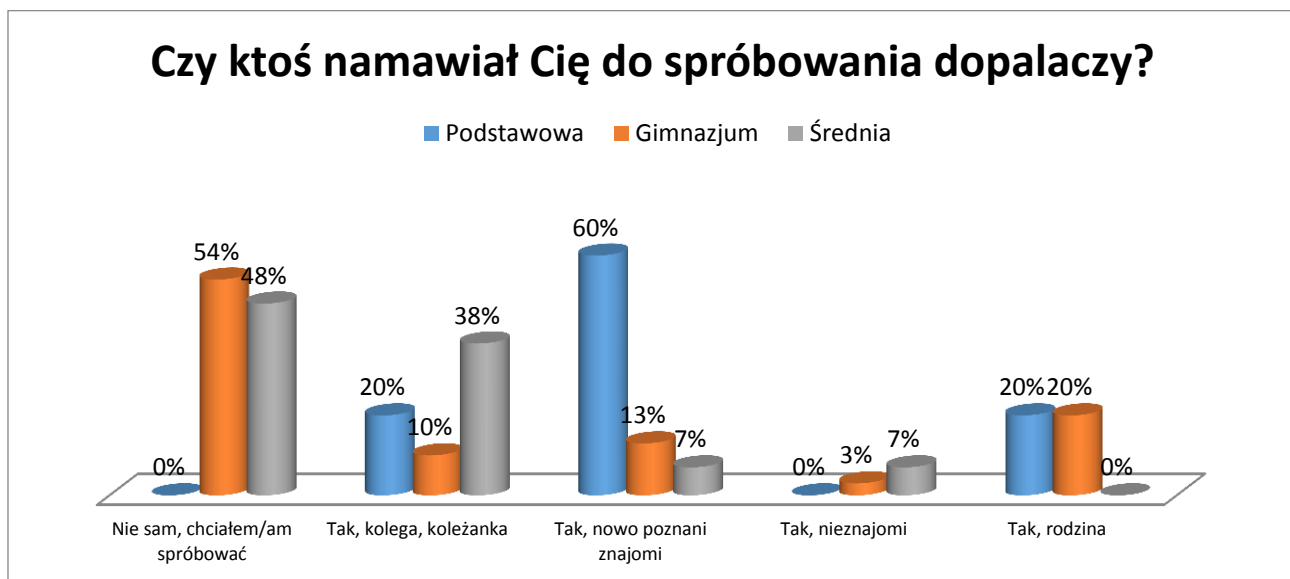
Wyk. 6.F.2. W jakim wieku po raz pierwszy spróbowałeś/-aś dopalaczy?

Wyk. 6.F.3. W jakiej sytuacji po raz pierwszy miałeś/-aś kontakt z dopalaczami?

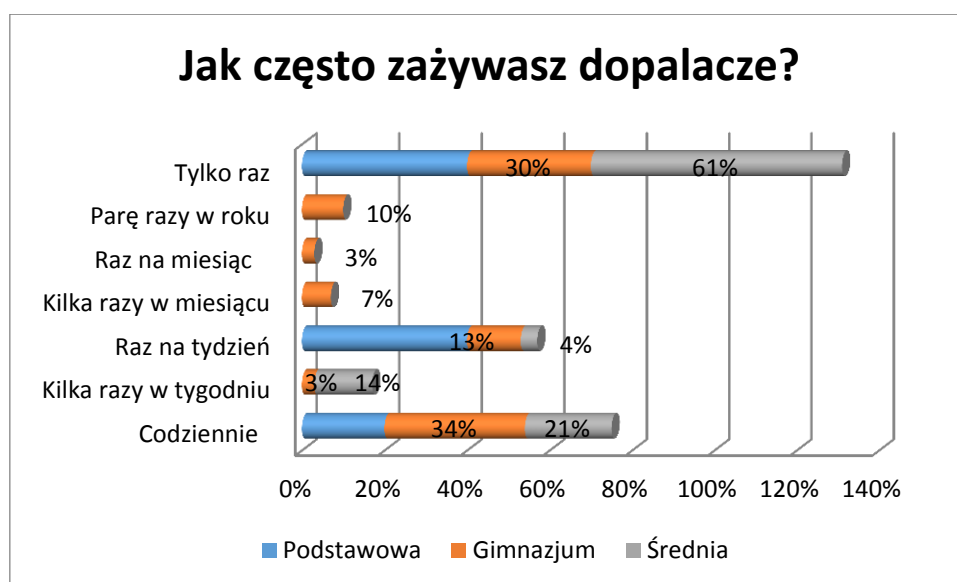
Ankietowani mieli kontakt z dopalaczami w różnych miejscach. Sztandarowo na wakacjach pojawia się większy odsetek zachowań zakazanych.

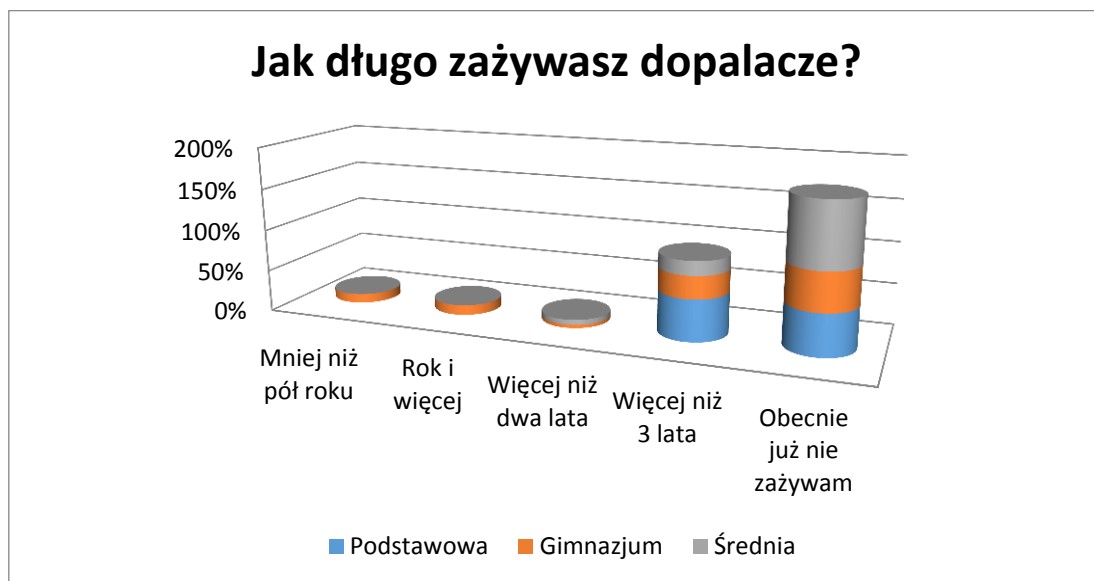
Wyk. 6.F.4. Czy ktoś namawiał cię do spróbowania dopalaczy?

Większość badanych, którzy mają doświadczenie z dopalaczami, chciała spróbować przez ciekawość i raczej było to incydentalne. Inne odpowiedzi zaznaczyli uczniowie szkół podstawowych. 60% z nich namówionych do spróbowania było przez nowo poznanych znajomych, 20% przez kolegów, a 20% przez rodzinę. Duży odsetek gimnazjalistów (38%) deklaruje, że osobami namawiającymi byli ich znajomi.

Wyk. 6.F.5. Jak często zażywasz dopalacze?

Większość uczniów zażyła dopalacze tylko raz. Niestety aż 20% uczniów podstawówek, 34% gimnazjalistów oraz 21% uczniów szkół średnich zażywa te niebezpieczne substancje codziennie.

Wyk. 6.F.6. Jak długo zażywasz dopalacze?

Większość ankietowej młodzieży nie zażywa obecnie dopalaczy, ale aż 50% uczniów podstawówki, 27% gimnazjalistów oraz 17% uczniów szkół średnich przyznaje, że zażywa dopalacze dłużej niż 3 lata.

G. Problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży

Kolejnym problemem społecznym, który znalazł się w badaniu diagnozującym była kwestia przemocy szkolnej oraz domowej. Proces przemocy domowej i proces przemocy rówieśniczej to jest to samo zjawisko, ten sam proces z identycznymi mechanizmami wewnętrznymi i o podobnym przebiegu, chociaż nieco inne zachowania uczestników tego procesu będziemy obserwować w szkole, a inne w domu.

Przemoc to złożony i skomplikowany proces interakcji psychologicznych pomiędzy osobami, których funkcjonowanie bardziej określa nabyty w tym procesie zespół zachowań (tzw. role) niż ich indywidualne cechy. Proces ten, z natury długotrwały, jest czymś, czego w bezpośredniej obserwacji nie zauważamy. Obserwując jednak zachowania osób w nim uczestniczących i odnosząc te zachowania i powtarzające się wydarzenia do wiedzy o tym zjawisku, możemy stwierdzić, czy pojawiają się jego charakterystyczne cechy.

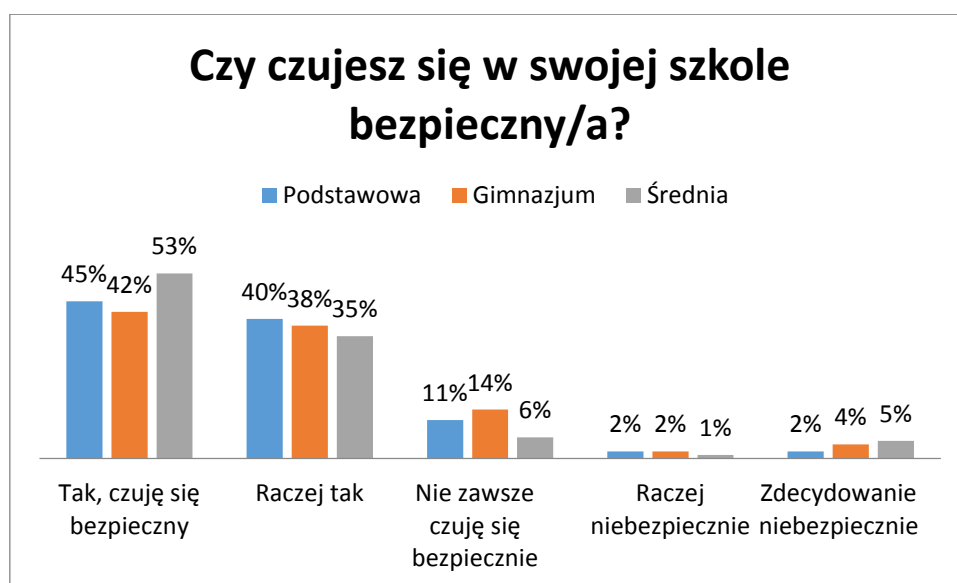
Warunki sprzyjające powstawaniu procesu przemocy:

- ✓ Pewna ilość osób przebywa ze sobą przez dłuższy czas i jest niejako „skazana na siebie” oraz wtedy, gdy występuje wyodrębnienie tej grupy z szerszego otoczenia społecznego.

- ✓ Występują dysproporcje pomiędzy osobami lub grupami. Pod jednym dachem przebywają, więc osoby i grupy silniejsze, bardziej „wpływowe”, i słabsze, nieskore do agresji albo przestrzegające norm zachowania wykluczających agresję wobec innych osób.
- ✓ W relacjach pomiędzy jednostkami i grupami pojawia się dużo zachowań agresywnych fizycznych lub werbalnych.
- ✓ Normy w grupie są „złe”, czyli wtedy, kiedy rzeczywiste normy grupowe dopuszczają i uznają za „normalne” „używanie siły fizycznej i innych rodzajów przewagi wobec osób słabszych fizycznej/lub mniej zaradnych psychicznie.

Zarówno rodzina, jak i klasa czy szkoła z natury rzeczy spełniają część tych warunków.

Pierwsze pytanie w ankiecie dotyczyło samopoczucia uczniów na terenie szkoły, do której uczęszczają. Jak widać na poniższym wykresie, uczniowie czują się w szkole bezpiecznie lub raczej bezpiecznie. Jest jednak stosunkowo sporo osób, które w szkole nie zawsze czują się bezpiecznie, z czego spory odsetek czuje się niebezpiecznie. Jest to w sumie 15% uczniów szkoły podstawowej, 20% gimnazjalistów oraz 12% uczniów szkół średnich.

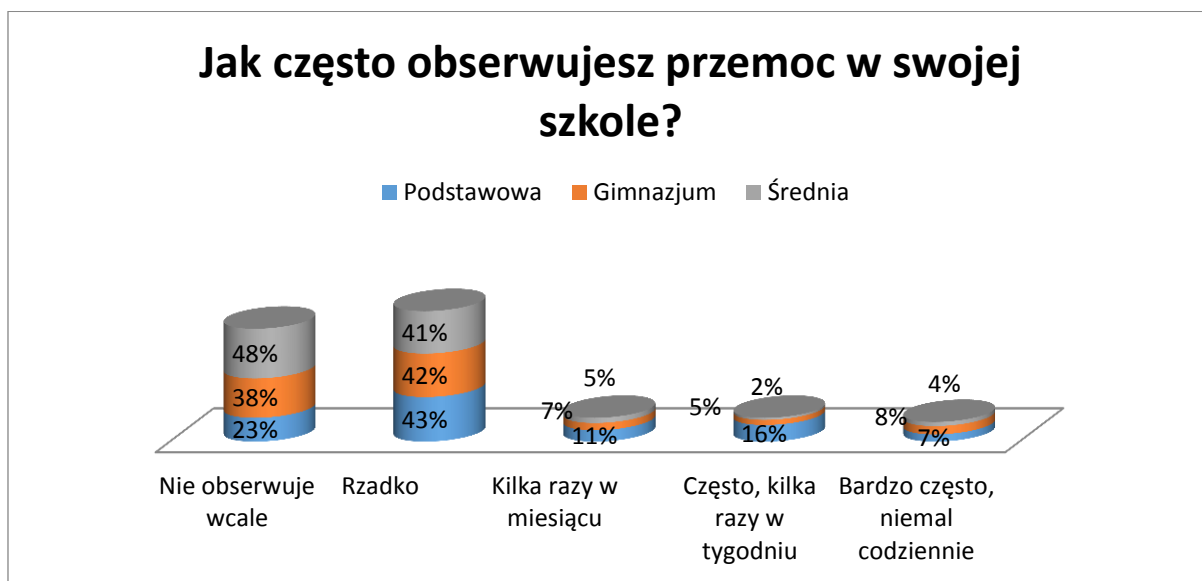
Wyk. 6.G.1. Czy czujesz się w swojej szkole bezpieczny/-a?

Takie wyniki świadczą o tym, że istnieje w szkołach grupa uczniów prześladowanych, wyśmiewanych i szykanowanych przez innych uczniów. Relatywnie do innych wyników w Polsce odsetek ten jest dosyć niski.

Nauczyciele powinni zwrócić szczególną uwagę na relacje, jakie panują między uczniami w klasach oraz przyglądać się zachowaniu uczniów na przerwach. Dzieci prześladowane bardzo często wstydzą się tego, że są obiektem kpin i nie proszą nikogo o pomoc w rozwiązaniu tego problemu. Tłumią

w sobie emocje i starają się same poradzić sobie z zaistniałą sytuacją. Tacy uczniowie często odczuwają strach przed pójściem do szkoły i czują się w niej niekomfortowo. Ich zachowanie w szkole różni się od zachowania innych uczniów, dlatego nauczyciele powinni otoczyć takie dzieci szczególną troską i uwagą, aby pomóc im załagodzić sytuację. Dodatkowo należy też rozmawiać z dziećmi i młodzieżą szkolną, by uczulić ich na odmienność innych ludzi i nauczyć bycia tolerancyjnym.

Zapytaliśmy także czy uczniowie obserwują przemoc w swojej szkole.

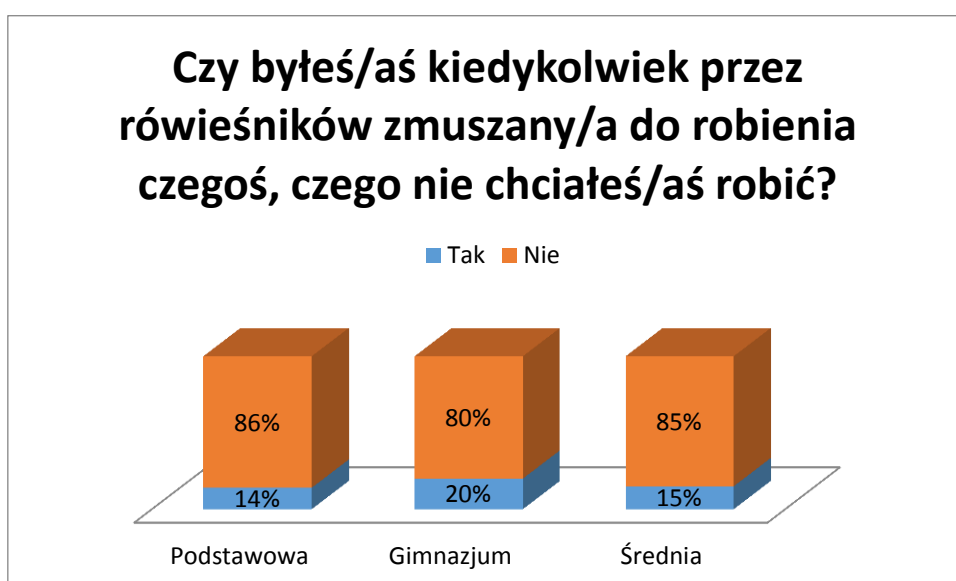
Wyk. 6.G.2. Jak często obserwujesz przemoc w swojej szkole?

66% uczniów szkół podstawowych, 80% gimnazjalistów i 89% uczniów szkół średnich zadeklarowało, że jest to zjawisko sporadyczne lub w ogóle nie występuje. Jednak są uczniowie, zwłaszcza w szkołach podstawowych, którzy co najmniej raz w tygodniu są świadkami agresji rówieśniczej. Szczegółowe dane zostały opisane na wykresie powyżej.

Wyk. 6.G.3. Czy zostałeś/-aś kiedykolwiek pobity/-a w szkole?

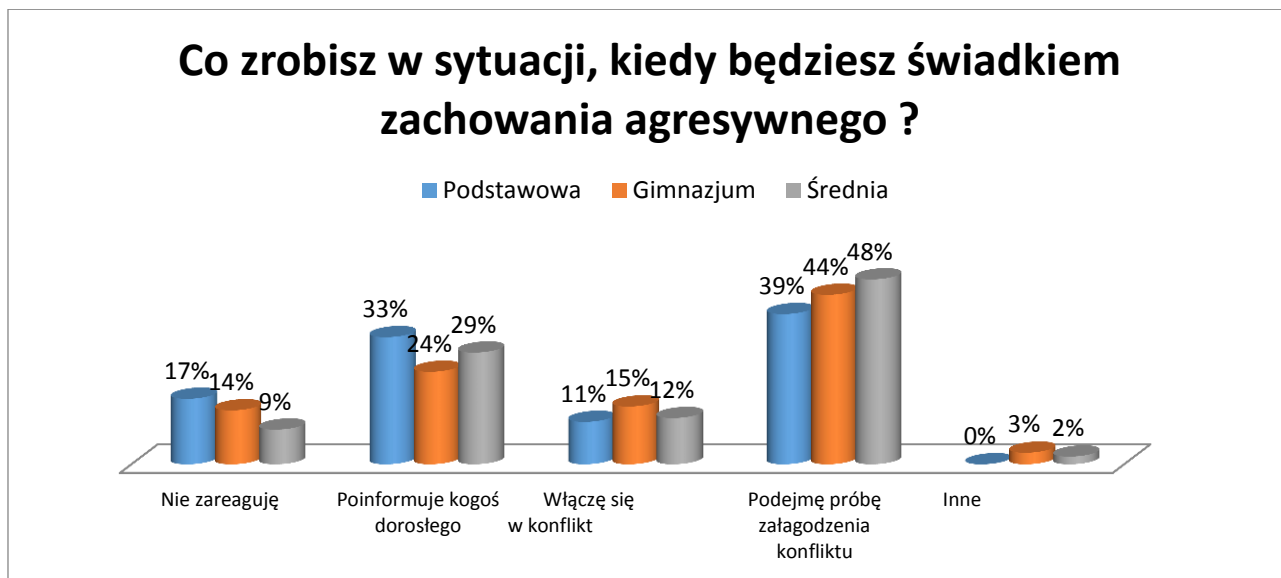
Kolejne pytanie dotyczyło doświadczeń własnych związanych z aktem agresji i przemocy. Mimo braku poczucia bezpieczeństwa, stricte pobicia doświadczyła niewielka grupa dzieci. 5% dzieci z podstawówek, 13% z gimnazjów i 10% starszych.

Wyk. 6.G.4. Czy byłeś/-aś kiedykolwiek przez rówieśników zmuszany/-a do robienia czegoś, czego nie chciałeś/-aś robić?

Nieco większy odsetek dzieci i młodzieży był zmuszany przez rówieśników do robienia czegoś wbrew swojej woli.

Zapytaliśmy także o to, jak zachowaliby się uczniowie, gdyby zostali świadkami zachowania agresywnego, kiedy komuś dzieje się krzywda. Pozytywnym zjawiskiem, jest zaufanie dzieci do osób dorosłych, ponieważ w szkołach podstawowych 33% uczniów zwróciłoby się właśnie do kogoś dorosłego, np. nauczyciela, rodziców, policji etc.

Wyk. 6.G.5. Co zrobisz w sytuacji, kiedy będziesz świadkiem zachowania agresywnego?

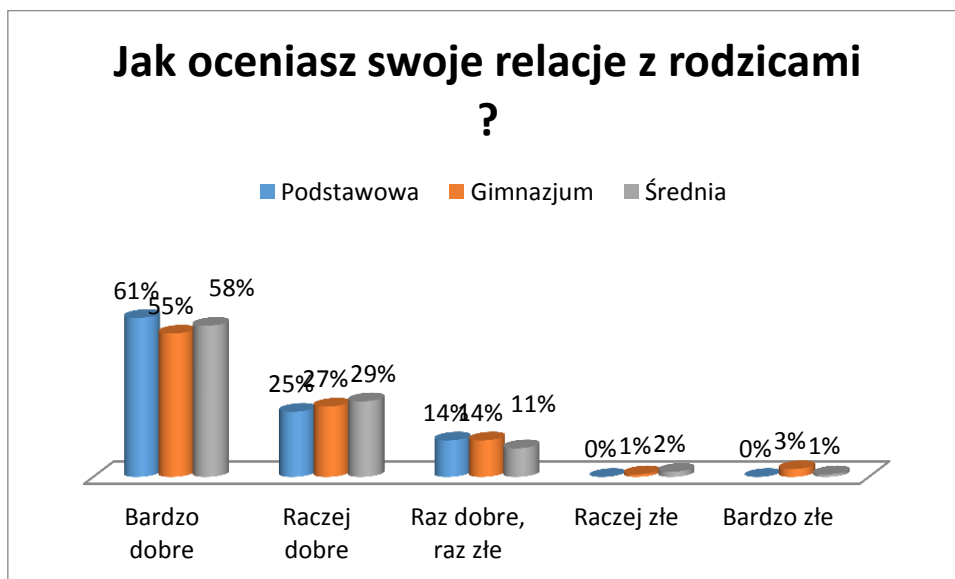
W szkołach średnich 29% uczniów zwróciłoby się do osoby dorosłej w przypadku zdarzenia związanego z agresją. Wiąże się to na pewno z wiekiem respondentów oraz odwagą i umiejętnością podjęcia prób załagodzenia konfliktów na własną rękę. W ten sposób zachowałoby się 48% ankietowanych ze szkół średnich. Następnie w klasach gimnazjalnych próby załagodzenia konfliktu samodzielnie podjęłyby się 44% ankietowanych, a w szkołach podstawowych 39%. Jest także pewna część uczniów, szczególnie liczna w szkole ponadgimnazjalnej, która z chęcią włączyłaby się w konflikt, (11% szkoły podstawowe, 15% z gimnazjum oraz 12% ze szkół średnich), a także część uczniów, która zachowałaby bierną i obojętną postawę wobec sytuacji, w której komuś dzieje się krzywda.

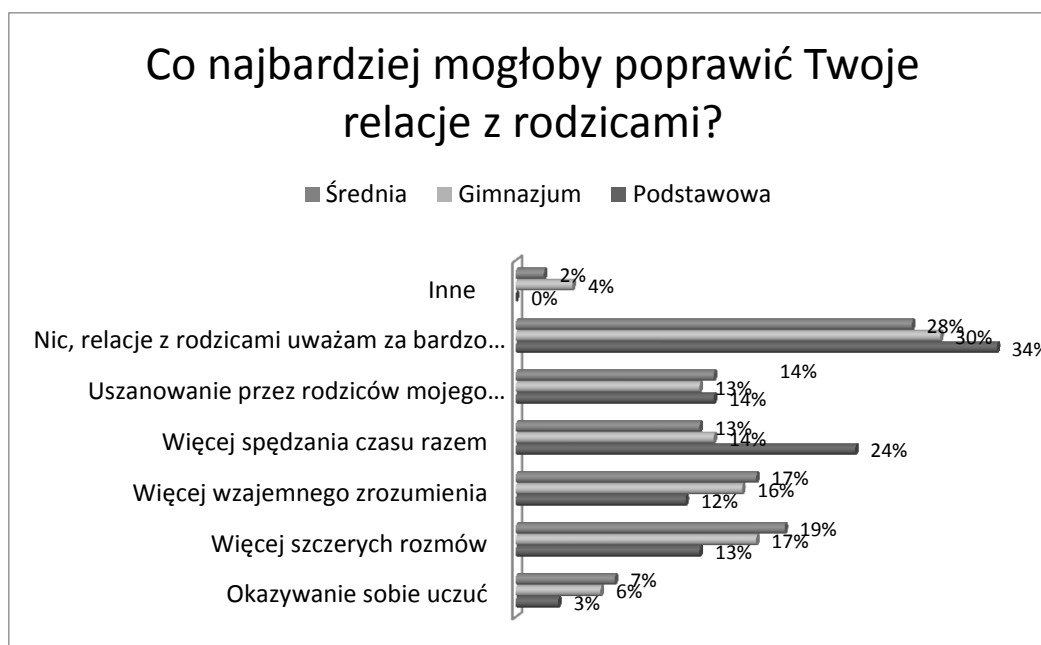
Wyk. 6.G.6. Do kogo byś się zwrócił/-a, gdybyś padł/-a ofiarą przemocy?

Poprzednie pytanie dotyczyło zachowania uczniów, w przypadku, kiedy drugiej osobie dzieje się krzywda. Następnie zapytaliśmy o zachowanie, kiedy uczeń sam zostanie ofiarą przemocy. Większość ankietowanych zwróciłaby się w takiej sytuacji do swoich rodziców (42% - szkół podstawowych, 39% gimnazjów oraz 37% średnich). Następna część uczniów zwróciłaby się do kolegi lub koleżanki (17% szkół podstawowych, 23% gimnazjów oraz 29% średnich). Kolejno uczniowie zwróciliby się do nauczycieli i pedagogów szkolnych (20% szkół podstawowych, 12% gimnazjum oraz 12% średnich). Jest także pewna grupa uczniów, dosyć liczna, która nie zgłosiłaby takiego incydentu nikomu. 5% uczniów szkoły podstawowej oraz 6% gimnazjum zgłosiłoby zaistniały incydent na Policję, podobnie jak 7% ankietowanych uczniów szkół średnich.

Zapytaliśmy uczniów również o ich relacje z rodzicami i o to, co mogłoby te relacje poprawić. Zdecydowana większość uczniów z każdej grupy wiekowej odpowiedziała, że relacje z rodzicami uważa za bardzo dobre bądź dobre. 14% uczniów podstawówek i gimnazjów oraz 11% uczniów szkół średnich uważa, że relacje z rodzicami są raz dobre, a raz złe. Najmłodszy uczniowie oczekują przede wszystkim poświęcania im więcej czasu przez rodziców (24%) i więcej szczerych rozmów (13%). 34% uczniów szkół podstawowych uważa, że ma bardzo dobre relacje z rodzicami. Najwięcej uczniów gimnazjum oczekuje więcej wzajemnego zrozumienia (16%) oraz więcej szczerych rozmów (17%).

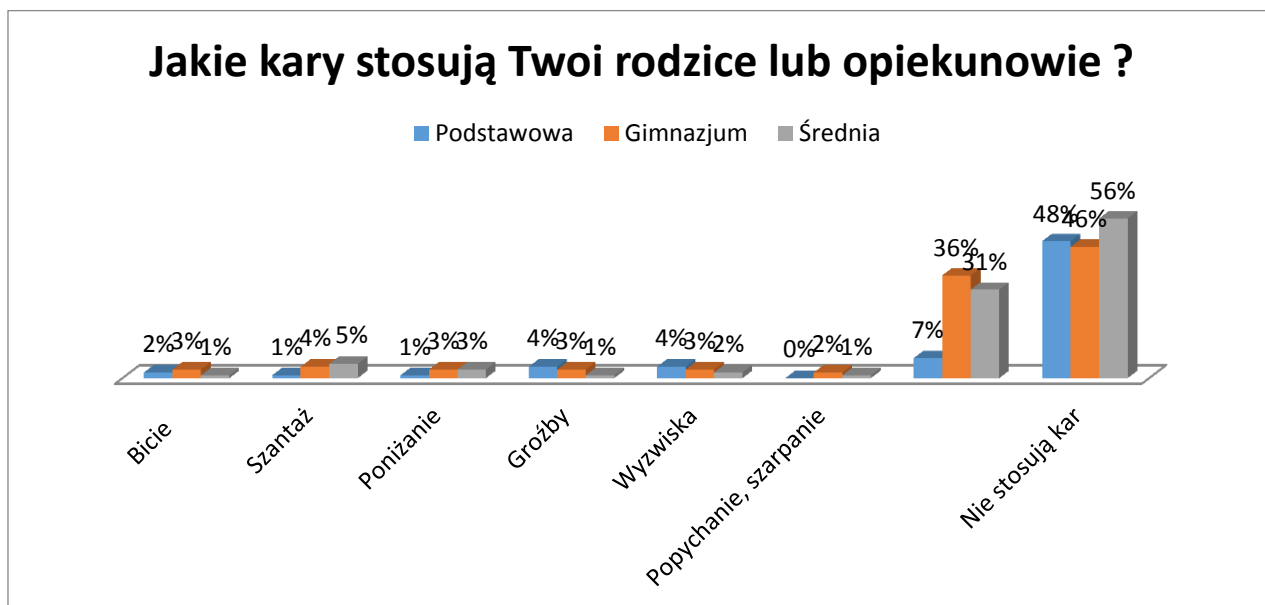
Wyk. 6.G.7. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?

Wyk. 6.G.8. Jak myślisz, co najbardziej mogłoby poprawić Twoje relacje z rodzicami?

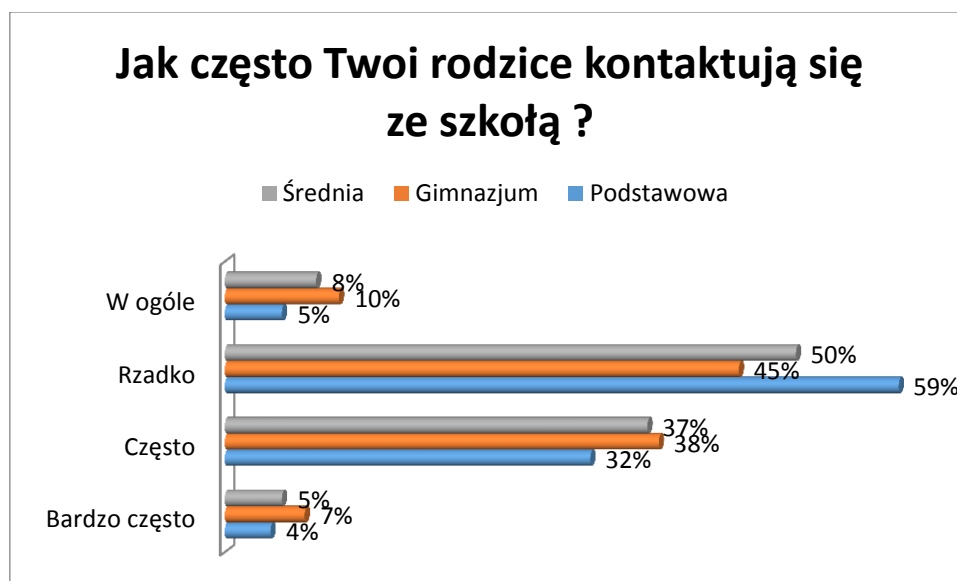
Dzieci odpowiadały na pytanie dotyczące kar najczęściej stosowanych przez rodziców. Zdecydowanie, w każdej grupie wiekowej dominują zakazy, ale jest też bardzo duży odsetek rodziców, którzy nie stosują żadnych kar.

Wyk. 6.G.9. Jakie kary stosują Twoi rodzice lub opiekunowie?

W porównaniu do 2014 odsetek dzieci, które deklarują stosowanie zakazów przez rodziców znacznie zmalał.

Wyk. 6.G.10. Jak często Twoi rodzice kontaktują się ze szkołą?

59% uczniów szkoły podstawowej, 45% gimnazjalistów oraz 50% uczniów szkół średnich są zdania, że ich rodzice rzadko kontaktują się ze szkołą. Innego zdania jest 32% uczniów podstawówek, 38% gimnazjalistów i 37% uczniów szkół średnich twierdzi, że ich rodzice często kontaktują się ze szkołą. W ogóle ze szkołą nie kontaktują się rodzice 5% uczniów podstawówek, 10% uczniów gimnazjum oraz 8% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej.

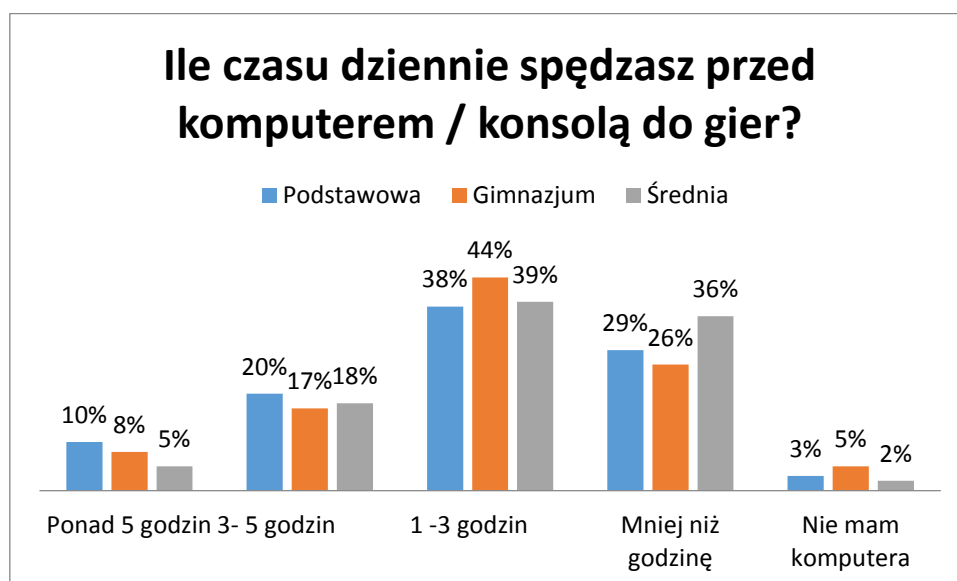
Konieczna i niezbędna jest ciągła praca nad powstawaniem i utrzymaniem właściwych i prawidłowych norm grupowych zarówno w klasach, jak i w całej szkolnej społeczności. Tego procesu nie da się ograniczyć do jednej czy dwóch godzin zajęć integracyjnych. O normy w klasie i w szkole trzeba dbać ciągle, każdego dnia, podobnie jak każdego dnia w szkole sprawdzamy obecność i pracę domowa naszych uczniów. Dzieci z rodzin dotkniętych przemocą bardzo potrzebują poczucia bezpieczeństwa oraz stworzenia im możliwości uczenia się zdrowych relacji z innymi osobami. Dbanie o normy i zasady w szkole, jako ciągły proces jest podstawowym działaniem profilaktycznym w problemach agresji i przemocy rówieśniczej.

H. Korzystanie z komputera i zagrożenie przemocą w Internecie

Kolejny blok pytań odnosił się do korzystania z komputera i zagrożeń z tym związanych.

Pierwsze pytanie dotyczyło konkretnie ilości czasu spędzanego przez uczniów przy komputerze w ciągu całego dnia. Około 40% respondentów przebywa przed komputerem średnio od 1-3 godzin dziennie (38% uczniów szkół podstawowych, 44% uczniów gimnazjum i 39% szkoły ponadgimnazjalnej). Od 3 – 5 godzin 18% badanych (20% szkół podstawowych, 17% gimnazjum, 18% ponadgimnazjalne). Mniej niż godzinę dziennie na komputer poświęca 29% ankietowanych uczniów szkół podstawowych, 26% gimnazjalistów oraz 36% uczniów szkoły średniej.

Jest także spora grupa uczniów, którzy spędzają przed monitorem ponad 5 godzin. W przypadku gimnazjum i szkoły średniej jest to odpowiednio 8% i 5%, a w szkołach podstawowych 10%.

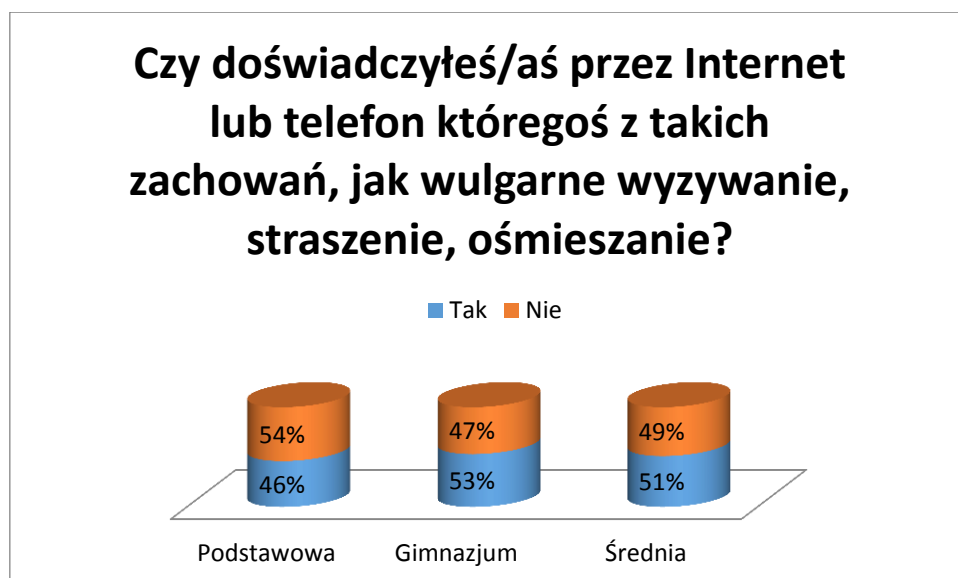
Wyk. 6.H.1. Czas przy komputerze

Sprawdzono również czy ankietowani „zapominają się” podczas pracy na komputerze. Zapytaliśmy uczniów czy zdarzyło im się spędzić więcej czasu niż pierwotnie planowali przy komputerze.

Wyk. 6.H.2. Czy zdarzyło Ci się spędzić przy komputerze więcej czasu niż pierwotnie planowałeś/-aś?

Jedna czwarta uczniów podstawówki oraz trzy czwarte uczniów gimnazjum oraz 80% uczniów szkół średnich przyznaje, że takie sytuacje miały miejsce.

Wyk. 6.H.3. Czy doświadczyłeś/-aś przez Internet lub telefon któregoś z takich zachowań, jak wulgarne wyzywanie, straszenie, ośmieszanie?

Niestety, coraz większy odsetek ankietowanych bezpośrednio stykał się z przemocą w Internecie. 46% uczniów szkół podstawowych, 53% gimnazjalistów i aż 51% młodzieży ze szkół średnich. W roku 2014 było to kolejno 9%, 4% i 18%.

Jak widać cyberprzemoc coraz częściej dotyka mieszkańców Łomży.

I. Podsumowanie i wnioski

Podsumowanie wniosków z badania diagnozującego problemy społeczne na terenie Miasta Łomża zostało podzielone na części odpowiadające poszczególnym problemom społecznym.

Problem alkoholowy

- ✓ Większą wiedzę na temat alkoholu posiadają młodsze dzieci. 69% uczniów szkół podstawowych, 66% uczniów gimnazjów i 62% uczniów szkół ponadgimnazjalnych poprawnie określiło prawdziwość zdania „alkohol w piwie jest inny i mniej groźny niż w wódce”.
- ✓ 31% uczniów podstawówek, 37% gimnazjów i 36% szkół ponadgimnazjalnych uważa, że alkoholik to osoba, która pije codziennie. 64% uczniów podstawówek, 56% gimnazjów i 62% szkół ponadgimnazjalnych alkoholika postrzega, jako osobę, która gdy zacznie pić, nie potrafi przerwać w dowolnym momencie. Po kilka procent dzieci i młodzieży, myśli, że alkoholik musi być brudny i zaniedbany.
- ✓ W szkole podstawowej 70% dzieci kojarzy pijących kolegów, a 30% uczniów twierdzi, że nie zna takich osób. W gimnazjum zaledwie 11% zaznaczyło Nikt. 17% zauważa pojedyncze przypadki, ale już 20% twierdzi, że około połowa ich znajomych pije. 34% twierdzi, że większość kolegów spożywa alkohol. W szkole ponadgimnazjalnej 66% ankietowanych deklaruje, że większość kolegów pije alkohol.
- ✓ 20% badanych uczniów szkół podstawowych przyznało, że piło napoje alkoholowe. W przypadku gimnazjalistów jest to 66% badanych, zaś w przypadku uczniów szkoły ponadgimnazjalnej wynosi 84%. Dane pokazują, że na problem alkoholowy narażeni są przede wszystkim uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.
- ✓ 19% uczniów podstawówki, 15% gimnazjalistów oraz 33% młodzieży ze szkół ponadgimnazjalnych i gimnazjów pije kilka razy w miesiącu.
- ✓ 19% uczniów szkół podstawowych, 24% młodzieży gimnazjalnej i 25% ponadgimnazjalnej przynajmniej raz się upiła.

- ✓ Ankietowani odpowiadali też na pytanie możliwości zakupu alkoholu. 18% gimnazjalistów i 26% uczniów szkół średnich ponad 20 razy dokonała zakupu.
- ✓ W ankiecie skierowanej do uczniów postanowiono zapytać o reakcje rodziców, na powrót dziecka do domu pod wpływem alkoholu. Zdecydowana większość badanych wskazała, że taka sytuacja nie miała miejsca. 60% w przypadku uczniów szkoły podstawowej, 62% gimnazjalnej i 54% młodzieży szkół średnich. Niebezpieczny wydaje się odsetek ankietowanych, których rodzice nie zorientowali się oraz nie zareagowali.

Problem nikotynowy

- ✓ Po papierosy sięgało 17% uczniów szkoły podstawowej. W gimnazjum odsetek ten zwiększa się znacznie, i wynosi 46%, natomiast wśród młodzieży ze szkół średnich wynosi aż 59%. Z powyższych odpowiedzi wynika, że uczniowie już w szkole podstawowej palą papierosy. Podobnie jak w przypadku alkoholu, liczba uczniów sięgających po tę używkę zwiększa się znacząco w momencie przejścia ze szkoły podstawowej do gimnazjum.
- ✓ Dzieci i młodzież swój pierwszy kontakt z papierosami mieli w dużej części podczas wakacji i w szkole, a także w domu.
- ✓ Zapytaliśmy respondentów, czy ktoś namawiał ich do spróbowania papierosów. Większość uczniów deklaruje, że była to ich własna wola. Tak odpowiedziało 62% uczniów gimnazjum oraz 68% najstarszych ankietowanych. Przez kolegów i koleżanki najczęściej namawiani byli uczniowie gimnazjum (30%) i szkół ponadgimnazjalnych (27%). Dzieci oraz młodzież deklarowali również, że palili papierosy z nowo poznanymi znajomymi, oraz zupełnie nieznanymi osobami. Namawianie do palenia papierosów przez nieznanymi jest niepokojącym zjawiskiem.
- ✓ Połowa uczniów podstawówek, 43% gimnazjalistów i 55% uczniów szkół ponadgimnazjalnych potwierdza, że palenie jest modne wśród ich kolegów i koleżanek.
- ✓ 48% uczniów szkoły podstawowej deklaratywnie nie pali papierosów w trybie ciągłym, ale aż 29% deklaruje, że pali dłużej niż trzy lata. W gimnazjum mniej niż pół roku pali 9% uczniów, do „pół roku i więcej” przyznało się 9% ankietowanych, a 14% palących gimnazjalistów pali więcej niż trzy lata. 15% uczniów szkół średnich pali więcej niż rok, a do palenia dłużej niż trzy lata przyznaje się 12% najstarszej młodzieży.
- ✓ Obecnie nie pali 45% uczniów podstawówek, 61% gimnazjalistów i 51% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy palili kiedykolwiek. Kilka papierosów dziennie, co można traktować już uzależnieniowo, pali 9% uczniów podstawówek, 9% gimnazjalistów i 15% uczniów najstarszych.

Problem narkotykowy i dopalaczy

- ✓ Problem związany z narkotykami w Łomży rozpoczyna się w gimnazjach i wzrasta wraz z wiekiem uczniów. 17% gimnazjalistów oraz 23% uczniów szkół średnich, którzy przystąpili do badania, przyznało się do brania narkotyków.
- ✓ Większość uczniów stwierdziła, że nie spotkało osoby rozprowadzającej narkotyki (66%). Pierwszy kontakt z narkotykami miał miejsce na wakacjach. Tę odpowiedź zaznaczyło 50% uczniów szkół podstawowych, 37% gimnazjalistów i 48% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Popularnymi miejscami, wskazywanymi przez gimnazjalistów i starszą młodzież, w których zażywali po raz pierwszy narkotyki była szkoła, a także dom.
- ✓ Zapytaliśmy także o to, czy ktoś namawiał uczniów do spróbowania narkotyków. Połowa uczniów szkół podstawowych, stwierdziło, że było namawianych przez znajomych, a także tych nowo poznanych znajomych, jak również przez rodzinę. Gimnazjaliści i młodzież szkół średnich w większości nie była namawiana przez nikogo, spróbowali narkotyków z własnej woli.
- ✓ Kontakty uczniów z narkotykami najczęściej miały charakter epizodyczny, natomiast niepokoić musi fakt, że połowa uczniów podstawówek, 10% gimnazjalistów, 8% uczniów szkół średnich, którzy zażywają narkotyki, robi to codziennie, a 14% uczniów szkół ponadgimnazjalnych i 12% uczniów gimnazjum ma z nimi kontakt od trzech lat.
- ✓ Najbardziej popularnym narkotykiem, podobnie jak w latach poprzednich, jest marihuana. Do jej palenia przyznaje się 25% uczniów podstawówek, 56% gimnazjalistów i 31% uczniów starszych.
- ✓ Uczniowie potwierdzają, że dopalacze nie są produktem w 100% zlikwidowanym z polskiego rynku. Co gorsze dzieci mają do nich dostęp. 4% uczniów najmłodszych, 7% gimnazjalistów oraz 6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznało się do spróbowania dopalaczy.
- ✓ Zapytaliśmy o wiek, w którym uczniowie pierwszy raz brali dopalacze. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych mieli najczęściej 15- 18 lat, gdy próbowali dopalaczy.
- ✓ Ankietowani mieli kontakt z dopalaczami w różnych miejscach. Standardowo w okresie wakacyjnym szanse takich spotkań są zwiększone. Drugim miejscem, w którym uczniowie mieli kontakt z tymi substancjami była szkoła. Większość badanych, którzy mają doświadczenie z dopalaczami, chciała spróbować przez ciekawość i raczej było to incydentalne.

Zjawisko przemocy

- ✓ Uczniowie czują się w szkole raczej bezpiecznie. Jest jednak stosunkowo sporo osób, które w szkole nie zawsze czują się bezpiecznie, z czego spory odsetek czuje się niebezpiecznie. Jest to w sumie 2% uczniów szkoły podstawowej, 4% gimnazjalistów oraz 5% uczniów szkół średnich.
- ✓ 43% uczniów szkół podstawowych, 42% gimnazjalistów oraz 41% uczniów szkół średnich zadeklarowała, że przemoc/agresja to zjawisko sporadyczne, lecz są uczniowie, którzy co najmniej raz w tygodniu są świadkami agresji rówieśniczej. Mimo braku poczucia bezpieczeństwa, stricte pobicia doświadczyła niewielka grupa dzieci. 5% z podstawówek, 13% z gimnazjów i 10% starszych.
- ✓ Pozytywnym zjawiskiem, jest zaufanie dzieci do osób dorosłych, ponieważ w szkołach podstawowych 33% uczniów zwróciłoby się właśnie do kogoś dorosłego, np. nauczyciela, rodziców, policji etc. w sytuacji związanej z przemocą. W klasach gimnazjalnych także część ankietowanych zwróciłaby się do osób dorosłych, lecz jest to już 21% ankietowanych. W szkołach średnich 29% uczniów zwróciłoby się do osoby dorosłej. Wiąże się to na pewno z wiekiem respondentów oraz odwagą i umiejętnością podjęcia prób załagodzenia konfliktów na własną rękę. W ten sposób zachowałoby się 48% ankietowanych. Następnie w klasach gimnazjalnych próby załagodzenia konfliktu samodzielnie podjęłoby się 44% ankietowanych, a w szkołach podstawowych 39%. Jest także pewna część uczniów, szczególnie liczna w szkole ponadgimnazjalnej, która z chęcią włączyłaby się w konflikt, (11% szkół podstawowych, 15% szkół gimnazjalnych oraz 12% średnich), a także część uczniów, która zachowałaby bierną i obojętną postawę wobec sytuacji, w której komuś dzieje się krzywda.
- ✓ Większość ankietowanych w sytuacji, kiedy uczeń sam byłby ofiarą przemocy, zwróciłaby się do swoich rodziców (42% - szkół podstawowych, 39% szkół gimnazjalnych oraz 37% średnich). Kolejno uczniowie zwróciliby się do nauczycieli i pedagogów szkolnych (20% szkół podstawowych, 12% szkół gimnazjalnych oraz 12% średnich). Następna część uczniów zwróciłaby się do kolegi lub koleżanki (17% szkół podstawowych, 23% szkół gimnazjalnych oraz 29% średnich). Jest także pewna grupa uczniów, która nie zgłosiłaby takiego incydentu nikomu. 5% uczniów szkoły podstawowej oraz 6% gimnazjum zgłosiłoby zaistniały incydent na Policję, podobnie jak 7% ankietowanych uczniów szkół średnich.
- ✓ Najmłodszy uczniowie oczekują przede wszystkim poświęcania im więcej czasu przez rodziców (24%) i uszanowania przez rodziców ich temperamentu (14%). 34% uczniów szkół podstawowych uważa, że ma bardzo dobre relacje z rodzicami. Uczniowie gimnazjum oczekuje więcej szczerych rozmów (17%) oraz więcej wzajemnego zrozumienia (16%).

- ✓ Dzieci odpowiadały na pytanie dotyczące kar najczęściej stosowanych przez rodziców. Zdecydowanie, w każdej grupie wiekowej dominują zakazy, ale jest też bardzo duży odsetek rodziców, którzy nie stosują żadnych kar.
- ✓ Uczniowie szkoły podstawowej są zdania, że ich rodzice rzadko kontaktują się ze szkołą (59%). W gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej blisko połowa uczniów uważa, że rodzice kontaktują się ze szkołą rzadko. W ogóle ze szkołą nie kontaktują się rodzice 5% uczniów SP, 10% uczniów gimnazjum oraz 8% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej

Korzystanie z komputera i zagrożenie cyberprzemocą

- ✓ Około 36% respondentów przebywa przed komputerem średnio od 1-3 godzin dziennie (38% uczniów szkół podstawowych, 44% uczniów gimnazjum i 39% szkoły ponadgimnazjalnej). Od 3 – 5 godzin 18% badanych (20% szkół podstawowych, 17% gimnazjum, 18% ponadgimnazjalne). Mniej niż godzinę dziennie na komputer poświęca 29% ankietowanych uczniów szkół podstawowych, 26% gimnazjalistów oraz 36% uczniów szkoły średniej. Jest także spora grupa uczniów, którzy spędzają przed monitorem ponad 5 godzin (8% respondentów). W przypadku gimnazjum i szkoły średniej jest to odpowiednio 8% i 5%, a w szkołach podstawowych 10%. $\frac{3}{4}$ uczniów gimnazjum i szkół średnich przyznaje, że zdarzyło im się spędzić więcej czasu niż pierwotnie planowali przy komputerze.
- ✓ Niestety, duży odsetek ankietowanych bezpośrednio stykał się z przemocą w Internecie. 46% uczniów szkół podstawowych, 53% gimnazjalistów i 51% młodzieży ze szkół średnich. Jak widać cyberprzemoc coraz częściej dotyka mieszkańców Łomży i warto zastanowić się nad profilaktyką tego problemu.

Uwagi ogólne

- ✓ Uczniowie preferują uprawianie sportu oraz spędzanie czasu ze swoimi przyjaciółmi, ale coraz więcej z nich zostaje w domu przed komputerem czy telewizorem. Dyskoteki i chodzenie do kina są formą najmniej popularną dla uczniów we wszystkich placówkach.
- ✓ Zbadano dostępność używek dla osób niepełnoletnich na terenie Łomży. Odsetek odpowiedzi wskazujących na łatwy dostęp wzrasta wraz z wiekiem. Wśród deklaracji, że alkohol jest zdobyć „łatwo” i „raczej łatwo” mamy najwięcej uczniów szkoły ponadgimnazjalnej (52%).

Jeśli chodzi o gimnazjalistów odsetek ten wynosi 44%. Wśród deklaracji, że papierosy jest zdobyć „łatwo” i „raczej łatwo” mamy najwięcej uczniów szkoły ponadgimnazjalnej (60%). Jeśli chodzi o gimnazjalistów odsetek ten wynosi 56%. Wśród deklaracji, że narkotyki jest zdobyć „łatwo” i „raczej łatwo” mamy podobnie najwięcej uczniów szkoły gimnazjalnej (21%). Jeśli chodzi o uczniów starszych odsetek ten wynosi 17%.

- ✓ Dzieci i młodzież w zdecydowanej większości uczestniczyły w zajęciach z profilaktyki, i postrzegają je jako ciekawe, ale bardzo duży odsetek nie wyraża chęci wzięcia udziału w tego typu zajęciach w przyszłości, tego zdania jest 43% uczniów szkół podstawowych, 48% gimnazjalistów oraz 39% uczniów szkół średnich.
- ✓ Na podstawie dokonanej diagnozy stwierdzić można, że na terenie miasta w najbliższym czasie wskazane będzie podjęcie następujących działań:
  - Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie zdrowotnych i psychologicznych konsekwencji nadużywania alkoholu oraz wyrobów tytoniowych szczególnie w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych.
  - Podjęcie działań profilaktycznych kształtujących kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków.
  - Wdrożenie profilaktyki pierwszo- i drugorzędowej w zakresie przemocy rówieśniczej, a także nowych form przemocy za pośrednictwem urządzeń elektronicznych. Ze szczególnym naciskiem na szkoły podstawowe. Należy przy tym zwrócić uwagę na kwestie związane z ochroną przed cyberprzemocą.
  - Ze względu na łatwość nabycia używek warto rozważyć realizację szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych.

7. Punkty sprzedaży

A. Opis badanej próby

W badaniu przeprowadzonym w punktach sprzedaży wzięło udział 106 osób . Byli to sprzedawcy z terenu Miasta Łomża, w zróżnicowanym wieku oraz z wykształceniem średnim lub wyższym. Zebrane pytania, które znalazły się w ankiecie przeprowadzonej w punktach sprzedaży, miały na celu ukazanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych wobec tak ważnych zagadnień jak:

- sprzedaż alkoholu i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim;
- sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym;
- spożywanie alkoholu w miejscu jego sprzedaży;
- awantury i bójki wywołane przez osoby nietrzeźwe lub spożywające alkohol.

B. Wyniki badania

Pierwsze pytanie skierowane do sprzedawców dotyczyło zawartości alkoholu w takich napojach jak piwo, wino oraz wódka. Zapytaliśmy ankietowanych, czy ich zdaniem alkohol zawarty w piwie lub winie jest mniej groźny niż alkohol zawarty w wódce. 62% sprzedawców, odpowiedziało, że „nie”. 25% ankietowanych jest zdania, że alkohol w piwie, czy winie jest mniej groźny niż ten w wódce.

Wyk. 7.1. Czy wg Pana/Pani alkohol zawarty w piwie/winie jest mniej groźny niż w wódce?

Alkohol jest tak samo groźny w każdym z napojów alkoholowych, a jedyną rzeczą, która te trunki od siebie odróżnia jest procentowa ilość alkoholu w danym napoju.

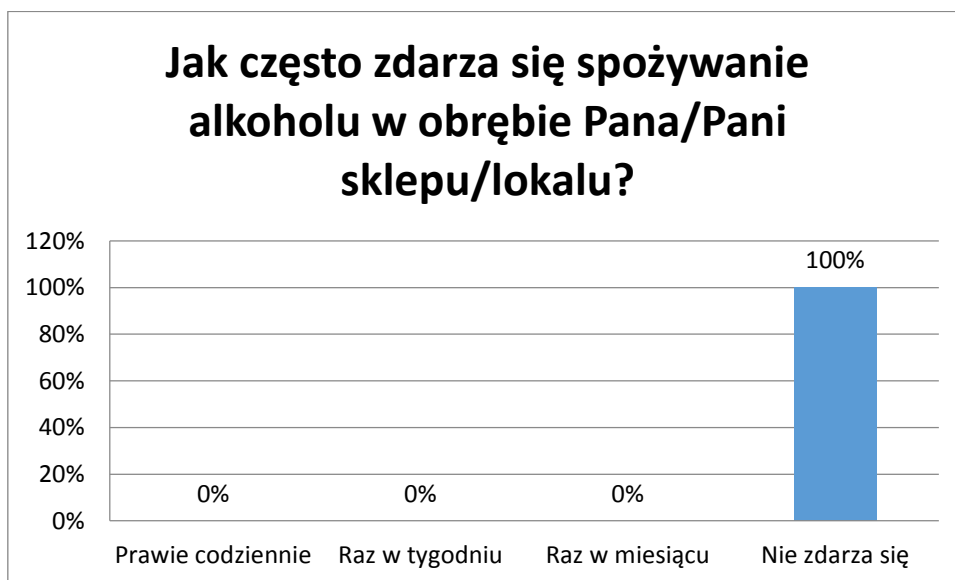
Mimo, że piwo zawiera mniejszą ilość alkoholu niż wódka to należy pamiętać, iż nadal jest to ta sama substancja, która ma taki sam wpływ na organizm człowieka. Większa ilość alkoholu zawarta w wódce powoduje tylko szybsze wprowadzenie się w stan upojenia alkoholowego niż ilość alkoholu zawarta w winie lub piwie.

Drugie pytanie zadane przez nas sprzedawcom brzmiało: czy uważasz za stosowne spożywanie napojów alkoholowych w punktach sprzedaży? 13% uważa, że jak najbardziej. 81% ankietowanych nie zgadza się na spożywanie w punktach sprzedaży.

Wyk. 7.2. Czy uważa Pan/i za stosowne spożywanie napojów alkoholowych w punktach sprzedaży?

W nawiązaniu do poprzedniego pytania i udzielonych na nie odpowiedzi, zapytaliśmy sprzedawców, jak często zdarza się spożywanie alkoholu przez klientów na terenie ich sklepów. 100% ankietowanych stwierdziło, że taka sytuacja nie zdarza się w ogóle. Należy zwrócić uwagę również na fakt, że wielu sprzedawców nie przyznaje się do takich sytuacji, a mają one czasami miejsce w ich sklepach.

Wyk. 7.3. Jak często zdarza się spożywanie alkoholu w obrębie Pana/Pani sklepu/lokalu?

Kolejne pytanie, na które odpowiedzieli sprzedawcy dotyczyło osób spożywających alkohol. Zapytaliśmy, czy takie osoby stanowią jakiegokolwiek zagrożenie dla innych ludzi. 44% sprzedawców

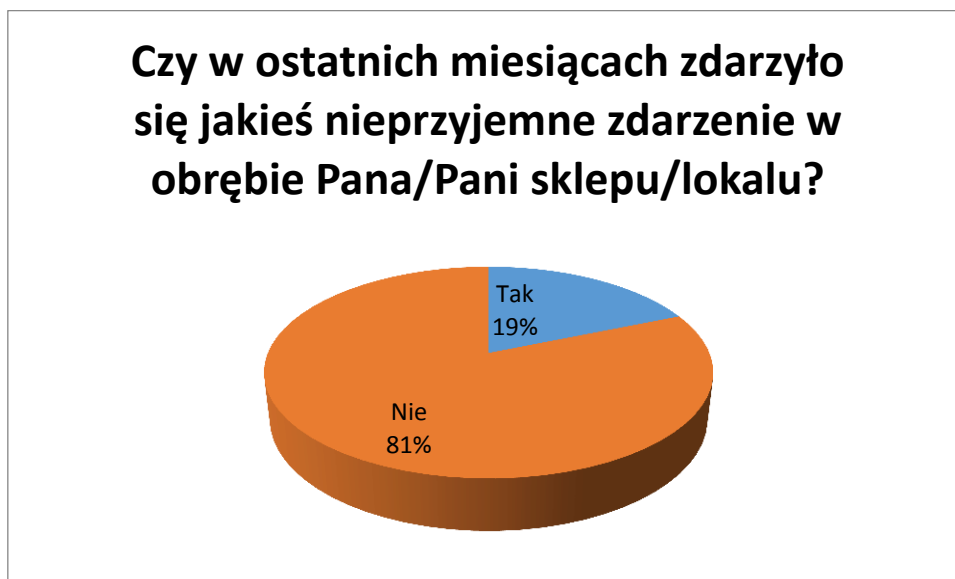
odpowiedziało, że takie osoby w jakiś sposób zagrażają innym osobom w ich otoczeniu, a 25% ankietowanych było odmiennego zdania.

Wyk. 7.4. Czy osoby spożywające alkohol stanowią zagrożenie dla innych?

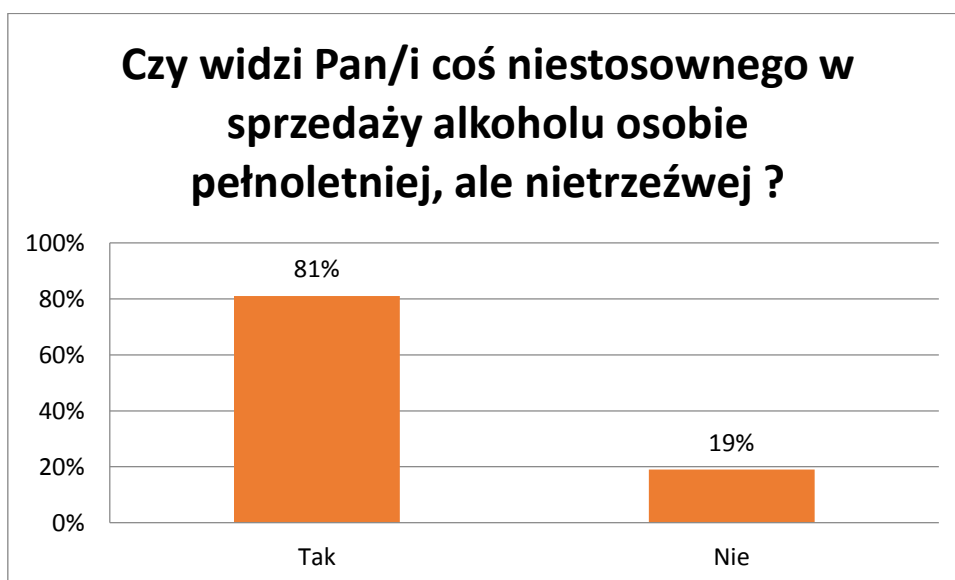
Z powyższych badań wynika, że istnieje duża grupa osób obawiających się osób nietrzeźwych i spożywających napoje alkoholowe. Nie jest to jednak zjawisko występujące tylko na terenie Miasta Łomża, gdyż obawa i poczucie zagrożenia ze strony osób spożywających alkohol to zjawisko ogólnokrajowe.

Zapytaliśmy także sprzedawców, czy w ostatnim czasie miało miejsce jakieś nieprzyjemne zdarzenie w obrębie sklepu. 81% ankietowanych odpowiedziało, że nie doświadczyło żadnej nieprzyjemnej sytuacji. Pozostali mają takie doświadczenia.

Wyk. 7.5. Czy w ostatnich miesiącach zdarzyło się jakieś nieprzyjemne zdarzenie w obrębie Pana/Pani sklepu/lokalu?

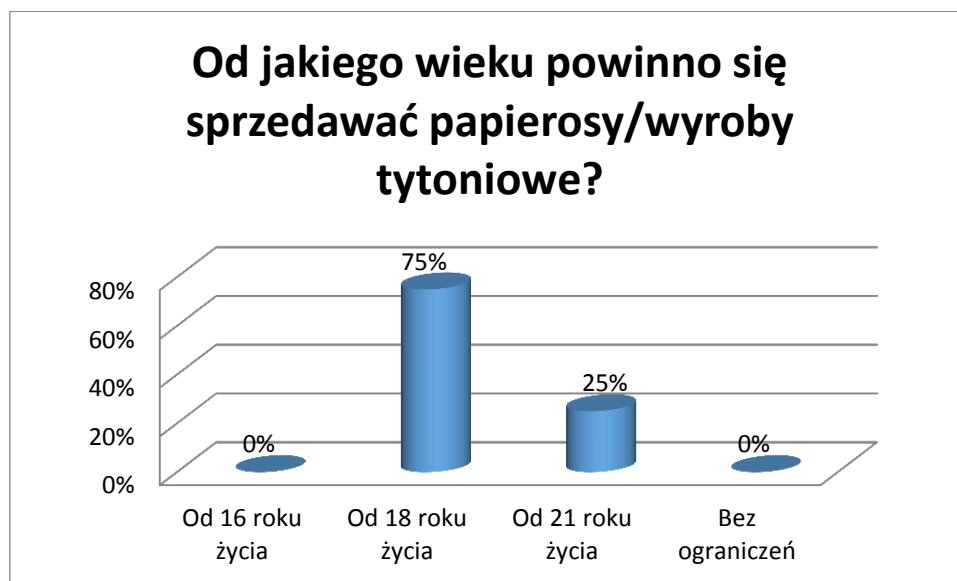
Zainteresowaliśmy się również opinią sprzedawców na temat sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym. Chcieliśmy sprawdzić, jaki jest ich osobisty stosunek wobec takich sytuacji. Pytanie brzmiało: czy widzisz coś niestosownego w sprzedaży alkoholu osobie pełnoletniej, ale nietrzeźwej? 81% sprzedawców odpowiedziało, że jest to nieodpowiednie zachowanie.

Wyk. 7.6. Czy widzi Pan/i coś niestosownego w sprzedaży alkoholu osobie pełnoletniej, ale nietrzeźwej?

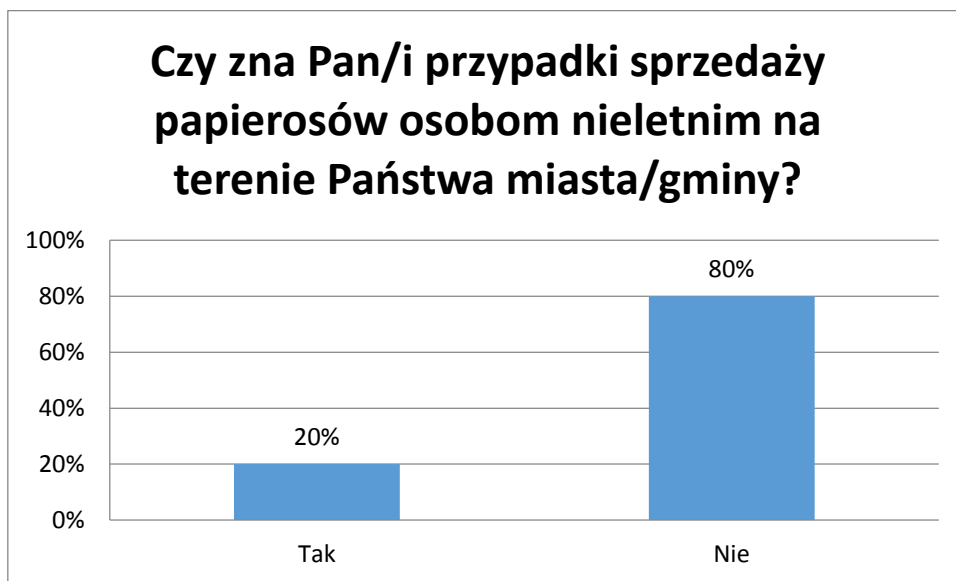
Następnie zapytaliśmy sprzedawców, od jakiego wieku ich zdaniem powinno się sprzedawać papierosy, oraz wyroby tytoniowe.

Na to pytanie 3/4 sprzedawców odpowiedziało, że papierosy powinny być sprzedawane od 18. roku życia. 25% uważa, że papierosy oraz wyroby tytoniowe powinny być dostępne od 21. roku życia. Żaden z ankietowanych nie widzi potrzeby obniżenia wieku sprzedaży papierosów osobom poniżej 18 roku życia.

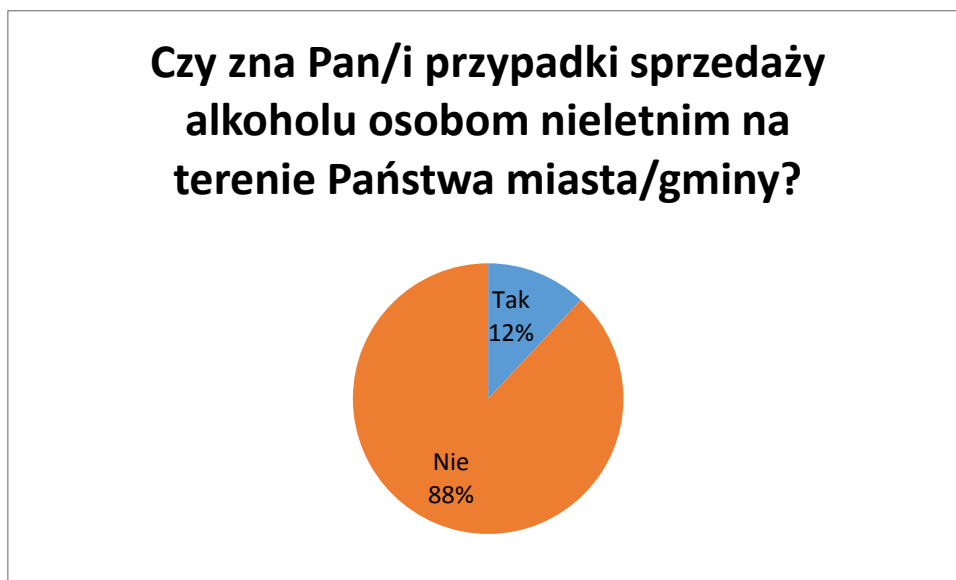
Wyk. 7.7. Od jakiego wieku powinno się sprzedawać papierosy/wyroby tytoniowe?

Kolejne pytanie, jakie znalazło się w ankiecie wypełnianej przez sprzedawców, to pytanie dotyczące sprzedaży papierosów osobom nieletnim. Zapytaliśmy, czy znają oni przypadki sprzedaży papierosów takim osobom. 20% sprzedawców odpowiedziało, że zna przypadki sprzedaży papierosów osobom nieletnim, natomiast 80% ankietowanych nie zna takich przypadków.

Wyk. 7.8. Czy zna Pan/i przypadki sprzedaży papierosów osobom nieletnim na terenie Państwa Miasta?

Zapytaliśmy także o przypadki sprzedaży alkoholu osobom nieletnim. Wyniki nie są identyczne jak przy tytoniu. 88% sprzedawców twierdzi, że nigdy nie spotkało się z sytuacją, aby ktoś podał alkohol osobie nieletniej. Aż 12% zna takie przypadki.

Wyk. 7.9. Czy zna Pan/i przypadki sprzedaży alkoholu osobom nieletnim na terenie Państwa miasta ?

Sprzedawcy udzielili identycznych odpowiedzi jak przy pytaniu o sprzedaż alkoholu. 75% twierdzi, że alkohol powinno się sprzedawać osobom od 18 roku życia. Natomiast 25% jest za tym, aby podnieść granicę wieku do 21 roku życia.

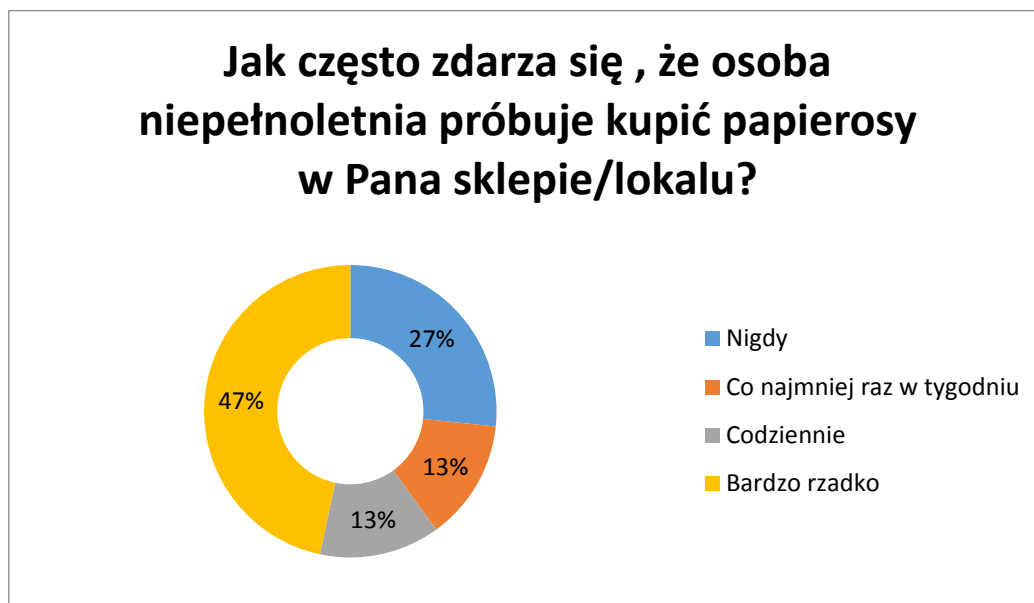

Wyk. 7.10. Od jakiego wieku powinno się sprzedawać alkohol?

Wszyscy sprzedawcy zgodnie stwierdzili, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie niepełnoletniej. Inaczej wyglądają wyniki sprzedaży wyrobów tytoniowych. 6% sprzedawców przyznało, że często zdarza im się sprzedać papierosy osobom niepełnoletnim. Warto mieć na uwadze fakt, iż wielu sprzedawców często nie przyznaje się do sprzedaży używek nieletnim, ponieważ boją się konsekwencji płynących z takiego zachowania.

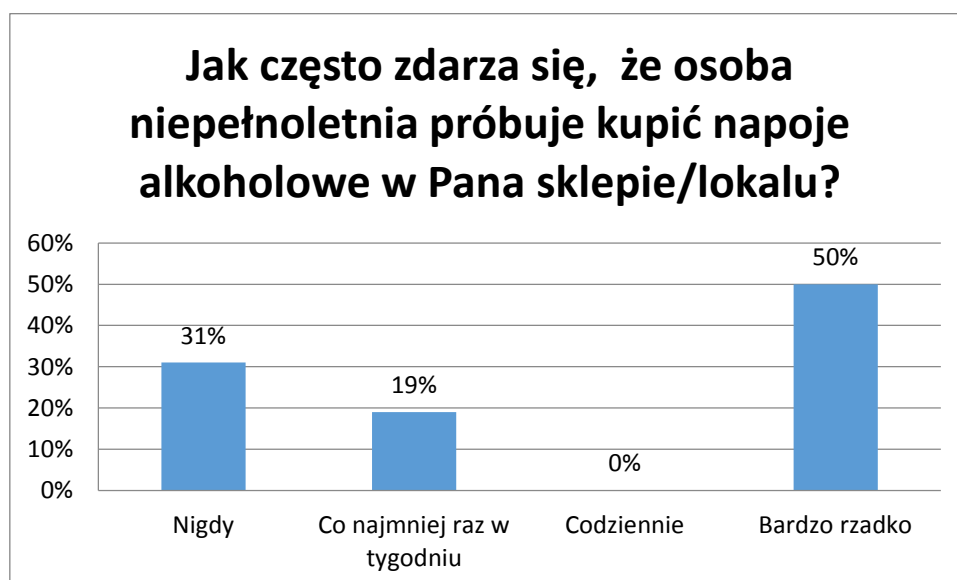
Zainteresowaliśmy się również kwestią, jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić papierosy. Na to pytanie 47% sprzedawców odpowiedziało, że zdarza się to bardzo rzadko, 13% twierdzi, że taka sytuacja ma miejsce, co najmniej raz w tygodniu. 13% sprzedawców deklaruje, że codziennie nieletni próbują kupować papierosy. 27% sprzedawców deklaruje, że nigdy nie spotkali się z takim przypadkiem.

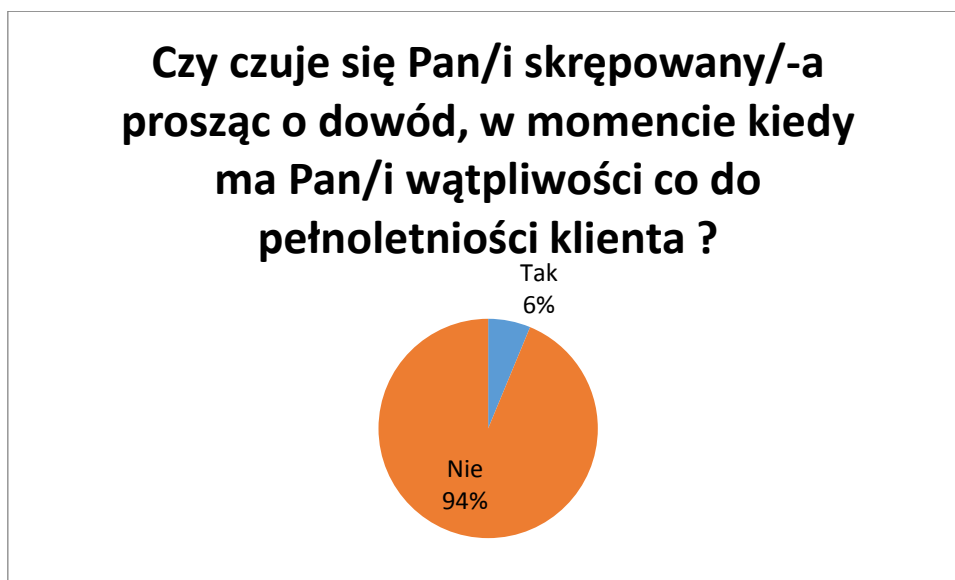
Wyk. 7.11. Jak często zdarza się , że osoba niepełnoletnia próbuje kupić papierosy w Pana sklepie/lokalu?

Kolejne pytanie brzmiało bardzo podobnie, ale dotyczyło próby zakupu przez osoby niepełnoletnie alkoholu. Wyniki okazały się nieco inne niż przypadku próby zakupu papierosów. 31% sprzedawców nigdy nie spotkało się z taką sytuacją, a 50% spotyka się z nią bardzo rzadko.

Wyk. 7.12. Jak często zdarza się , że osoba niepełnoletnia próbuje kupić napoje alkoholowe w Pana sklepie/lokalu?

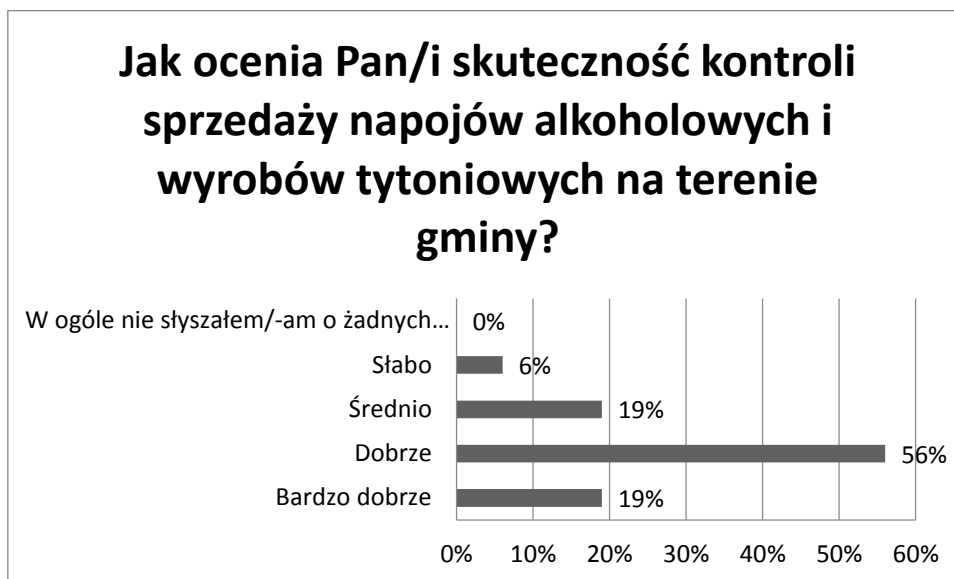
Dalej zapytaliśmy sprzedawców, czy czują się skrupowani w przypadku, kiedy muszą poprosić klienta o dowód osobisty, gdyż nie mają pewności, że jest on pełnoletni. 94% twierdzi, nie ma z tym problemu i bez skrupowania prosi o okazanie dowodu osobistego, jednak 6% sprzedawców przyznaje, że wstydzi się poprosić o dowód.

Wyk. 7.13. Czy czuje się Pan/i skrupowany/a prosząc o dowód, w momencie kiedy ma Pan/i wątpliwości co do pełnoletniości klienta?

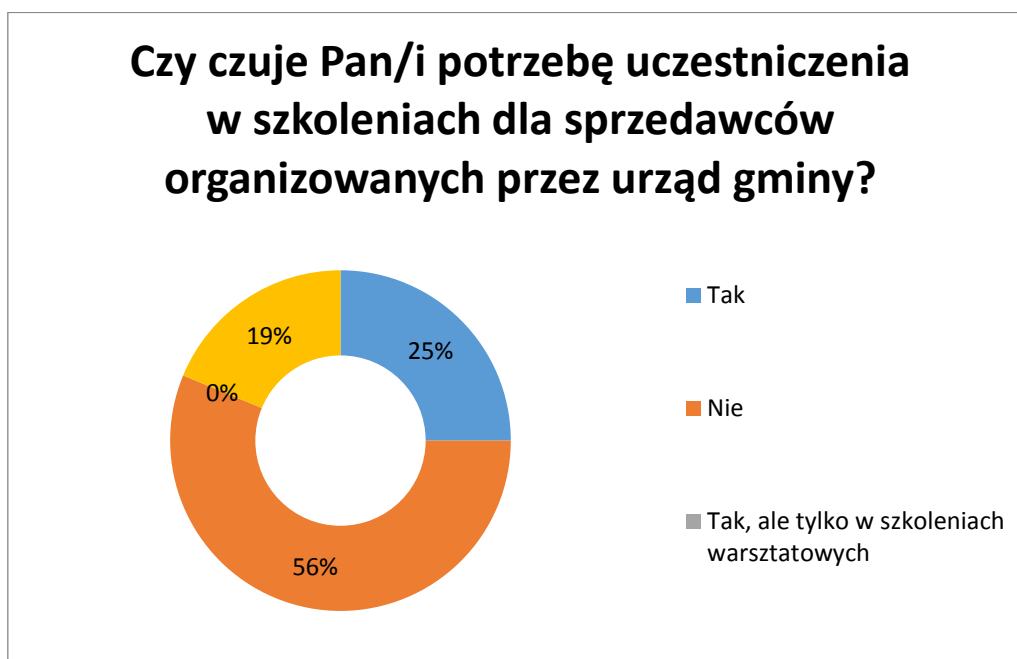
Takie wyniki świadczą o tym, iż sprzedawcy nie do końca zdają sobie sprawę z tego, jak wiele zależy od ich zainteresowania wiekiem klienta, który potencjalnie może być jeszcze niepełnoletni.

Jeśli chodzi o kontrolę sprzedaży napojów alkoholowych –19% ocenia średnio jej skuteczność, 56% ankietowanych twierdzi, że jest ona dobra. 19% z ankietowanych uważa, że kontrola ta działa bardzo dobrze, kolejne 6%, że działa słabo.

Wyk. 7.14. Jak ocenia Pan/i skuteczność kontroli sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych na terenie Miasta?

Kolejne zagadnienie poruszone w ankiecie, to stosunek sprzedawców do szkoleń organizowanych przez Urząd Miasta. Ponad połowa ankietowanych (56%) deklaruje, że zupełnie nie odczuwa potrzeby uczestnictwa w tego typu szkoleniach. 44% sprzedawców zdaje sobie sprawę, jak są one ważne i twierdzi, że chciałoby w nich uczestniczyć.

Wyk. 7.15. Czy czuje Pan/i potrzebę uczestniczenia w szkoleniach dla sprzedawców napojów alkoholowych/ wyrobów tytoniowych organizowanych przez Urząd Miasta ?

Sprzedawca napojów alkoholowych, papierosów oraz wyrobów tytoniowych nie może odczuwać skrępowania w momencie, gdy ma obowiązek poprosić o dowód osobisty. Musi on zdawać sobie sprawę z tego, jaka odpowiedzialność ciąży na nim, aby dobrze wypełniać swoje obowiązki. Dlatego tak ważne są regularne szkolenia dla sprzedawców, nawet, jeśli sami nie czują takiej potrzeby. Trzeba uświadomić sprzedawców, że prośba o okazanie dowodu osobistego to nie tylko ich prawo, ale także obowiązek, którego niewypełnianie może ponieść za sobą ogromne konsekwencje. W niektórych krajach wskazane jest stosowanie wieku widełkowego (np. +5 lat) i zalecane jest sprawdzanie wszystkich osób, które wyglądają nie na 18 lat, ale nawet na 23 lata.

C. Wnioski

- ✓ 25% ankietowanych jest zdania, że alkohol w piwie, czy winie jest mniej groźny niż ten w wódce. 62% sprzedawców, odpowiedziało, że „nie jest”.
- ✓ 13% uważa za stosowne spożywanie napojów alkoholowych w punktach sprzedaży. 62% ankietowanych nie zgadza się na spożywanie w punktach sprzedaży. 100% sprzedawców stwierdziło, że nie zdarza się, by w obrębie sklepu był spożywany alkohol.
- ✓ 44% sprzedawców odpowiedziało, że osoby spożywające alkohol w jakiś sposób zagrażają innym osobom w ich otoczeniu, a 25% ankietowanych było odmiennego zdania.
- ✓ 81% ankietowanych odpowiedziało, że w ostatnich miesiącach nie zdarzyło się nic nieprzyjemnego w obrębie ich sklepu. Pozostali mają takie doświadczenia.
- ✓ 81% sprzedawców uważa za niestosowne sprzedaż alkoholu osobie pełnoletniej, ale nietrzeźwej.
- ✓ 3/4 sprzedawców odpowiedziało, że papierosy powinny być sprzedawane od 18 roku życia. 25% uważa, że papierosy oraz wyroby tytoniowe powinny być dostępne od 21 roku życia.
- ✓ 20% sprzedawców odpowiedziało, że zna przypadki sprzedaży papierosów nieletnim.
- ✓ 88% sprzedawców twierdzi, że nigdy nie spotkało się z sytuacją, aby ktoś sprzedał alkohol osobie nieletniej. Aż 12% zna takie przypadki.
- ✓ 75% pozostawiłoby minimalny wiek sprzedaży alkoholu na 18 lat. 25% proponuje zwiększenie go do 21.
- ✓ Wszyscy sprzedawcy zgodnie stwierdzili, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie niepełnoletniej, 6% przyznało się do sprzedaży wyrobów tytoniowych osobom niepełnoletnim.

- ✓ 47% sprzedawców odpowiedziało, że zdarza się bardzo rzadko, by osoba niepełnoletnia chciała kupić papierosy, 13% twierdzi, że taka sytuacja ma miejsce, co najmniej raz w tygodniu. 27% sprzedawców deklaruje, że nigdy nie spotkali się z takim przypadkiem. 14% sprzedawców obserwuje, że codziennie nieletni próbują kupować papierosy.
- ✓ 31% sprzedawców nigdy nie spotkało się z sytuacją próby zakupu alkoholu przez nieletniego, a 50% spotyka się z nią bardzo rzadko.
- ✓ Zapytaliśmy sprzedawców, czy czują się skrupowani w przypadku, kiedy muszą poprosić klienta o dowód osobisty, gdyż nie mają pewności, że jest on pełnoletni. 94% twierdzi, nie ma z tym problemu i bez skrupowania prosi o okazanie dowodu osobistego, jednak 6% sprzedawców przyznaje, że wstydzi się poprosić o dowód.
- ✓ Jeśli chodzi o kontrolę sprzedaży napojów alkoholowych – 19% ocenia średnio jej skuteczność, 56% ankietowanych twierdzi, że jest ona dobra. 19% z ankietowanych uważa, że kontrola ta działa bardzo dobrze, natomiast 6% uważa, że działa słabo.
- ✓ Połowa ankietowanych (56%) deklaruje, że zupełnie nie odczuwa potrzeby uczestnictwa w szkoleniach z profilaktyki. 44% sprzedawców zdaje sobie sprawę, jak są one ważne i twierdzi, że chcieliby w nich uczestniczyć.

DZIAŁANIA REKOMENDOWANE NA POTRZEBY ŁOMŻYŃSKIEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PATOLOGII SPOŁECZNEJ

- Prowadzenie systematycznego monitoringu i ewaluacji w zakresie procesu oraz wyników wszelkich działań profilaktycznych podejmowanych na terenie miasta.
- Rozszerzenie tradycyjnych form diagnozy, monitoringu i ewaluacji o metody jakościowe (np. wywiady z uczestnikami programów, grupy fokusowe itp.).
- Eliminacja działań negatywnie odbieranych przez grupy docelowe oraz przynoszących niepożądane efekty; tworzenie „czarnych” i „białych” list realizatorów.
- Wzmocnienie kompetencji instytucji i osób odpowiedzialnych za realizację zadań wynikających z Łomżyńskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Patologii Społecznej poprzez realizację wysokiej jakości szkoleń – przede wszystkim o charakterze warsztatowym i treningowym.
- Finansowanie długoterminowych programów rekomendowanych przez instytucje centralne (PARPA, KBPN, ORE, IPIŃ) oraz o udowodnionej skuteczności – z przewagą programów adresowanych do kadry pedagogicznej oraz rodziców uczniów.
- Całoroczne prowadzenie na terenie miasta zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży z możliwością uzupełniania ich poprzez obozy socjoterapeutyczne w okresie zimowym i letnim.
- Zwiększenie ilości programów profilaktycznych nastawionych na wzmacnianie czynników chroniących (np. dotyczących wyboru przyszłej ścieżki kształcenia i rozwoju zawodowego, zdrowego stylu życia czy budowania dobrych relacji interpersonalnych) przy jednoczesnej redukcji ilości programów bazujących na informowaniu o negatywnych konsekwencjach podejmowania działań niepożądanych.
- Realizacja profilaktyki środowiskowej w postaci programów liderów rówieśniczych na terenie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.
- Edukacja społeczności lokalnej w zakresie zjawiska przemocy domowej oraz cyberprzemocy.
- Promocja działań podejmowanych przez miasto w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z tzw. patologiami społecznymi.
- Prowadzenie systematycznego monitoringu dostępności alkoholu dla nieletnich oraz szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych, a także kontroli zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych – w tym kontroli prawdziwości oświadczeń o wartości sprzedaży napojów alkoholowych.
- Tworzenie forów wymiany informacji dla instytucji i osób zajmujących się realizacją zadań wynikających z Łomżyńskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Patologii Społecznej (np. w formie cyklicznych spotkań pedagogów szkolnych z pracownikami urzędu miasta, MOPS-u oraz innych instytucji realizujących Program).
- Systematyczne zwiększanie integracji działań Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy poprzez realizację wspólnych projektów szkoleniowych, badawczych oraz promocyjnych.